Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Karup, W. I.; af W. I. Karup.
Titel | Title:	Mit Livs Roman
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Cohens Bogtrykkeri, 1864
Fysiske størrelse | Physical extent:	290 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Mit Livs Roman.

Af

W. J. Karup.

„Den letsindige Daare dømmer iblinde det, som han kun kjender af Andres løse Tale og Bagvadskelse. Men den forstandige og retfærdige Mand dømmer blot om de Ting, som han kjender af egen Undersøgelse."

Bacon.

Kjøbenhavn.

Faaes i alle skandinaviske Boglader.

Paris.	Leipzig.	London.
Pelagaud & Co.	Brockhaus.	C. Dolman.

Cohens Bogtrykkeri.

1864.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Forord.

At skrive en god Bog er en vanskelig Opgave; men at skrive en god Bog om sig selv er dobbelt vanskeligt, deels fordi det er vanskeligere at opfatte correct og bedømme ret sig selv og sine egne Handlinger, end hvad der ligger udenfor os selv, og deels fordi Meget i vort eget Liv forekommer os at være interessant, medens det forekommer Andre kjedeligt.

Men at udgive sin Selvbiographi er desuden et Vovestykke; thi de fleste Læsere see gjerne deri et Tegn paa Forfatterens Forfængelighed, en

Svaghed, som man ikke let tilgiver Mænd. Medens Nogle paastaae, at den kloge og beskedne Mand taler saa lidt om sig selv, som muligt, sige Andre, at man kun kan tillade store Mænd og berømte Personer at udgive Selvbiographier.

Jeg maa ifølge heraf vente, at dette mit Skrift bliver modtaget af mine Venner med de Ord: „Jeg havde dog ikke troet, at han var saa forfængelig!" og af mine Fjender med det Udraab: „Han indbilder sig at være en berømt Mand! Det er utaaleligt med ham!" For at imødegaae en slig Opfattelse af dette mit Skrift nedskriver jeg disse Linier.

Ethvert Menneske har en ubestridelig Ret til at være og gjælde for, hvad han i Virkeligheden er. Ikke fordi jeg anseer mig selv for en berømt Mand, men fordi jeg vil gjøre denne min Ret gjældende, udgiver jeg „Mit Livs Roman". I en Aarrække har en af den danske Presses for-

nemste og indflydelsesrigeste Repræsentanter, kraftigt understøttet af sit literaire Tilhæng, ved enhver offentlig Fremtræden af mig overøst mig med Spot, Skjældsord og umotiverede Fordømmelses-udbrud, der af et talrigt Publicum ere blevne opfattede som berettiget og retfærdig Critik over mig og min Virksomhed; medens ethvert Forsvar, enhver Protest fra min Side ikke er kommen til det samme Publicums Kundskab, fordi min Modstander paa en lidet ærefuld, ja feig Maade negtede mig at komme tilorde der, hvor Angrebet var skeet. Størstedelen af det intelligente Publicum har saaledes kun læst og hørt Modstanderens hadefulde Angreb paa min intellectuelle og moralske Personlighed; og hvad de lavere Samfundsclasser angaaer, da har en stor Deel af dem kun læst om mig de hadefulde Insinuationer og den frække Usandhed, hvormed Smudspressen i en Aarrække har løbet Storm imod mig. Desuden har i de

sidste Par Aar Kjøbenhavns Politidirecteur i Forening med Hs. Excellence Justitsministeren behandlet mig paa en saa extravagant Maade, at alle de, der ikke kjende mig, og som nære en blind Tro paa Justitsens Retfærdighed og Ufeilbarhed, have faaet den Idee, at jeg er en meget farlig Person, der trodser Loven og Øvrigheden. Og til syvende og sidst har Hs. Excellence Justitsministeren ladet mig sætte under criminel Tiltale for Majestætsforbrydelse, fordi jeg er optraadt som Grevinde Danners Modstander. De, der kjende Hr. Casses iltre Animositet mod mig, vide nok tilfulde at opfatte og bedømme dette overordentlige Skridt af Ministeren; og den vel underrettede Deel af Publicum veed ogsaa meget vel, at det ikke er Majestætsforbrydelse at skrive om og imod en Undersaat, hvad Forhold denne end staaer i til Kongen. Men den store Hob har dog ladet sig føre bag Lyset af Hs. Excellences Op-

forsel, idet den i Actionssagerne mod mig seer et umiskjendeligt Tegn paa, at jeg ved de paaankede Artikler har fornærmet Kong Frederik den Syvende, uagtet Underretsdommen allerede har frikjendt mig for den ene Anklage, og den anden er henviist til Høiesterets upartiske Domstol.

For nu een Gang for alle at tilbageviise og tilintetgjøre de fine og de grove, de „honette" og de smudsige, de literaire og de administrative Angreb, som have været rettede imod mig, udsender jeg „Mit Livs Roman" iblandt Publicum, idet jeg er overbeviist om, at mit Levnet er mit bedste Forsvar. Jeg skal ikke give mine Læsere tomme og intetsigende Declamationer, men Kjendsgjerninger, samt Vidnesbyrd af de Personer, der kjende mig og min Virksomhed.

Men vil et saadant Skrift være istand til at interessere? spørger man. Jeg haaber det. Jeg har ført et meget bevæget Liv, gjennemlevet store

aandelige og materielle Kampe, bereiſt fremmede Lande og ſtaaet i Forhold til eller været i Berøring med en ſtor Mængde tildeels bekjendte Perſonligheder. Stoffet frembyder ſaaledes tilſtrækkelig Afvexling; det kommer kun an paa, hvorvidt jeg har formaaet at meddele det ved en tiltalende Fremſtilling. Om denne er god, det veed jeg ikke; men det veed jeg, at den er ſand. Og i denne Henſeende tør jeg, uden at træde Beſkedenheden for nær, nok ſige, at min Bog, ſom „Roman" betragtet, hører til Sjældenhederne.

Forfatteren.

Mit Livs Roman.

Af

W. J. Karup.

Første Capitel.

Jeg er født i Kjøbenhavn første Juledags Nat 1829, under en overordentlig streng Vinterkulde, og er den tredie ældste af ni Søskende. Skjøndt en Fødselsdag af de Fleste anseés for noget Tilfældigt, saa er jeg dog stolt af, at min Fødsel indtraf i en Nat, der bærer Jesu Christi og St. Stephani høihellige Navne. Jeg blev den 31. Mai i det følgende Aar døbt i St. Petri Kirke og opkaldt efter den hellige Abbed Wilhelm. Min Fader, der var Haandværksmester, nedstammede fra Meklenborg, hvor hans Bedstefader eiede en Landeiendom ved Grabow. Dennes Død er mærkelig ved en fælsom Historie, som jeg i Forbigaaende vil meddele mine Læsere. Til hans Eiendom hørte blandt Andet en Blegdam, der var omgiven af en Aa. Over Blegen førte en Vei, og til Fodgængeres Bequemmelighed var denne ved et Par Hængebroer sat i Forbindelse med Landet paa den

modsatte Side. Disse havde i lang Tid ikke været ophisede om Natten; men da min Bedstefaders Karl, der skulde vaage paa Blegen, sov istedetfor at vaage, blev der i et Par Nætter stjaalen en betydelig Deel Lærred fra Blegen. For at vanskeliggjøre Tyvens fremtidige Angreb, bleve nu Hængebroerne ophisede om Natten, og min Oldefader lagde sig selv paa Luur i Blegehytten, for om muligt at attrapere Tyven paa fersk Gjerning. Da skete det i den tredie Nat, som han der vaagede, omtrent ved Midnatstid, at han hørte en Røst, som lød fra den modsatte Aabred, paa det Sted, hvor den ene Bro var ophisset. — Han gik strax derhen, hvor Lyden kom fra, og saae nu, til sin store Forbauselse, et afskyeligt høit Spøgelse, ifort den sædvanlige hvide Habit. Med en huul Røst forlangte dette Monstrum, at han skulde nedlade Broen, da det vilde gaae over Blegen. Min Oldefader fandt ingen fornuftig Grund til at efterkomme en slig Opfordring, og betragtede med en ganske naturlig Engstelse den Ubekjendte, der tog sig meget fæl ud i det blege Maaneskin. Da Spøgelset efter tre Gange gjentagen Opfordring ikke blev adlydt, saae det med en frygtelig Mine paa min Oldefader og truede tre Gange med sin opløftede Pegefinger ad ham, hvorpaa det langsomt

bortfjernede sig. Dette Optrin gjorde et saa stærkt Indtryk paa den gamle Mand, at han den næste Dag blev heftig syg og paa den tredie Dag derefter var et Liig.

Den Omstændighed, at min Oldefader var en Meklenborger, og at jeg blev døbt paa Tydsk, kunde maaskee forlede En og Anden til at troe, at jeg er en Tydsker og ingen rigtig Skandinav. Men deels er min Fader født i Kjøbenhavn, og deels tyder Navnet Karup godt nok paa min nordiske Herkomst. Der findes ei alene et Par Landsbyer af dette Navn i Danmark, saasom det gamle bekjendte Valfartssted Karup i Aarhuus Stift; men i Sverrig, mellem Kjøbstæderne Engelholm og Laholm, ligge de to bekjendte Kirkebyer: Karup og Östra-Karup. Desuden nedstammer jeg paa Mødrenesiden fra Sverrig, da min Moder, der vel er født i Danmark, henhører til den svenske Familie Elgstrøm.

I mit sjette Aar forlod mine Forældre Kjøbenhavn og reiste til Næstved, hvor min egentlige Barndomstid henrandt. Den landlige Stad, med sine Haver og Enge, sine to gamle ærværdige Klosterkirker, den romantiske Omegn med sine smukke Bøgeskove, med sit Skovkloster „Herlufsholm" og Ruinerne af „Sortebrødreklosteret", den venlige Næsbyaa med sit stærke susende Vandfald, der

har givet den Navnet Suseaa, — alt dette tiltalte min livlige Phantasi og svarede ganske til mit religieuse og poetiske Gemyt. Jeg holdt ikke saameget af at lege, som af at være ene med mig selv. Jeg kunde saaledes ofte være en heel Dag i Skoven, hvor jeg tilbragte Tiden med phantastiske Sværmerier, med Læsning eller Bøn til Gud, hvortil jeg følte en stærk Trang. Naar jeg undertiden kunde komme ind i Kirken paa en Tid, da ingen Anden var der tilstede, følte jeg mig usigelig lyksalig ved at udøse mit hele Hjerte for Gud, dog ikke staaende, men knælende; thi denne Stilling var mig naturlig, den fulgte saa at sige af sig selv, naar jeg vilde samtale med Gud.

Først i mit niende Aar blev jeg sat i den borgerlige Realskole; men jeg kom der ikke ganske uforberedt. Min ældre Søster, Camilla Birgitta, der er gift med Forstcandidat og kgl. Skovfoged Wiinholt til Skovbjørstrup, havde med søsterlig Omhu og Taalmodighed lært mig at læse, skrive og regne, og selv havde jeg lært mig den bibelske Historie og flere Psalmer, hvori den Geistlige, som prøvede mig ved Optagelsen i Skolen, endog fandt mig „ret dygtig". Om denne min første Underviisning er Grunden til, at hun er mig kjærest af alle mine Søskende, veed jeg

ikke; men det veed jeg, at hendes store Forstand, hendes fromme Sind og hendes Flid og Huuslighed fuldtvel fortjener min og alle hendes Paarørendes Høiagtelse og Hengivenhed.

Med Skolelivet vaagnede min Lyst til boglig Sysſel. Størstedelen af min Fritid tilbragte jeg med Læsning og skriftlige Udarbeidelser. Historien og Geographien interesserede mig meget, og i en Alder af ti Aar forfattede jeg historisk-chronologiske Tavler og tegnede store, detaillerede Landkort. At være Forfatter var mig den kjæreste Tanke, og de Personer, som vare istand til at omdanne Manuscriptet til en „rigtig trykt Bog", forekom mig at være sande Troldmænd. Min Onkel, Christian Gebrecht Lebrecht Karup, der havde lært Bogtrykkerkunsten, og som var en begavet og kundskabsrig Mand *), besøgte undertiden mine Forældre; da var jeg meget lykkelig over at tale med ham om, hvorledes man trykte Bøger; og han bragte mig gjerne flere interessante og lærerige Skrifter, som jeg med Begjerlighed læste og gjorde Udtog af.

*) Han har i en lang Aarrække været Redacteur, først af Ove Thomsens Avis, senere af „Vestfynske", er Repræsentant i Kjøbstadforeningen, og i det Hele taget en hæderlig bekjendt Mand i sin Kreds. Cfr. Suplement til Dansk Forfatterlexicon VII., p. 16.

Provindsaviser hørte dengang til Sjældenhederne; men alligevel havde Nestved sin Journalist og sin Avis, der udgik eengang om Ugen og blev trykt i Slagelse. Denne Provindsjournalist, som boede lige ved Siden af mine Forældre, var ingenlunde en af de smaa Redacteurer: nei, det var M. Goldschmidt, der senere er bleven berømt som „Corsarens" Udgiver, som Romanforfatter og som Redacteur af „Nord og Syd", „Ude og Hjemme" osv. Goldschmidts Avis vakte hos mig Lysten til ogsaa at redigere et Blad; og som et Barn paa otte, ni Aar skrev jeg da et saadant, hvis Titel jeg tegnede med store Fracturbogstaver, som jeg colorerede. Flere Familier holdt dette Ugeblad, der udgik regelmæssigt i længere Tid. Da jeg i Aaret 1848, efter endeel Aars Fraværelse, gjæstede min Barndomsby, havde jeg den Glæde at see et Numer deraf, som en Familie havde opbevaret. Det indeholdt blandt Andet en comisk Fortælling om et originalt Subject, en vis Pseudonym „Jørgen Rundhat".

Mine Forældre, som havde staaet sig ret godt, bleve ved flere tilstødende Uheld bragte i trykkende Forhold, hvorfor de forlod Nestved og reiste tilbage til Kjøbenhavn. Jeg var dengang elleve Aar gammel. Den afbrudte Undervisning skulde nu

fortsættes her. Mine Forældre tænkte paa at sætte mig i St. Petri tydske Realskole; men de høie Skolepenge afskrækkede dem fra deres Forsæt, og efter nogle Maaneders Forløb blev jeg indskreven i Helliggeistes Sogneskole. Paa Grund af mine Kundskaber sprang jeg tredie og anden Classe forbi og kom strax i den øverste Classe. Her vandt jeg ved Flid og god Opførsel mine Læreres Velvillie og Agtelse, og blev snart hele Skolens øverste Discipel. For saameget som muligt at lette mine Forældres Byrde med Forsørgelsen af en stor Familie, opsøgte jeg frivilligt en agtet Mand, der sad i en borgerlig Bedrift og som havde Brug for en lille Medhjælper. Jeg var saa lykkelig at finde en god og velvillig Mand, der behandlede mig som havde jeg været hans egen Søn. Jeg erhvervede mig saaledes selv i en Alder af tolv Aar Føde og Klæder, og kunde endda sammenspare mig en lille Sum Penge til mit Confirmationsudstyr. Skjøndt jeg hos den anførte Mand var beskjæftiget 4 à 5 Timer daglig, lærte jeg dog til Punct og Prikke alle mine Lectier og forsømte næsten aldrig Skolen, der var mig saa kjær, at jeg betragtede den som min egentlige Fritid. Om Leilighed til at lege, søge Selskab med Jævnaldrende eller gjøre de sædvanlige Drengestreger, kunde der for mit Vedkom-

mende slet ikke være Tale. Jeg var daglig beskjæftiget fra den tidlige Morgen til den sildige Aften, og ikke sjælden paadrog jeg mig min Faders Irretesættelse, fordi jeg sad oppe til langt ud paa Natten og læste ved en Tællepraas. Mine Lærere vare saa vante til at see mig paa min Plads i Skolen, at de betragtede det som et mærkeligt Tilfælde, naar jeg ikke indfandt mig. En Dag skulde jeg saaledes udrette et vigtigt og uopsætteligt Ærinde for min Principal, og var desaarsag nødsaget til at forsømme Skolen. Læreren lod det ikke beroe ved en Anmærkning i Protocollen; men da Skoletiden var forbi, opsøgte han mine Forældres Bopæl for at erfare Grunden til min Udeblivelse. Han fik min Moder i Tale og forestillede hende det Urigtige i, at jeg havde forsømt Skolen. Min Moder undskyldte mig og meente, at det vel ikke gjorde Noget, at jeg en enkelt Gang forsømte Skolen, da jeg jo altid havde god Characteer i de forskjellige Underviisningsfag. Læreren vilde ikke gaae ind paa denne Anskuelse, men sagde med Bestemthed: „Wilhelm maa paa ingen Maade forsømme sin Skole. Hans Underviisning ligger mig altfor meget paa Hjerte; thi han skal i Fremtiden ernære sig ved sin Bog og sin Pen!“

Provst Djurhuus paa Færøerne, som i

nogen Tid var ansat ved Skolen, havde saamegen Tillid til mig, at han endog i flere Dage fulgtes med mig, naar jeg gik hjem fra Skolen, for at erfare af mig, hvorledes Undervisningens Praxis var, navnlig med Hensyn til den offentlige Examen, som skulde afholdes kort Tid efter, at han var bleven Lærer ved Skolen.

Men det vil her være paa rette Sted, at jeg et Øieblik tier og giver Andre Ordet, idet jeg tillader mig at meddele et Par af mine Læreres Vidnesbyrd, der ere udstedte nogle Aar, efterat jeg havde forladt Skolen.

Hr. Folkethingsmand Pastor A. L. Krogh til Maibølle skrev under 18. Mai 1847 om mig Følgende:

„Wilhelm Karup, som jeg i nogle Aar har undervist, medens jeg var ansat som Lærer i den øverste Classe i Helliggeistes Sogneskole, var dengang Classens øverste og fermeste Discipel. Ligesom hans meget roesværdige Flid og hurtige Fremgang lod ham erhverve sig et ikke ubetydeligt Fremspring fra Skolens øvrige Disciple, saaledes var ogsaa hans Forhold til Skolen og Læreren betegnet med Alvor og Sædelighed. Idet jeg med stor Beredvillighed giver denne min fordums Elev et saadant velfortjent, hæderligt Vidnesbyrd, ønsker

jeg ret af Hjertet, at dette maatte bidrage til at erhverve ham deres Gunst og Agtelse, som vilde komme hans gode aandige Stræben imøde."

En anden af mine Lærere, Pastor C. Bagger til Lønborg, skrev samme Aar, den 19. Juni:

„Det er mig en sand Fornøielse at kunne bevidne, at Wilhelm Karup, som i flere Aar har været Elev ved Helliggeistes Sogneskole, hvorfra han i Foraaret 1844 ved sin Confirmation udgik, i høi Grad har udmærket sig ved Flid, Lærelyst og heldige Evner. Ogsaa er det mig bekjendt, at han fremdeles har anvendt sin Tid til sin videre Uddannelse. Jeg kan derfor meddele ham et meget anbefalende Vidnesbyrd, overbeviist om, at han i enhver tilkommende Stilling i Livet vil retfærdiggjøre det ved Levnet og Virksomhed. Inderligen vilde det glæde mig, om han maatte være saa heldig at komme i en Stilling, hvor han kunde finde den Leilighed, som han søger, til en videre Udvikling af sine fortrinlige Aandsevner."

Religionsunderviisningen havde under hele min Skoletid interesseret mig meget, og jeg havde desaarsag erhvervet mig en for min Alder ualmindelig Indsigt, Klarhed og Sikkerhed i dette vigtige Fag. Den som Taler og Theolog bekjendte Pastor P. Spang, som den Gang var Capellan ved Hel-

liggeistes Kirke, forberedte mig til Confirmationen. Han havde det Aar mange Confirmander, og deriblandt endog flere unge Mennesker paa 17—18 Aar, som stode i Begreb med at gaae op til Examen Artium. Men alligevel var jeg den, der „svarede bedst". Naar Pastoren henvendte et vanskeligt Spørgsmaal eller forlangte et Bibelsted for en Læresætnings Rigtighed, og han forgjæves havde henvendt sig til forskjellige af Confirmanderne, ja endog til vore unge „Studenter", saa hed det sædvanligt til syvende og sidst: „Saa kan Karup sige os det!" De andre Confirmander vare saa vante til denne sidste Appel, at de uvilkaarligt saae hen til mig, naar Pastorens Spørgsmaal ikke strax blev besvaret af Vedkommende. Det var dengang en Regel, at Confirmanderne fra de offentlige Skoler fik en høiere eller lavere Plads paa Kirkegulvet, alt efter deres større eller mindre Dygtighed, dog saaledes, at Kirkeskoleconfirmanderne indtog Plads ovenfor Confirmanderne fra Sogneskolerne. Pastor Spang var imidlertid saa tilfreds med mig, at han vilde vise mig en Udmærkelse. Saaledes gjorde han da en Undtagelse fra Reglen og anviste mig Plads ovenfor Confirmanderne fra St. Nicolai og Helliggeistes Kirkeskoler. Dagen efter Confirmationen besøgte jeg efter Skik og Brug Præsten,

for at afhente min Confirmationsattest. Jeg takkede ham af et oprigtigt Hjerte for hans Undervisning og forsikkrede ham om, at de Timer, i hvilke han havde forberedt mig til Confirmationen, vilde være mig min kjæreste Barndomserindring. Derpaa gav jeg ham et beskedent Honorar, og denne frivillige Gave tilfredsstillede ganske mit Hjertes Trang til, efter ringe Evne at vise min Erkjendtlighed; thi jeg havde selv erhvervet disse Penge, hvad der var noget ganske Andet, end om mine Forældre havde givet mig dem til ham. Pastor Spang greb min Haand og holdt den længe indesluttet i sine Hænder, imedens han blandt Andet sagde til mig følgende Ord, som jeg har bevaret i min Erindring: „Verden fordrer i vore Dage Meget; men Du har faaet et stort Pund og vil derfor i den Virksomhed, hvortil Gud har kaldet Dig, sikkert nok kunne fyldestgjøre de Fordringer, som stilles til Dig, og præstere noget Dygtigt. Verden er fuld af Daarskab, Fristelser og Forfængelighed; hold Dig fast til Gud, og han skal holde sin Haand over Dig; glem aldrig, hvad Han har forjættet: „Vær tro indtil Døden, og Jeg vil give Dig Livets Krone!“ Nogen Tid derefter bad han mig om, at jeg vilde give ham min Haandskrift, da han ønskede at gjemme den til Erindring

om mig. Jeg skrev da nogle Tankesprog, som jeg gav ham.

Hermed ender min første Livsperiode: Barndomstiden, som jeg nu i al Korthed har skildret for Dig, kjære Læser! Har den alvorlige, fremadstræbende Dreng vundet Din Godhed, vil Du jo nok følge ham med Deeltagelse paa hans senere Livsbane og læse de næste Blade af hans Historie.

Den Følelse, hvormed jeg forlader dette simple Afsnit af mit Liv, kan jeg ikke tolke bedre end med Baggesens bekjendte Ord:

„De svandt, de svandt, de blide Barndoms Dage!
Min Rolighed, min Fryd med dem svandt hen;
Jeg kun Erindringen har nu tilbage:
Gud, lad mig aldrig, aldrig tabe den!"

Andet Capitel.

Efterat jeg var confirmeret, skulde det vanskelige Spørgsmaal, med Hensyn til min fremtidige Livsvirksomhed, besvares. Min Fader, der ansaae Haandværksstanden for den bedste, solideste og nyttigste Stand, ønskede, at jeg vilde vælge et Haandværk; han troede, at jeg ikke kunde gjøre noget bedre, end at blive Smed, ja, saavidt jeg husker, var det endog Grovsmed. Jeg svarede dertil, at jeg ikke havde Lyst til noget Haandværk; men naar jeg endelig skulde være Smed, saa maatte det da være Riimsmed. Min Moder, der ansaae Theatret for en ligesaa hæderlig som glimrende Carriere, ønskede meget, at jeg vilde gaae den Vei. Hun fandt, at jeg havde de bedste Anlæg dertil. Som en lille Dreng havde jeg frequenteret Dandseskolen, og Dandselæreren havde dengang erklæret, at jeg blandt alle hans Elever havde den smukkeste Holdning og dandsede bedst; min Sang-

stemme var stærk og klar, og begge de Syngelærere, som jeg havde havt, nemlig Hr. Cantor Knauer og Hr. Kammerassessor Lund, havde i denne Henseende været meget tilfredse med mig; endelig havde jeg Færdighed i at declamere. Min Moder var fuldt og fast overbeviist om, at jeg vilde gjøre Lykke ved Theatret. Hun talte saa længe og saa meget derom, at jeg tilsidst gav efter for hendes Ønsker. Jeg henvendte mig til Hr. Syngemester Rung, der prøvede min Sangstemme. Han fandt den omfangsriig og velklingende; men hvad Fremtiden angik, kunde han ikke sige noget Bestemt derom. Han sagde mig, at der var Mange, som i min Alder havde en god Sangstemme, men som tabte den i Stemmens Overgangsperiode; man maatte vente med en afgjørende Dom, indtil denne var overstaaet. Jeg henvendte mig ogsaa til det kgl. Theaters daværende Regisseur, Hr. Stage, for hvem jeg fremsagde nogle Steder af Oehlenschläger. Han troede nok, at jeg havde sceniſk Talent; men da jeg ikke kunde vente at komme til at optræde i en større Rolle eller overhovedet faae nogen Ansættelse, før jeg var fuldvoxen, raadede han mig til foreløbig at vælge en eller anden Beskjæftigelse, og benytte min Fritid til at søge den

fornødne Instruction i den sceniske Fremstillingskunst.

Hvad enten jeg altsaa i Fremtiden gik Theaterveien eller ei, skulde jeg dog nu vælge en eller anden Beskjæftigelse. Jeg havde meest Lyst til at studere; men da jeg ikke kunde tænke paa at ernære mig ved Informationer, før jeg havde taget Artium, og dertil vilde medgaae omtrent tre Aar, maatte jeg af pecuniaire Hensyn lade denne Plan staae hen. Men Bøger vare nu engang min Lyst, og da en af Hovedstadens større Boghandlere ønskede en Lærling, tilbød jeg ham min Tjeneste. Han var en Mosait og forresten en meget venlig og dygtig Mand, der i kort Tid lærte mig endeel af Boghandlingens Technik. Men denne Virksomhed forekom mig kjedelig og overfladisk; det var ikke Bogtitler og Forfatternavne, som interesserede mig; jeg ønskede at kjende, hvad Forfatterne havde skrevet, selve Bøgernes Indhold.

I denne Livsstilling lærte jeg Søren Kierkegaard at kjende, og han havde nogen Skyld i, at jeg forlod den. Han kom ofte i Bogladen. En Dag traf han mig ene og indledede en Samtale med mig.

— „Siig mig engang, er De Jøde eller

Christen?" spurgte han, idet han fæstede sit gjennemtrængende Blik paa mig.

— „Jeg er Christen," var mit Svar.

— „Ja, tænkte jeg det ikke nok," vedblev han; „men, hvorfor er De da saa hos en Jøde?"

— „Fordi han netop havde Brug for mig," svarede jeg.

— „Altsaa det er Grunden!" udbrød han og loe med et sarcastisk Smiil. „Fanden har ogsaa Brug for Dem; altsaa maa De ogsaa gaae i hans Tjeneste, ikkesandt?"

— „Men der er dog en stor Forskjel paa Fanden og en Jøde," indvendte jeg.

— „Ja, ganske vist," svarede Søren Kierkegaard; „men Deres Stilling er alligevel meget farlig. De staaer lige paa Nippet til at fare til Helvede."

— „Hvorledes da?" spurgte jeg forundret.

— „De staaer i Tjeneste hos En, der reiser dertil," svarede han.

Idetsamme traadte min Principal ind i Bogladen, og Søren Kierkegaard gjorde ham nu opmærksom paa det Farlige i min Stilling paa Grund af, at han var en Jøde.

— „Det er lige Meget, enten man er Jøde eller Christen," sagde den fornærmede Boghandler,

„naar man blot svarer Enhver Sit og gjør Ret og Skjel mod sine Medmennesker."

— „Ligemeget!" gjentog Søren Kierkegaard og slog en haanlig Latter op. „Ja, De har Ret, man bliver da ikke af Politiet smidt i Hullet; men naar man er og forbliver Jøde, saa farer man dog tilsidst lige lukt ind i Helvede! Adieu!"

Søren Kierkegaard gik sin Vei og smækkede Døren i efter sig. Min Principal forsikkrede mig om, at den Mand var aldeles forskruet, og at man ikke burde tage Notits af hans Snak. Men et Par Dage derefter forlod jeg dog den „farlige Stilling".

Jeg har tidligere fortalt, at jeg alt som Barn havde Lyst til at kjende Bogtrykkerkunsten. Dette i Forening med Tanken om, at min Onkel som Typograph havde opnaaet en god Stilling, førte mig paa den Idee, at gjøre et Forsøg i denne Retning. Kort Tid derefter fandt jeg en Plads i et af Hovedstadens secundaire Officiner, og senere i det „Berlingske". At sætte lærte jeg snart; men det interesserede mig ikke saa meget som at læse Manuscriptet. Jeg indsaae og følte godt, at denne Virksomhed ikke var min „rette Hylde", og betragtede den derfor blot som en midlertidig Beskjæftigelse.

Hele min Fritid og det Meste af Natten an-

vendte jeg til min videre Uddannelse. Jeg perfectionerede mig i Tydsk og Fransk og lærte mig endog selv Italiensk ved Hjælp af Tuxens og Dalgas' italienske Grammatik, et italiensk-tydsk Lexicon og Ghezzis grammatisk-analytiske Udgave af Ultime Lettere di Jacopo Ortis, som jeg Ord til andet gjennemgik. Desuden fortsatte jeg mine historiske og geographiske Studier. Ved den daværende Universitetsbibliothekar Confr. Madvigs Velvillie fik jeg de nødvendige Bøger fra Universitetsbiblioteket. Jeg læste saaledes Saxo Grammaticus og Suhms store Historie af Danmark, Dahlmann og fl. A. Desuden forfattede jeg i en Alder af 16 Aar en Lærebog i Geographien, som jeg viste Skoledirecteur Prof. Borgen. Han gjennemsaae Manuscriptet og tilbageleverede mig det med den Bemærkning, at min Geographi var altfor vidtløftig som Lærebog. Forat mit Arbeide ikke ganske skulde forblive uden Nytte for Andre, lod jeg nogen Tid derefter den Deel af samme, der afhandlede Danmarks Geographi, trykke og udgav den som Prøve. Uagtet jeg var ubekjendt som Forfatter, bleve dog i kort Tid endeel Exemplarer affatte, saa at ei alene Trykkeomkostningerne derved kunde dækkes, men at der endog var et lille Overskud. Til Udgivelsen af dette Skrift

knytter der sig en Historie, som jeg ikke vil forbigaae, da den af en nichtswürdig og samvittighedsløs Person, der arbeider i „Dagbladets“ Tjeneste (!), er bleven exploiteret i Smudsbladene, naturligviis med den meest ondskabsfulde Fordreielse og den frækkeste Insinuation.

Det er Enhver indlysende, at en Geograph ikke selv løber omkring fra By til By og tæller Indbyggerne. I vore Dage existerer der i de fleste civiliserede Stater et statistisk Bureau, der aarligt eller med faa Aars Mellemrum optager Mandtallet. De statistiske Bureauer i Udlandet meddele med den største Forekommenhed enhver Forfatter, Videnskabsmand eller Autoritet de Oplysninger, Vedkommende ønske, og som Bureauet er istand til at give. Ikke saaledes hos os. Vort statistiske Bureau, der arbeider med ægte dansk Seendrægtighed, betragter de vundne statistiske Resultater som sin „Privateiendom“, hvormed det, paa given ministeriel Opfordring, tilfredsstiller Administrationens statistiske Fornødenhed, og hvormed det kun af „synderlig Gunst og Naade“ kommer den literaire eller videnskabelige Trang tilhjælp. Da jeg stod i Begreb med at udgive Danmarks Geographi, havde der for nogen Tid siden været foretaget en Folketælling her i Landet, om hvis

Resultater Bureauet endnu ikke havde offentliggjort Noget. Da jeg naturligviis ønskede at meddele Stædernes Indbyggerantal efter den sidste Tælling, henvendte jeg mig til det statistiske Bureau og bad om den fornødne Oplysning; men man afslog min Anmodning med det høflige og bornerte Svar: at jeg maatte lade mit Skrift henstaae utrykt, til Bureauet i sin Tid fik Resultatet udgivet*). Paa samme Tid havde man derimod opgivet Hr. Justitsraad Fr. Klee Indbyggerantallet til hans geographisk-historisk-statistiske Oversigtstavle, som blev trykt i det Berlingske Bogtrykkeri. Da mit Skrift vilde udkomme nogle Dage senere end Hr.

*) At Bureauet endnu ikke har forandret sin Anskuelse med Hensyn til, hvad det skylder Literaturen og Videnskaben, har jeg i den senere Tid havt Leilighed til at erfare. Medens jeg fra flere udenlandske Bureauer fik velvillige Meddelelser og Oplysninger, da jeg skrev min Haandbog i Universalgeographien, negtede mit eget Fædrelands statistiske Bureau at meddele mig nogensomhelst Oplysning. Det samme var Tilfældet, da jeg i Slutningen af min Kirkehistories tredie Deel, der udkommer i Tydskland, ønskede at meddele de forskjellige Confessioners numeriske Forhold efter Folketællingen af 1860. Der blev mig i 1863 svaret: at naar Bureauet engang fik det publiceret, saa kunde jeg see det!

Klees, fandt jeg slet ingen Betænkelighed ved at rette min ældre Angivelse efter hans nye, saameget mere, som jeg antog, at jeg havde selvsamme Ret til at erholde Bureauets Meddelelse som Hr. Klee, og at denne aldrig vilde anse sig som Forfatter til nogle Talstørrelser, der vare ham meddeelte af Bureauet. Imidlertid kom Hr. Klee tilfældigviis til at see Correcturen af mit Skrift hos en Boghandler, hvem jeg ønskede at overdrage Salget deraf; og da han maaskee vidste, at Bureauet havde afslaaet mig at opgive Indbyggerantallet, eller, at han var den eneste Forfatter, hvem Bureauet havde viist skyldig Forekommenhed i dette Anliggende, saa dolerede han til Bogtrykkeriets Factor over, at jeg i mit Skrift havde angivet Stædernes Indbyggerantal efter hans Tabel. Saasnart jeg erfarede, at Hr. Klee følte sig fornærmet derover, gjorde jeg ham en Undskyldning, og dermed var den Sag tilende. Hr. Klee udgav sin Tavle, og jeg mit Skrift, og ethvert fornuftigt Menneske indseer let, at Indbyggerantallet i de danske Stæder ligesaalidt var et Resultat af Hr. Klees Forskning, som af min Granskning, og at den hele Sag var „bruit pour une omelette“. Men, som sagt, man exploiterede den senere i Smudspressen med den frække Insinuation, at jeg

havde begaaet et Tyveri (sic!) i det „Berlingske Bogtrykkeri“, hvorfor man criminaliter kunde faae mig tiltalt og straffet. Omendskjøndt man i Reglen ikke forlanger, at en dannet Mand skal imødegaae den Løgn og Ondskab, som Smudspressen debiterer om ham, har jeg dog her, saavelsom et Par Steder i det Følgende, berørt Smudspressens Operationer imod mig; navnlig af Hensyn til den Deel af mine Læsere, som ere naive nok til at troe, at „Folkets Nisse“ og Consorter have andre Motiver til deres Smøreri, end Pengegridskhed, Ondskab og Misundelse.

I Foraaret 1847 opgav jeg min Beskjæftigelse ved det „Berlingske“, deels fordi jeg kun havde betragtet den som „foreløbig“, og deels fordi mit Syn var meget svækket af den uafbrudte Anstrengelse i tre Fjerdedele af Døgnet. Paa Grund af denne toaarige Beskjæftigelse i min tidligste Ungdom, har man undertiden tillagt mig Titel af Typograph, hvad der dog slet ikke tilkommer mig, da jeg aldrig har været optaget i Typographernes Samfund eller arbeidet som saadan. Det er i Virkeligheden ligesaa correct at tillægge mig dette Prædicat, som om man vilde kalde Oehlenschläger Handelscommis, Andersen Snedker eller Tordenskjold Skrædermester.

Tredie Capitel.

Poesien havde fra min tidlige Barndom af vakt min Interesse og min Kjærlighed, og jeg læste allerede i min Skoletid en Mængde Digte af forskjellige Forfattere, dog navnlig religieuse og romantiske. Men skjøndt jeg alt som Barn skrev Riim, var det dog først i en senere Alder, især efterat Ungdommens fyldige Følelse og Phantasi vare komne til Gjennembrud, at jeg skrev „Digte". Jeg viste en af mine tidligere Lærere en lille Samling deraf; men han syntes slet ikke derom, og jeg maatte høre af ham, hvad de fleste Begyndere i Digtekunsten have maattet høre før mig: „at mine Rimerier ikke duede Noget". „Lad De Poesien fare," sagde han til mig, „og vælg Dem en eller anden Videnskab, f. Ex. Historien eller Geographien, deri vil De kunne blive til Noget." Af poetiske Forfattere kjendte jeg dengang personlig Jul. Chr. Gerson. Jeg bad ham ogsaa om at sige mig sin Mening om mine Vers. Han, der lagde sær-

deles megen Vægt paa Formen, fandt Meget at udsætte paa dem; snart var det Grammatiske, snart det Metriske og snart det Rhytmiske og snart det Poetiske deri mislykket og forfeilet, saa at næsten slet Intet deraf var ham tilpas. Jeg lod mig dog ikke af mine strenge Dommere afskrække fra Musernes Selskab. Med Iver studerede jeg Metrik, Psychologi og Æsthetik, og læste desuden endeel poetiske Mesterværker.

Det første af mine Digte, som jeg publicerede, var „Nattevandrersken" i „Novelletidenden" 1847. Det følgende Foraar fandt jeg en Forlægger til min første Digtsamling; jeg udgav den under Titlen „Digtninger", og dedicerede den til min Yndlingsforfatter, Hr. Conferentsraad Ingemann. Hele den offentlige Interesse var dengang henvendt paa Politiken; Revolutionens voldsomme Flammer brød ud næsten overalt i Europa. Det var derfor ikke til at undres over, at mit første poetiske Værk blev nændset af Bladcritiken, der havde nok at bestille med ganske andre Ting. Havde jeg saaledes paa den ene Side ikke den Glæde, at finde lidt offentlig Anerkjendelse og Opmuntring, der kildrer og ansporer det unge, forfængelige Gemyt, saa blev jeg paa den anden Side fritaget for det Slags raa og hensynsløse Blad-

critik, der med kaad Ondskab gjør sig lystig over Begynderens Feilgreb, og som nedtramper Hveden, forat komme til ret at oprykke Klinten.

Jeg gjorde kort Tid derefter min første poetiske Udflugt; det var til Møens Klint, om hvis romantiske Skjønhed jeg havde læst i Molbechs „Ungdomsvandringer". Paa denne Sommerreise besøgte jeg Ingemann i hans idylliske Hjem i Sorø, hvor han var Prorector ved Academiet. Han modtog mig med Venlighed og Gjæstfrihed, læste mine Digte og sagde til mig, idet han med Varme trykkede min Haand: „De har poetiske Anlæg, men De skal studere mere og vente med at skrive, indtil De har oplevet mere; thi Phantasien og Følelsen ere ikke alene nok til at skabe lyrisk Poesi; dertil hører endnu Livet selv." Jeg opholdt mig flere Dage hos ham og lærte hans elskelige, begavede Hustru, Lucie Ingemann, at kjende. Hun viste mig alle sine hellige Billeder, forklarede mig dem og sagde mig, hvad hun havde tænkt og følt under Udførelsen af dem. Jeg skildrede i en Sonnet, som jeg gav hende, det Indtryk, hendes ædle Personlighed havde gjort paa mig. Disse lykkelige og aandfulde Dage i

„Sorø, Krands af Bøgeskove,
Stille Klostervang!"

glemmer jeg aldrig. Jeg havde der ligesom følt den livsalige Luftning af den poetiske Aands Vingeslag. Da jeg tog Afsked med Ingemann, gav han mig sin Haandskrift med følgende betydningsfulde Ord af „Dronning Margrete“:

„Ret aldrig det Store for evigt farer hen, —
I Kjærlighed er en stor Glæde!“

Derpaa sagde han til mig i en venlig Tone: „Den Retning i Poesien, hvortil De har Anlæg og Kjærlighed, nemlig den lyrisk-romantiske Retning, ligger ikke i Nutidens Smag; og De vil derfor kun med stor Anstrengelse bane Dem en Vei. Men tab derfor ikke Modet; den Tid vender igjen tilbage, da Folket faaer Sands for det Skjønne, det Dybe og det Alvorlige.“ Jeg mindes disse Ord af den gamle Skjald som en Propheti; og det er min Overbeviisning, at ret længe kan et Folk ikke fortabe sig i poetisk Bjeldelyd, Gjøgleri og tomt Fjas.

Paa Reisen til Møens Klint besøgte jeg mit Barndomshjem, hvor jeg fandt mange kjære Erindringer. Efter et kort Ophold her reiste jeg til Klinten, forblev der i 14 Dage, sværmede eensomt omkring, læste og digtede. Nu, efterat jeg har seet Udlandets mægtige Fjelde og Bjerge,

nu maa jeg forundre mig over, at det beskedne „Møen“ dengang var istand til ganske at tilfredsstille mig. To af de Digte, som jeg skrev paa Møens Klint, „Solnedgang“ og „Paa Dronningstolen“, ere trykte i mine „Fem Ungdomsaar“. Her staaer ogsaa mit Digt: „Til Møens Klint“, som jeg senere skrev paa Frederiksdal, og hvoraf jeg vil meddele følgende Strophер:

„I din friske, dunkle Sommerlund
Vandred' ofte jeg i Natten silde,
Glemte der min Sorg en liden Stund,
Sang om dine Yndigheder kun,
Mens jeg hørte Bølgen sagte trille.

Fra din Dronningstol mit Øie saae
Mod din klare, skjønne Sommerhimmel:
Da jeg drømte Sydens Himmel blaa,
Hvide Skyer var' mig Engle smaa,
Og Guds Krone var din Stjernevrimmel.

Hvide Klippeø i Bølgens Favn!
Skjønne Møen ved Østersøens Bove!
Danmarks Eden med det fagre Navn!
Her paa Sjølund drømmer jeg med Savn
Om dit sølvblaa Hav, om dine Skove!“

Forat have en Retraite, dersom jeg ved mine Studier og Skrifter ikke skulde opnaae en Livs-

stilling, besluttede jeg mig til at gaae den pædagogiske Vei og at tage Lærereksamen. Uden nogensomhelst særlig Forberedelse tog jeg ved Paaskетid 1848 Adgangseksamen ved Jonstrup Seminarium, og omendskjøndt jeg slet ikke fik nogen Characteer i Musik og kun en meget lav i Mathematik, havde jeg dog saa høie Points i de andre Fag, at Forstanderen, Professor J. Jensen, strax optog mig paa andet Aars Cursus. Ved Examinationen i Historie havde jeg nær sat min Examinator i en slem Forlegenhed. Han var nylig bleven ansat som Lærer i Historien ved Seminariet og havde ikke endnu ret arbeidet sig ind i dette Fag. I Verdenshistorien fik jeg til Opgave: det første Korstog, som jeg skildrede saameget en detail, at Examinatoren ikke ret vidste, om min Skildring var rigtig eller ei, og derfor skyndte sig at raabe: „Det er nok! Det er nok!“ I Danmarks Historie var Opgaven: „Valdemar den Fjerde Atterdags sidste Regjeringsperiode.“ Da jeg kom til hans Død, sagde jeg: „Hvad hans Dødsdag angaaer, da har Hvitfelt angivet den 25de October 1375; men da Suhm i sin Histories XIII. Tome bestemt erklærer sig for den 24de, og Dahlmann og andre nyere critiske Historieskrivere ogsaa angive denne Dag, saa er sikkert Hvitfelts Angivelse urigtig. Hvad Dødsstedet angaaer, da

er man ikke enig herom; thi medens den lærde Suhm mener, at Kongen døde paa lille Gurre Slot ved Vordingborg, har Dahlmann og andre nyere Historikere angivet store Gurre Slot i Nordsjælland, hvad der af Kongens Underskrift paa nogle Documenter kort før hans Død, synes at have størst Rimelighed." Examinatoren, der ikke havde ventet at træffe en Examinand med andre historiske Kundskaber end dem, der kunne øses af Allens Lærebog eller Kofods Verdenshistorie, blev forlegen, da han ikke selv havde studeret de historiske Hovedværker, noterede de af mig opgivne Data og gav mig et „Udmærket". Senere fik jeg at vide, at han efter Examinationen havde begivet sig ind paa Bibliotheket og undersøgt, om mine Angivelser vare rigtige. En af mine Meddisciple fortalte mig, at han fortrædeligt havde sagt om mig: „Det var da ret et underligt Menneske, at han havde lagt sig saameget efter Historien; det havde været bedre, om han istedetfor havde lagt sig efter Musiken."

Seminarielivet var mig slet ikke tilpas. Jeg var altfor udviklet og havde en altfor poetisk Aandsretning, til at jeg kunde sympathisere med mine livsglade, umiddelbare og prosaiske Meddisciple. Disse kaldte mig aldrig ved Navn, men derimod slet og ret „Digteren". I Førstningen

holdt de meget af mig; jeg reciterede Digte for dem og underholdt dem med, hvad der var Nyt for dem. Men den exclusive Venlighed og Opmærksomhed, som Forstanderen og Lærerne skjænkede mig, vakte Misundelse hos dem, og de søgte endog paa forskjellige Maader at fortrædige mig. Som et Exempel herpaa erindrer jeg følgende Episode. Jeg havde i et Par Aar forfattet de Sange, som bleve afsungne ved Aarsfesten i det qvindelige Velgjørenheds Institut. Under mit Ophold paa Seminariet modtog jeg en Skrivelse, hvori jeg af en af Directionens Medlemmer blev opfordret til at digte Sangene til Aarsfesten, som om kort Tid skulde afholdes. Jeg viste Professor Jensen den skriftlige Opfordring, og for at jeg kunde have den fornødne Ro til at skrive Sangene, stillede han Bibliotheksalen til min Disposition. Over denne Gunst bleve mine Meddisciple saa forbittrede, at de formeligt løb Storm mod Bibliotheket og tvang mig til at retirere. Sagen blev af vedkommende Opsynsmænd anmeldt til Professor Jensen, der lod Anførerne for denne Demonstration kalde og sagde dem, at dersom de nogensinde viste en lignende Opførsel mod mig, vilde de øieblikkeligt blive relegerede. Denne strenge Trudsel gjorde sin

Virkning, og fra nu af lod man „Digteren" være i Fred.

Mine religieuse og bibelske Studier paa Seminariet vakte min Lyst til at studere til Præst, hvortil jeg, baade paa Grund af min religieuse Aandsretning og mine Talegaver, følte mig kaldet. Til Iværksættelsen af denne Plan manglede jeg blot Penge. Efter et Par Aars Forstudier vilde jeg være istand til at tage fat paa Theologien; men dertil hørte baade Penge til Livsophold og Penge til Manuductenrerne. Jeg skrev til Ingemann og bad ham om at skaffe mig en Friplads ved Sorø Academi; men han skrev mig tilbage, at han i denne Henseende ikke havde den afgjørende Stemme; jeg skulde desangaaende henvende mig til en høitstaaende Embedsmand i Kjøbenhavn. Da jeg ikke kjendte denne personligt og derfor var bange for at møde Afslag, opgav jeg dette Forsøg. Derimod henvendte jeg mig til Hds. Majestæt Enkedronning Caroline Amalie, der i en Privataudients paa Sorgenfri Slot modtog mig med allernaadigst Godhed og Venlighed. Jeg havde foræret Hds. Majestæt et Exemplar af mine „Digtninger", og samtalede nu med den skjønne og fromme Dronning, hvem jeg i faa Ord skildrede min Livsstilling, min Stræben og mine Ønsker. Hds. Majestæt hørte

med Deeltagelse paa mig, og sagde blandt andet: „Det gjør mig ondt, at min Gemal, Kongen, ikke har kjendt Dem; han kom saa gjerne Enhver, der havde Talent, imøde, og han vilde sikkert ogsaa have gjort Noget for Dem! Siden hans Død har jeg maattet begrændse mine Understøttelser; men jeg skal dog alligevel tale med min Secretair om Dem; vil De henvende Dem til ham."

Til min Onkel Georg Karup af det bekjendte rige Londonnerfirma Stultz & Co. havde jeg ogsaa henvendt mig om Understøttelse, idet jeg havde sendt ham min „Danmarks Geographi" og mine „Digtninger". Nu fik jeg Brev fra ham med en Pengesum og Løfte om fremtidig Understøttelse. Jeg troede da, at jeg havde de fornødne Midler til uforstyrret at kunne læse til Universitetets Adgangsexamen, forlod derfor Seminariet mod Slutningen af 1848 og vendte tilbage til Kjøbenhavn. I det i denne Anledning udstedte Testimonium siger Hr. Professor Seminarieforstander J. Jensen blandt andet om mig: „at han under sit Ophold paa Seminariet har viist Flid og ellers i enhver Henseende opført sig til min fuldkomne Tilfredshed, samt at han nu forlader Anstalten forat betræde den academiske Bane, skal jeg ikke undlade herved at bevidne."

Fjerde Capitel.

Jeg studerede med Iver, men erfarede desværre, at mine Penge ikke vare tilstrækkelige baade til Manuducteurerne og til mit Livsophold. Den Understøttelse, som jeg fik fra Hds. Majestæt, var meget ringe, maaskee navnlig, fordi Hds. Majestæts Secretair, nu afdøde Pastor Bøyesen, ikke kunde lide mig og mine religieuse Digte; og det sandsynligviis, fordi jeg ikke hørte til den grundtvigske Skole, der var hans Alpha og Omega. Deels forat følge min indre Trang og deels forat ophjælpe mine Finantser skrev jeg endeel større og mindre Digte, hvoraf jeg publicerede flere. Jeg havde med stor Interesse studeret Klopstock. Hans „Messiade" var mig det skjønneste og meest ophøiede episke Digt i den moderne Literatur. Jeg havde ikke blot læst den; men jeg havde lært flere Stykker deraf udenad, eller oversat dem i Hexameter paa Dansk, saaledes f. Ex. den herlige Scene, hvor den hellige Jomfru Maria staaer nedbøiet af

Smerte udenfor Domhuset i Jerusalem, medens Jesus Christus domfældes, mishandles og forhaanes derinde; og hvor Portia i den aarle Morgen kommer hen til Guds Moder, røres mægtigt af hendes Smerte og, skjøndt Hedning, gribes i den Grad af den ophøiede Skildring, som den hellige Maria giver hende af sin guddommelige Søn, at hun synker ærefrygtsfuld ned for hendes Fødder. Stærkt paavirket af den klopstockske Musa skrev jeg „Den hellige Nat", et Juledigt i tre Sange, der udkom 1848, og hvis Prolog begynder med følgende Stropher:

„Salig Fryd, en mægtig Kjærlighed
Fyldte Sjælen, mens den høit sig svang
Hist mod Evighedens Himmelbred
Paa den hellige Begeistrings Vinge!
Hørte der Seraphers Jubelsang,
Hvilte blidt og aanded' salig Fred,
Mens der trindt i høien Himmelvang
Milde Engleharper monne klinge."

„Hen til Østens skjønne Palmelund,
Did, hvor først man Frelsens Stjerne saae,
Fløi min Sjæl i hellig Midnatsstund,
Mens mit varme Hjerte barnligt lued'.
Herrens Søn som Barn i Krybben laae,
Guddomssmilet svæved' om hans Mund;
Og hans fromme Moder der jeg saae, —
Aldrig før saa skjønt et Syn jeg skued'."

Det følgende Aar skrev jeg „En Aften i Klosterkirken“, et Tidsdigt, hvori Troen, Haabet og Kjærligheden ere fremstillede som tre Søstre, der vanke landflygtige omkring blandt en Slægt, som, nedsunken i Materialisme og Nydelsessyge, har tabt Synet og Sandsen for det Hellige, det Høie og det Evige. Dette lille poetiske Arbeide var det første, der vandt en for et lyrisk Digt sjælden Udbredelse i Danmark, ligesom jeg erholdt et større Honorar derfor, end Oehlenschläger eller Heiberg have erholdt for deres Arbeider af lignende Omfang. Digtet, der neppe udgjorde et almindeligt Octavark, blev nemlig kjøbt af Hr. Eduard Meyer, der optog det i sit Blad, som dengang talte tolv Tusinde Abonnenter; og han viste sig saa liberal mod den unge Forfatter, at han gav mig tolv Daler i Honorar. Det er senere flere Gange bleven udgivet, sidst i „Fem Ungdomsaar“. Det er det samme Digt, som jeg, under Titlen „De tre Søstre“, forrige Vinter gjentagne Gange ved mine folkelige Foredrag reciterede under Orgelaccompagnement, og som vandt almindeligt Bifald.

Jeg havde imidlertid stiftet Bekjendtskab med Conferentsraad Carsten Hauch, der beviste mig den Godhed at gjennemlæse flere af mine poetiske

Arbeider og at critisere samme. Undertiden underholdt han sig mundtligt med mig over æsthetiske Materier, og en saadan Times Samtale med den begavede og kundskabsrige Digter var mig mere værd, end alle de æsthetisk-critiske Artikler, som „Dagbladet" har leveret i de Aar, det er udgaaet. Den æsthetiske Bladcritik hos os hidrører nemlig i Reglen ikke fra Digtekunstens Mestre, men fra halvstuderte, æsthetiserende Fusentaster, der enten selv ikke have produceret noget Digterværk eller ialtfald kun noget middelmaadigt Pjank: de ere i Virkeligheden accurat det Samme i den literaire Verden som Jacob von Tyboe i den militaire.

I Foraaret 1849 stiftede jeg ogsaa Bekjendtskab med Professor H. C. Andersen, der kom mig imøde med Venlighed og Deeltagelse. Han forærede mig flere af sine Skrifter, og da jeg fortalte ham, at jeg vilde ansøge Hs. Majestæt Kongen om en fast aarlig Understøttelse, indtil jeg havde fuldendt mine Studier, anbefalede han mig til Hr. Kammerherre Lunding, Kongens daværende Cabinetssecretair. Desuden skrev han under min Ansøgning til Kongen:

„Hr. Wilhelm Karup har viist mig flere af sine Digte, og jeg finder i dem baade meget

Godt og meget Smukt. Selv er han en blød og uforderet Natur, og det vil derfor være mig en Glæde, om han maatte være saa lykkelig at faae den Understøttelse, som han søger til sin videre Uddannelse."

Da Hr. Redacteur Bille med Anhang et Par Gange har forsøgt at ophidse Publicum imod mig, ved at insinuere, at jeg var bekjendt deraf, at jeg havde brudt Staven over den anførte Digter, skal jeg her, for at undgaae Skin af Utaknemmelighed, oplyse mine Læsere om: at jeg aldrig har meent og aldrig skrevet, at H. C. Andersen ikke var en stor genial Digter, eller at hans Eventyr og flere af hans andre poetiske Arbeider ikke vare originale Mesterværker; men jeg har engang meent og skrevet, at H. C. Andersen som Eventyrcomedieskriver fordærvede den æsthetiske Smag, ligesom jeg i det Hele taget mener, at Eventyrcomedien er en slet dramatisk Digtart. For factisk at tilbageslaae den ondskabsfulde Insinuation om, at jeg havde forkastet H. C. Andersens hele geniale Digtervirksomhed, har jeg oversat og gjentagne Gange udgivet X. Marmiers franske Skitse af Digterens Levnet, ligesom jeg ved mine offentlige Foredrag meget ofte har oplæst et eller

andet af hans berømte Eventyr, hvorfor jeg har modtaget hans venlige Haandtryk.

Hr. Conferentsraad Hauch anbefalede mig ogsaa til Hs. Majestæt med følgende Linier:

„Jeg har læst nogle af Hr. Karups poetiske Arbeider og mener i dem at have fundet Alvor, Phantasi og virkelig Følelse, hvorfor jeg herved, paa Opfordring, bevidner, at han forekommer mig at vise en digterisk Stræben og at være i Besiddelse af et uimodsigeligt Talent."

Paa Grund af den Vægt, som et saadant Vidnesbyrd af Universitetets æsthetiske Professor unegteligt har, blev der flere Gange, navnlig ved Smudspressen, gjort Forsøg paa, at indbilde den Deel af Publicum, som er lettroende og tankeløs nok til at tage ondskabsfulde Insinuationer for ufeilbar Sandhed, — at jeg skulde have tiltryglet mig dette Vidnesbyrd. Hvor taabelig og uforskammet denne Insinuation er, vil følgende Kjendsgjerning bedst vise. Det anførte Vidnesbyrd in originali var bortkommet for mig; men da det var mig af Interesse at være i Besiddelse deraf, gik jeg en Dag forrige Sommer ud til Hr. Conferentsraaden og bad ham om paany at udstede mig det Vidnesbyrd, som han havde givet mig for mere end en halv Snees Aar tilbage. Skjøndt jeg i en

Aarrække slet ikke havde besøgt ham, modtog han mig dog med Venlighed og opfyldte beredvilligt min Begjæring. Da han havde nedskrevet ovenanførte Linier, overrakte han mig dem med de Ord: „Jeg veed ikke, om det er ordret, hvad jeg engang skrev om Dem; men dette, hvad jeg her har skrevet, er min virkelige Mening, det er, hvad jeg ifølge min Overbeviisning anseer Dem for at være."

Kammerherre Lunding, der var en kundskabsrig Hofmand, og som Cabinetssecretair stod Kongen nær, forskaffede mig kun nogle temporaire Understøttelser fra Civilisten, hvad der nok havde sin Grund i en vis almægtig Kammerherres uheldige Indflydelse. Thi Lunding interesserede sig i Virkeligheden for mig; jeg fik altid Audients hos ham, om han end var nok saa beskjæftiget, og han underholdt sig ofte med mig om literaire Materier. Desuden var jeg særdeles godt anbefalet af flere fremragende officielle Personer, saa at endog en af Hs. Majestæts Embedsmænd en Dag sagde til mig: „Ingen er bedre anbefalet her end De." Tilsidst fik jeg dog i Foraaret 1852 Understøttelse til min første Udenlandsreise. Til denne Reiseunderstøttelse knytter der sig en lille Historie, som ikke er uden almindelig Interesse. Jeg havde havt

Audients hos Hs. Majestæt Kongen paa Frederiksborg Slot og havde af Allerhøistsammes egen Mund hørt de velklingende Ord: „Deres Ansøgning om Reiseunderstøttelse har jeg bevilget; henvend Dem til Kammerherre *******, saa faaer De Pengene.“ Jeg takkede Hs. Majestæt af et rørt Hjerte og iilte til Kammerherren for at erholde den Sum, som allernaadigst var mig tilstaaet. Men Kammerherren sagde kort og godt: „Der er ikke Noget til Dem!“ Da jeg paa gjentagne Forespørgsler erholdt det samme Svar, vidste jeg ikke, hvad jeg skulde tænke derom. Paa Hs. Majestæts Tilsagn havde jeg gjort mig reisefærdig; min Kuffert stod pakket, og jeg havde sagt Farvel til mine Omgangsvenner; men Reisepengene udeble've. Jeg fortalte Frøken de Dreyer, som dengang var Hofdame, at Hs. Majestæt havde sagt mig, at Reiseunderstøttelsen var bevilget, men at ******* vedblev at paastaae: „at der ikke var Noget til mig.“ Frøkenen beviste mig den Velvillie, at løse den vanskelige Knude. Ved Taflet overbragte hun paany Hs. Majestæt min underdanigste Tak for den Reiseunderstøttelse, som jeg desværre endnu ikke havde faaet; Kammerherren var tilstede ved Taflet, gjorde en Undskyldning og — Knuden var løst. Den næste Dag modtog jeg

Pengene; men fik nu af den fortrædelige Hofembedsmand et meget fortrædeligt Farvel. „De har baaret Dem reent forkeert ad," sagde han, „ved at henvende Dem til Flere heroppe. Det skulde De have ladet være med. Naar jeg har med en Sag at gjøre, saa vil jeg ikke have, at Peer og Poul blander sig deri; Frøken de Dreyer skal bare passe sine egne Sager og ikke bekymre sig om, hvad der slet ikke vedkommer hende!" Jeg kjendte Aarsagen til denne Forelæsning og var meget glad over, at Frøkenen havde forskaffet mig mine Reisepenge.

Faa Timer derefter sad jeg i en Jernbanecoupee; Reisen gik gjennem Tydskland og Belgien til England.

Her begynder et nyt Afsnit af mit Levnet, hvor Reiseæventyr og store aandelige Kampe give dette Liv og Colorit; men før jeg gaaer videre, skal jeg i det følgende Capitel give en kort Skildring af mine Studiers Gang, min Levemaade og min Omgangskreds.

Femte Capitel.

Det Formaal, som havde bevæget mig til at opgive Pædagogiken, tabte jeg snart ganske afsigte. De yngre Studenter og Kunstnere, med hvem jeg i Hovedstaden kom i Berøring, vare alt andet end religieuse, ja nogle af dem spottede ugeneert over Christendommens ophøiede Lære og Moral. Man gjorde sig ofte lystig over mit religieuse Sværmeri og mit tilbageholdne Væsen, der dannede en skjærende Contrast til den kjøbenhavnske unge Intelligentses Levemaade og Opførsel: jeg røgede ikke Tobak, løb ikke omkring paa Billardstuerne eller i Sangerpavillonerne, var undseelig lige over for Damer og holdt hverken af Sviir eller Spil. Jeg var imidlertid altfor ung og uerfaren og havde et altfor let og smidigt Gemyt til at modstaae den daglige Indflydelse og Paavirkning af min Omgangskreds; lidt efter lidt blev min Religieusitet trængt tilbage i min Sjæl, og Forfængeligheden og Nydelsessygen traadte i Forgrunden. En af mine

Bekjendte havde svadronneret meget for mig om den nyere Philosophies Fortræffelighed og isærdeleshed anbefalet mig at læse Hegel. Jeg læste nu flere af hans berømte Værker; men hans opskruede Stiil og tomme philosophiske Floskler frembragte i min Sjæl mere Mørke og Forvirring end Lys og Klarhed. Den hegelske Skoles yderste Venstre, navnlig den berygtede Strauß, udslukte ikke blot min Tro paa vor guddommelige Forløser, men gjorde mig til en complet Rationalist og Indifferentist. At stræbe efter at blive Præst forekom mig nu latterligt; og til at tage fat paa et eller andet prosaisk Brodstudium følte jeg ingen Lyst. Jeg havde drukket af Poesiens fortryllende og af Philosophiens forføreriske Kilder. Digtning og Tænkning vare mig fra nu af Alt. Jeg levede et frit literairt Liv, gav daglig nogle Timers Undervisning, studerede Skjønliteratur og skrev Digte. Af fremmede Mestre studerede jeg især Schiller, Shakespeare og Byron, af vore egne Ewald, Ingemann og Hauch, af de gamle Sophocles og Horats.

Min hele Levemaade blev fra nu af uregelmæssig. Jeg fandt ligesom Uglen meest Behag i at vaage om Natten og sove om Dagen. Der var ikke mere noget moralsk Princip, som bandt

mine Lidenskaber; jeg nød Livet og levede ganske efter mit Lune og Behag. Ligesaa extragavant min Levemaade var, ligesaa aparte var min hele Habitus, der trodsede Moden og satte jævne Mennesker i Forundring. Jeg bar saaledes en storskygget sort Quækerhat, en sort Fløiels Kappe, en meget bred hvid Halskrave og et flagrende Kalvekryds; desuden var mit Hovedhaar vildt oppurret, saa at det stod et Quarteer op fra Panden.

Af de Personer, som jeg med Interesse har bevaret i min Erindring fra denne Livsperiode, skal jeg her anføre: den gamle elskelige Digter Balthasar de Bang, Billedhuggerne Saabye, Ring og Borup, Landskabsmaler Kraft, Portraitmaler Johannes Jensen, Theatermaler Clausen, Componisten E. Horneman, Marinemaler Boll, den som philosophisk Manuducteur bekjendte Ebeling, Xylographerne Oscar Lassen og Henneberg. Af de Familier, hvor jeg fandt Gjæstfrihed og Venlighed, skal jeg særligt nævne: Kammerassessor Lund, Justitsraad Freund, Toldcontrolleur Rahr, Proprietair Hartz, Fru Generalkrigscommissairinde Marcussen, Fru Agentinde Zinn og Generalkrigscommissair Saabye.

Den nu afdøde Digter Balthasar de

Bang boede dengang i Nøddebo ved Esromsøen, hvor han eiede et Landsted. Til min Søster, Fru Camilla Wiinholt, havde han en Dag yttret det Ønske at see mig, og da jeg kort Tid derefter gjorde en Udflugt til Nordsjællands Søer og Skove, besøgte jeg den gamle, interessante Mand, der modtog mig med faderlig Deeltagelse. Jeg var dengang i en utilladelig høi Grad distrait. Under den interessante Discours, som blev ført ved Middagsbordet, glemte jeg mig selv saameget, — at jeg i længere Tid ugeneert sad og spiste Grød med en Sukkersie! Da jeg havde drysset Sukker paa Grøden, beholdt jeg Sukkersien i Haanden og benyttede den istedetfor Skee. At Mælken uafladeligt strømmede ud af Sien, hvergang jeg førte den til Munden, vakte ingenlunde min Opmærksomhed; nei, først da Selskabet brast i en lydelig Latter over min originale Maade at spise Grød paa, fik jeg i en Fart ombyttet Sien med en Skee.

Om Eftermiddagen, da den gamle Digter spadserede sammen med mig i sin yndige Have, hvorfra man nød den herligste Udsigt over Esromsøen, omfavnede han mig og trykkede mig til sit Bryst, idet han udbrød: „Gud give, at De maa blive lykkelig, og at Deres Forfatterbane ikke maa

blive saa fuld af Skuffelser, som min!" Han fortalte mig senere, at hans Glæde bestod i at correspondere med sine mange Venner og Bekjendte, og efterat have ført mig op paa sit Studereværelse, viste han mig der en meget stor Lærredssæk, som stod i et Hjørne. „Den Sæk der," sagde han, „indeholder flere tusinde Breve, som jeg i en Aarrække har faaet; naar jeg er i slet Humeur, ryster jeg alle Brevene ud paa Gulvet, kaster mig selv ned paa den brogede, interessante Papirbunke og opfrisker gamle, kjære Minder, ved at læse det første det bedste Brev, som falder mig i Haanden. — De maa ogsaa correspondere med mig," vedblev han; „forinden De forlader mig, maa De give mig Deres Adresse, at jeg kan skrive Dem til." Jeg glemte imidlertid at opgive ham min Bopæl og reiste min Vei. Nogen Tid derefter kom Postbudet og leverede mig et Brev, hvorpaa der stod skrevet: „Til S. T. Hr. Wilhelm Karup i Europa." Indeni Brevet havde den gamle Digter blandt Andet skrevet: at jeg naturligviis ikke havde sagt ham min Adresse, fordi jeg indbildte mig, at det ikke behøvedes, da jeg allerede var verdensberømt; derfor havde han paa Brevet blot skrevet „i Europa".

Justitsraad Freund, der for nogle Aar

siden er afgaaet ved Døden, var en Broder til den berømte ældre Billedhugger Professor Freund og en Fader til den yngre Billedhugger af samme Navn. Han var i en Aarrække Møntmester i Altona, men da den ulykkelige Oprørskrig i 1848 udbrød i Hertugdømmerne, blev han sin Konge tro og reiste med sin Familie til Kjøbenhavn. Her lærte jeg ham at kjende og tilbragte senere mangen behagelig Aften i hans lille elskværdige Familiekreds. Han underholdt sig ofte i flere Timer med mig om interessante Spørgsmaal i Politiken, Naturvidenskaberne og Historien, og naar jeg da med temmelig Lethed bevægede mig paa de meget forskjellige Gebeter af den menneskelige Viden og vidste nogenlunde Besked med de meest heterogene Gjenstande, da pleiede han gjerne at kalde mig „et levende Lexicon". Han var meget frisindet og human og vilde have, at Enhver i Samfundet skulde komme til sin Ret. Iblandt hans mange joviale Bemærkninger i denne Retning erindrer jeg endnu følgende meget træffende: „Dersom Naturens Rigdom var ligeligt fordeelt mellem Menneskene, da vilde der daglig være en Flaske Viin til hver Mand!"

I Kammerassessor Lunds Huus kom jeg ofte. Jeg skrev flere Leilighedsdigte, hvortil Hr.

Asfessoren satte Musik, saaledes Sange for Afholdenhedsselskabet, for det qvindelige Velgjørenhedsselskab, osv. Det lyriske Digt: „Som en lille fager Rosenknop Du staaer", hvilket flere Gange har været trykt, blev oprindeligt digtet til Asfessorens 12aarige Datter, der døde i sin Ungdoms Fylde, uden at Digtets Forudsigelse: „Saa kommer der en Sommerfugl, og Rosen bliver Brud", gik i Opfyldelse om hende.

Hos Proprietair Hartz paa Bernstorfgaard tilbragte jeg i et Par Somre nogen Tid. Han var en Slægtning af mig og viste mig megen Velvillie. Selv efterat jeg i flere Aar ikke havde besøgt ham, bevarede han mig i sin venlige Erindring, hvorfor han ogsaa paa sit Dødsleie yttrede det Ønske at faae mig itale, hvad der dog ikke skete. Det Digt: „Til en ung Digterinde", som er trykt i „Fem Ungdomsaar", 1ste Deel, skrev jeg til en slesvigsk Dame, som var der i Huset. Hendes Navn har jeg glemt; men hendes poetiske Sværmeri staaer endnu levende i min Erindring.

Med Xylograf Henneberg gjorde jeg en æventyrlig Tour, som jeg vil meddele mine Læsere. Vi besøgte de historisk-mærkelige Steder i Nordsjælland: Esrom, Søborg og Gurre, samt det herlige „Nakkehoved" ved Kattegat. Da vi befandt

os paa dette sidste Sted, var Veiret yderst smukt; foran os laae Kattegattet udstrakt som et blaat Tæppe, besat med tusinde straalende Diamanter, og i Baggrunden hævede sig de blaalige bølgeformige Kullebjerge. Vi betragtede disse saalænge, indtil vi følte Lyst til at seile over til dem. For gode Ord og Betaling fik vi en Fiskerbaad med fire Mand, der i nogle Timer førte os over til Kullen Fyr. Men da vi her vilde stige iland, kom nogle svenske Embedsmænd og negtede os Adgang til Landingsbroen, fordi vi baade manglede Politipas og Sundhedsbeviis. Vi maatte da begynde Tilbagereisen. Det var allerede ved Solnedgang, og den kolde Rødme i Horizonten bebudede Storm. Under en heftig Sidevind krydsede vi hjemad; men da vi omtrent befandt os paa Midtveien, tog Stormen saaledes fat i det lille Fartøi, at vi vare lige ved at gaae under. Desuden havde en Corvet, som strøg saa nær forbi, at dens Master og Seil hang over Hovedet paa os, nær overseilet os i Mørket. Faren var saa saa stor, at en af Fiskerne, som var Familiefader, græd som et Barn, da han ikke antog, at vi kunde bjerge os. Men henad Morgenstunden klarede Veiret op, Stormen lagde sig, og vi naaede lykkeligt Gilleleie, skjøndt i en aldeles vaad og forkommen Tilstand.

De ovenfor nævnte og flere andre unge Kunstnere stode mere eller mindre i et venskabeligt Forhold til mig. Billedhugger Ring modellerede min Buste; med Marinemaler Boll og Landskabsmaler Kraft læste jeg en kort Tid Italiensk; med Genremaler D. Jacobsen, der i en Aarrække har været i Paris, Fransk; Portraitmaler Johannes Jensen tegnede mit Portrait, der blev lithographeret og udkom med min Digtsamling „Fem Ungdomsaar"; Billedhugger Saabye var en Tid lang min daglige Omgangsven, og det var til ham jeg skrev mit lille Digt „Til en Kunstner": „Staae klippefast som Oldtidstemplets Søile" osv. Componisten Horneman skrev Musiken til min „Fredshymne for Danmark", der af et storartet Sangerchor og det Lumbyeske Orchester blev foredraget i Hoftheatret og vandt levende Bifald.

Gjennem Billedhugger Saabye lærte jeg to Familier at kjende, som en Tid lang vare mig et sandt Hjem. Den ene var Generalkrigscommissairinde Marcussen, hvis Datter Frøken Line, der senere blev gift med Capitain v. Sperling, beviste mig søsterlig Deeltagelse og Velvillie. Dette Forhold, paa hvilket jeg endnu tænker tilbage med Taknemmelighed og inderlig Veemod, er som saa mange andre tilintetgjort ved mit bevægede Liv og

ulykkelige Omstændigheder. Men Gud er mit Vidne, at Sønderrivelsen af dette Baand ofte har smertet mig dybt. Den anden Familie var Enkefru Agentinde Zinn, der beviste mig saa megen moderlig Godhed, at hendes Familie endog blev skinsyg derover. Den rige Dame fandt Behag i mit Selskab, i mine Samtaler med hende og i mine Digte. Hun inviterede endog sine Bekjendte til at høre mig oplæse dem. Jeg var hendes daglige Gjæst, kjørte ud med hende, ledsagede hende i Theatret osv. Hun sværmede for den Tanke, at jeg skulde studere Theologie, og var naiv nok til at sige, „at jeg da vilde blive Biskop". I hendes Huus traf jeg sammen med hendes Svigerson Componisten Hartmann, hans Hustru, daværende Frøken Jacobsen, Digteren H. C. Andersen, Billedhugger Borup og flere andre bekjendte Personligheder. Jeg var dengang lidt stødt paa Andersen, fordi jeg troede, at han ikke vilde have, at jeg kom frem. Jeg havde dengang skrevet en Cyclus Reisestemninger i ubunden og bunden Stiil og viist Andersen dem. Da han optog dem med Velvillie, og da jeg vidste, at han var en Ven af Cancelliraad Reitzel, bad jeg ham om at anbefale mig og mit Skrift til denne bekjendte Forlægger. Han lovede mig det, og jeg sendte

Manuscriptet forseglet til Reitzel. En Uges Tid derefter henvendte jeg mig til denne for at høre, om han vilde lade Skriftet trykke eller ei; men til min store Forundring og Fortrydelse gav man mig mit Manuscript uaabnet tilbage og med den Besked, at Cancelliraaden ikke havde nogen Brug derfor. Jeg kunde da umuligt troe, at Professor H. C. Andersen havde opfyldt sit Løfte; thi i dette Tilfælde vilde vistnok Hr. Reitzel ikke have behandlet mig saa uhøfligt. Jeg fortalte Fru Zinn denne Historie, og hun indledede derfor en Samtale med Andersen om mig, hvis Ordlyd hun senere meddelte mig. „Karup er en meget begavet ung Mand," sagde Andersen til hende; „men han vil altfor hastig frem; han maa, ligesom vi Andre, give Tid; man kan ikke saadan lige strax udgive hele Digtsamlinger; han maa komme med et lille Digt ad Gangen i et eller andet Tidsskrift; saaledes har jeg maattet gjøre." Hvorvidt Andersen havde recommenderet mig eller misrecommenderet mig til Hr. Reitzel, fik jeg ikke at vide; men af hine Ord forstod jeg dengang, at han ikke ynded min altfor hastige Fremgang. Det være nu som det vil, Andersen meente det godt med mig, derom er jeg fuldkommen overbeviist. Havde han dengang vidst, hvormegen Miskjendelse

jeg skulde møde, hvormange Kampe jeg skulde stride, og hvormange Lidelser jeg skulde gjennemgaae, havde han sikkert talt anderledes om mig.

I denne Livsperiode skrev jeg Størstedelen af de Digte, som ere optagne i „Fem Ungdomsaar", saasom „Belial og Alma", et religieus-philosophisk Drama i tre Acter med et Forspil, „Otilia", „Livsvandring", samt de lyriske Digte, som jeg i 1851 udgav under Titlen „Nat og Skygger".

Sjette Capitel.

Til flere fremragende danske Personligheder i Udlandet havde jeg fra Hjemmet medbragt Anbefalingsskrivelser; men kun meget faa af disse forskaffede mig Forekommenhed og Velvillie, endsige Protection. Kold og stiv Høflighed vare mig ikke nok, og naar jeg hos Landsmænd kun mødte dem, vakte de Bitterhed og Fortrydelse hos mig.

Tydskland, Belgien og det nordlige Frankrig gjennemreiste jeg, som havde de været storartede Panoramaer; England derimod, dets Folk og Natur, dets Sprog og literaire Frembringelser gjorde jeg til Gjenstand for et Studium. Verdensstaden London var det Sted, hvor jeg under min Reise længst opholdt mig. Kostbarheden af Opholdet her generede ikke mine Finantser; thi hos min tidligere omtalte Onkel nød jeg al mulig Gjæstfrihed og Venlighed, og deri havde jeg tilstrækkelig Erstatning for den besynderlige Kulde, som flere af mine Landsmænd derovre udviste mod

mig. Ved den danske Gesandt, Hr. Kammerherre Bille-Brahes Velvillie fik jeg Adgang til det store brittiske Museum, i hvis herlige Bibliothek jeg tilbragte flere Timer daglig. Jeg studerede især den engelske Literaturhistorie og havde den bedste Leilighed til at lære det engelske Sprog at kjende paa dets forskjellige Udviklingstrin. Desuden besøgte jeg flittigt Londons fortrinlige lærde Institutter, hvor jeg hørte Forelæsninger over forskjellige Grene af Videnskaberne, navnlig Physik og Naturphilosophie. Under Hr. Professor Haas's Veiledning perfectionerede jeg mig i det engelske Sprog, og det var en dyr Lection; thi hver Time kostede omtrent tre Daler. Som Stiløvelse skrev jeg et heelt Værk paa Engelsk over Phrenologien, en Videnskab, for hvilken jeg dengang sværmede meget. Da mit engelske Cursus var tilende, vilde Professoren sætte min phrenologiske Dygtighed paa Prøve og bad mig om at undersøge hans to Sønner, der vare Drenge paa 10 à 12 Aar. Jeg havde aldrig før seet disse eller hørt det ringeste om dem, som kunde veilede mig til en rigtig Bedømmelse af deres Characteer. Drengene kom, jeg nndersøgte deres Hoveders Form, deres Physiognomier, Temperamenter og Circulationssystemet, og afgav derpaa min Erklæring, der gik

ud paa, at disse to Brødre i flere Retninger vare høist forskjellige; saaledes sagde jeg blandt andet om den Yngste, at han havde en svag Hukommelse, men alligevel lærte sine Lectier correct og sikkert; om den Ældste derimod, at han havde en god Hukommelse, men ikke destomindre i Reglen var usikker og vaklende i sine Lectier osv. Det forholdt sig i Virkeligheden saaledes, hvorover Professoren var meget overrasket. Jeg har senere ofte anstillet Undersøgelse af Personer, som ellers vare mig aldeles ubekjendte, og hvergang har Phrenologiens Paalidelighed stadfæstet sig. Men jeg har heller aldrig indskrænket mig til et blot cranioskopisk Experiment; jeg har tillige taget Individets Eiendommelighed i Betragtning, hvorved man, som jeg troer, alene er istand til at erholde et fuldstændigt og tilforladeligt Criterium.

Der gives vistnok ikke noget Sted paa hele Jorden, hvor man har saamegen Leilighed til at lære at kjende Alt, som i London. Den, som ikke har levet i denne Verdensstad, er tilbøielig til at troe, at den ene repræsenterer Handelen; men den repræsenterer i Virkeligheden mere eller mindre de fleste Retninger af den menneskelige Stræben, ligesom den viser den største Mangfoldighed af det menneskelige Livs Vilkaar. Søger man en Re-

ligion, som svarer til Ens Fordringer, da har man her Leilighed til at see alle Slags Religionsbekjenderes Gudsdyrkelse. London har ikke blot Templer for anglicansk Cultus; nei, man finder der katholske, presbyterianske, lutherske, calvinske, græske og methodistiske Kirker; Quækere, Gjendøbere, Congregationister, Independenter, Remonstranter, Svedenborgianere, Jøder, Muhamedaner og Mormoner holde alle offentlig Gudstjeneste. Skjøndt London er en protestantisk Stad, møder man dog ofte katholske Processioner og Munke og Nonner paa Gaden. Vil man studere de forskjellige Sprog, da har man i London den bedste Leilighed dertil; thi man træffer her Folk af alle Verdens Nationer og seer en Mangfoldighed af Nationalcostumer i den brogede Menneskevrimmel, som fra Morgen til Aften bølger gjennem Hovedgaderne. Vil man som Digter studere Menneskelivet, da har man i London alle Nuancer og Stadier af samme, lige fra det luxurieuse, rige, aristokratiske Liv i Westminster og Westend og til Livet af huusvilde Horder, som bivouakere i Gaderne; her træffer man rige, muhamedanskfindede Englænderes Haremmer; her findes den menneskelige Extragavances og Særheds Helte; lærde, qvindelige „Blaastrømper", Dandyer og Lykke-

riddere i alle mulige Udgaver; her findes Djævelens Yndlinge: de unaturlige Vellystninge, Mestertyvene, Stratenrøverne og Erkekjeltringerne; her bivouakere en heel Armee paa 20,000 Individer af Betlere i alle tænkelige og utrolige Skikkelser og Former. Den, som ynder Kunsten, har Leilighed til at see de første Mesteres Værker i det nationale Billedgalleri, i Malerisamlingerne i Kensington Palads, i det brittiske Museum og i det brittiske Institut. Videnskabsmanden og den Lærde ville ogsaa i London føle sig tilfredsstillede; thi her er jo det store og kostbare brittiske Museums Bibliothek og rige lærde Samlinger, det store polytechniske Institut, de to store zoologiske Haver og en Mængde lærde Selskaber. Politikerne dvæle med Interesse i Parlamentet, hvor den parlamentariske Talekunst har naaet sit Høidepunct; Medicinerne have i de store udmærkede Hospitaler ny Leilighed til at lære Sygdommene og de fortrinlige engelske Chirurgers utrolige Operationer at kjende; Juristerne søge hen til de verdensberømte Retsinstituter, som findes her, og hvor Processerne og Procuratorveltalenheden selv fængsle Lægmænds Opmærksomhed; den administrative Embedsmand kan i the Bank of England og the Custom-House, hvor tilsammen over 1500 Embedsmænd og ligesaa mange Bestillingsmænd

dagligen ere i fuld Virksomhed, see Bureaulivet i den meest storartede Stiil; Kjøbmanden har i the City det bedste Mønster paa Handelens og Forretningslivets systematiske Gang. Den, som vil studere Bylivet, kan opslaae sin Bolig i Midten af Kæmpestaden; den, som ynder Villalivet, søger ud til Forstæderne, hvor hvert lille Huus har sin Have, og hvor Gaderne ligne vore livligste Landeveie. Vil man afvexlende nyde Bylivet og Naturen, da har man ogsaa Leilighed dertil i London, hvis colossale Huusrækker omslutte en Mængde smaa Lysthaver, de saakaldte Squares, og flere betydelige, smukke Lystskove, „the Parks“. Ligesom man i Londons Gader træffer Mennesker fra alle Verdens Lande, saaledes finder man i dets rige botaniske Have og i dets tvende zoologiske Haver et Udvalg af alle Jordens mærkelige Dyr og Planter. Kort sagt, paa de halvsjette Qvadratmile Land, som London indtager, er, saa at sige, hele det jordiske Liv centraliseret, og jeg kan derfor medrette sige, at denne Verdensstad er „Verdenslivets Universitet“.

Med min Onkel og hans Familie gjorde jeg flere Udflugter i Londons nærmere og fjernere Omegn. Saaledes besøgte jeg det gamle prægtige Hampton Court Palads, der blev opført af den ulykkelige Cardinal Wolsey, og af denne nød-

tungen skjænket til den blodtørstige og vellystige Kong Henrik den Ottende. Her er gothisk Bygningskunst, prægtige Sale med gode og sjældne Malerier, historiske Minder og en henrivende Natur. Greenwich, der er bekjendt af sit fordums store Marked, om hvilket det hedder i den engelske Sømandsvise:

„Have you been at Greenwichs fair,
Bonny highland lady?
Have you seen a sailor there,
Bonny highland lady?“

imponerede mig med sit herlige Hospital, der har et smukt Billedgalleri og en lille vakker Kirke. Et saadant Asyl for Sømænd er isandhed England værdigt. Her besaae jeg tillige det berømte kgl. Observatorium med sine mange og udmærkede Instrumenter. Ogsaa besøgte jeg Den Wight, hvor Dronning Victorias Sommerslot ligger, ligesom flere andre Steder af mindre Betydning.

Livet i England forekom mig i det Hele taget behageligt. Jeg lærte Meget der og fik en alsidig Opfattelse af Verdens Forhold, kort sagt, min aandelige Horizont blev videre. Ogsaa i religieus Henseende var mit Ophold i England af stor Betydning for mig, idet jeg ved den anglicanske Kirke blev vakt af min rationalistiske Dvale, og

ligesom opfordret til paany at søge den christelige Sandhed, og at gribe den der, hvor den alene findes.

Siden min Tanke havde forvildet sig i golde philosophiske Speculationer og mit Hjerte var blevet koldt for al Religion, havde jeg ikke besøgt nogen Kirke. Engang imellem havde en indre usynlig Magt drevet mig til at nærme mig et Gudshuus; men en anden indre Magt havde stedse holdt mig tilbage, saa at jeg kun nærmede mig Indgangen til Kirken, men derpaa i en mørk, næsten fortvivlet Stemning strax igjen fjernede mig. I England vaager man altfor meget over Søndagens Helligholdelse, til at man ikke skulde have bemærket, at jeg ikke besøgte Kirken. En Søndag Eftermiddag, da jeg kom i Selskab, spurgte man mig, i hvilken Kirke jeg havde bivaanet Gudstjenesten. Jeg tilstod, at jeg slet ikke havde været i Kirke, eftersom det forekom mig at være aldeles overflødigt. Et saadant Svar vakte megen Forargelse, og man dadlede i stærke Udtryk min Irreligieusitet. Jeg gjorde nu Selskabet opmærksomt paa, at „rigtigt fornuftige" Folk i Danmark slet ikke gik i Kirke. „Det undrer mig ikke," sagde en engelsk Dame til mig; „thi den Religion, som hersker i Danmark, er ikke den sande Christendom; denne findes blot i den anglicanske Kirke."

En saadan Bemærkning bragte mig til Eftertanke. Jeg havde tidligere anseet Protestantismen for een Kirke, een Confession, et stort Troessamfund, saaledes som lutherske Skribenter pleie at fremstille den. Nu blev jeg pludseligt opmærksom paa, at Protestantismen ikke er een og samme Tro, og det Spørgsmaal paatrængte sig mig uvilkaarligt: hvilken af disse to Confessioner, den anglicanske og den lutherske, har Ret til at kalde sig den rette sande Christendom? Medens saaledes min Forstand og Dømmekraft bleve satte i Bevægelse med Hensyn til et kirkeligt Spørgsmaal, blev tillige min religieuse Følelse vakt til et nyt Liv.

Det var en Søndagaften. Jeg befandt mig i Selskab og havde netop paa Huusmoderens Spørgsmaal, om jeg havde været i Kirke, svaret nei, da pludseligt en yngre Dame i Selskabet reiste sig og kastede sit Shawl om sig forat gaae bort. „Forlader de os, Miss Alice?“ spurgte Huusmoderen hende. „Ja, men blot en Times Tid,“ var Svaret; „jeg gaaer til Aftensang i Westminster Abbedi.“ — „Det var ret,“ sagde Huusmoderen; „Mr. Karup vil ledsage Dem; han har ikke været i Kirke idag, og derfor gaaer han nu med Dem derhen; ikke sandt Mr. Karup?“ — Jeg kunde umuligt undslaae mig for at ledsage Miss Alice

til Kirken, tog min Hat og fulgte hende. Paa Veien derhen spurgte jeg hende, hvorledes jeg skulde forholde mig i Kirken, da jeg slet ikke kjendte den anglicanske Kirkes Cultus og Ceremonier. „Gjør De blot som jeg," sagde Miss Alice; „De gaaer naturligvis ind i min Stol." — „Men jeg har ingen Psalmebog," indvendte jeg forlegen og beklemt; thi jeg havde i de sidste Aar havt et Slags besynderlig Aversion forat gaae ind i en Kirke." „Det gjør Intet til Sagen," svarede Miss Alice; „De kan meget godt see i min Bog."

Vi traadte ind i den gamle ærværdige Klosterkirke, der var smukt oplyst, og hvor en liflig Psalmesang til Orgelmusik tonede os imøde. Min fromme Ledsagerinde knælede ned og bad sin Bøn, og jeg knælede mechanisk ned ved hendes Side, uden at bede, men dog i alvorsfulde Tanker. Vi reiste os atter, og Præsten begyndte sin Prædiken, men jeg hørte ikke et Ord af, hvad han talede; jeg tænkte kun paa, hvor tom og urolig min Sjæl havde været, siden jeg havde ombyttet min Barnetro med hovmodige philosophiske Speculationer. Jeg blev pludseligt greben af en dyb og inderlig Anger over, at jeg i saa lang Tid havde været ligesom gudsforladt. Og da atter Psalmesangen lød og Alice knælede, sank jeg ogsaa paa Knæ ved hendes

Side. Jeg bad stille og inderligt til Gud, bad om Tilgivelse for mit Hovmod, og om Lys og Kraft til at erkjende og følge den evige Sandhed, som jeg forgjæves havde søgt i den forfængelige Philosophi. Og under Bønnen var det mig, som om en tung Blyvægt blev væltet fra mit Bryst, og som om min Aand fik Vinger, paa hvilke den hævede sig op over Tvivlens mørke og fredløse Afgrund. Jeg blev ligesom Barn paany og erkjendte ydmygt Christus for min Gud, min Mester og min Forløser. Taus og høitideligt forlod jeg Westminster Abbedi og ledsagede Alice tilbage til Selskabet.

Syvende Capitel.

Efter min Hjemkomst til Danmark i Efteraaret 1852 beskjæftigede jeg mig med kirkehistoriske Studier. Desuden oversatte jeg flere engelske, æsthetiske Værker og forberedte Udgivelsen af mine samlede Digte. Disse sidste udkom i Sommeren 1853 i to Dele, under Titlen „Fem Ungdomsaar". Jeg havde tilegnet Hr. Conferentsraad Carsten Hauch Bogen, „for derved at give ham et, om end ringe, saa dog velmeent Pant paa min Taknemmelighed". Man finder i dette Værk Digtninger fra min umiddelbart religieuse Periode, saasom „En Aften i Klosterkirken" og „Christelige Melodier"; men Størstedelen af Bogen indeholder Arbeider fra min rationalistiske Periode, navnlig den philosophisk-dramatiske Digtning „Belial og Alma" og de melancholske Digte i anden Deel. I Fortalen characteriserede jeg det poetiske Liv, som laae til Grund for disse Arbeider, paa følgende Maade: „Fem Ungdoms-

aar (1848—53) har jeg levet et Liv, rigt paa indre og ydre Afvexlinger. Det har været et saadant Liv, som de Romantiske ville kalde et „Digterliv", de Practiske „life of idleness", og som jeg selv vil kalde „virkeligt Liv" ... Livet har grebet alle Følelsens Accorder i mit ubevogtede Hjerte, og det har ikke været en Andante lentamente, men det har været en Sinfonia delle passioni, der undertiden er gaaet over i dolore, som har tonet i mit Liv. Mit Hjerte har været Lidenskabernes Pegasus, en Flamme, der, istedetfor at blive dæmpet, er bleven næret, indtil jeg omsider, vaagnet af Bedøvelsen, har dæmpet den med Sorg."

Det Characteristiske ved vor Bladliteratur ialmindelighed og sammes Critik isærdeleshed, nemlig det Personlige, det Partiske og Coteriuvæsenet, viste sig tydeligt ved Udgivelsen af mine samlede Digte. „Berlingske Tidende", der har anmeldt det Ubetydeligste, som vor Literatur har frembragt, saasom en halv Snees meningsløse Rimerier af en Pseudonym eller en daarlig Oversættelse af en daarlig Roman, forbigik mine to Dele Digte med complet Taushed. „Fædrelandet" anmeldte dem ei engang. Den poetiske „Flyvepost" mødte dem med fornem Taushed. Det duumhagede „Dagblad" affærdigede hele Bogen med at pege Fingre ad Forfatteren og

gjøre Nar ad Indholdet, der blev stemplet som „maadeligt“, „hysterisk“ og „Makværk“, uden at der var anført nogetsomhelst Argument for disse Skjeldsords Berettigelse. Det eneste Blad, som leverede en virkelig Critik over „Fem Ungdomsaar“, var „Kjøbenhavnsposten“, hvis æsthetiske Recensent forresten dengang var mig aldeles ubekjendt. Dette tilføier jeg, fordi man ellers let kunde falde paa, at det hos os saa gængse Kammeraderi havde været med i Spillet.

Den dramatiske Digtning „Belial og Alma“ er et speculativt-poetisk Forsøg paa at forsone Tro og Viden. Forinden den blev trykt, oplæste jeg den i flere dannede Circler, og Alle, som forstode den, skjænkede den udeelt Bifald. Critiken sagde blandt andet derom: „man lærer her at kjende en Aand, som selv har gjennemlevet den religieuse Tvivl og følt, om ikke løst, Tilværelsens Modsigelse;“ og Professor H. P. Holst erklærede en Dag for mig, „at han havde læst dette Digt med Fornøielse og var overbeviist om, at dersom jeg havde udgivet det alene, vilde det have fundet mange erkjendtlige Læsere“. Dette Arbeide er imidlertid, efter min Mening, altfor alvorligt og abstract, til at det skulde være istand til i Danmark at faae en vid Læsekreds; men hvad det vistnok

havde billigt Krav paa, var den intelligente Presses simple Opmærksomhed. Thi dette Arbeide hører ingenlunde til de almindelige poetiske Ungdomsarbeider; det er et tankevægtigt Digt, som fremstiller og behandler de store Spørgsmaal, der have beskjæftiget Philosophien og hvert dybttænkende Menneske i alle Tidsaldere. At halvdannede Personer ikke kunde nyde et saadant Værk er naturligt og tilgiveligt; Sligt forlanger man ikke. Men naar Critikens Herolder stumme lade dette Slags Digte passere forbi, da tyder det paa eet af to: sørgelig Borneerthed eller chicaneus Partiskhed.

Digtet begynder med et Forspil, „Inspirationen", i hvilket en Digter og Tænker udtaler sig om Menneskeaandens Mysterier og den frugtesløse Grublen over Livets store Gaader og over Guddommen. Det hedder saaledes:

„Aartusinder saae Mennesket at gruble
Over sig selv og over Skaberaanden.
Fra Østerhavet til Atlanterhavet,
Fra Sydens Ørk til Nordens høie Isfjeld
Fløi Tanken, grublende paa Ørnevinger,
Mod Aandens Helligdom. — Hvo løste Gaaden?
Selv Morgenlandets Søn, den største Viismand,
Som Verden saae, — han, Aandens Førstefødte,
Der sprængte Helligdommens Slør i Døden,
Gav ei min Tanke Hvile! — End jeg spørger:
Hvo er jeg selv? og hvo er Aanders Aand?"

Han paakalder tilsidst Aandernes Drot, der aabenbarer sig for ham i en gylden Ring med Flammeskrift. Digteren læser og tolker denne, idet han siger:

„Det var den samme Skrift,
Jeg saae i gyldne Stjerner hist paa Himlen,
Jeg saae i fagre Blomster paa vor Jord,
Jeg saae i Alnaturen; klarest dog
I Menneskets Hjerte; — men som aldrig før
Jeg kunde tolke. Nu forstaaer jeg den: —
Thi Ringens Navn og Aandens Navn jeg veed
Er — Kjærlighed i Tid og Evighed!"

Det egentlige Drama tager sin Begyndelse i Himlenes Himmel, hvor Jehovah sidder paa sin Throne og fører en dialectisk Kamp med Belial, der trodser ham i frækt Hovmod. Kampen ender med Jehovahs Forbandelse, hvorpaa Belial under en Trudsel om Hævn styrtes i Afgrunden. Jehovah er nu ene; „men," siger han:

„Kjærligheden
Kan ikke være ene, — Skaberkraften
Kan ikke hvile, — det er Aandens Lov:
Den maa, — den kan, — den vil mit Væsen følge.
En ny og herlig Aand skal nu fremstaae
Ved Guddomsordet! Som mit Ideal,
Et Billede af mig, hiin Aand skal træde
Fra mine Tanker ud i Virkeligheden.
De samme høie Kræfter, som sig rørte

Fra først af i den faldne Engels Aand,
Den nye Aand skal eie ved mit Ord.
Men forat ei Bevidstheden om Magten
Og om Friheden, som jeg Aanden giver,
Skal føre den til Hovmod mod dens Skaber,
Til Undergang, som hos den faldne Belial, —
Saa vil jeg hylle den i Støvets Dragt.
Hint Jordlin skal den bære, for i det
At vænne sig til ydmyg Kjærlighed
Mod mig, fra hvem den fik et evigt Liv.
Naar da dens frie Villie er vorden
En hellig trofast Kjærlighed til mig,
Da vil jeg tage Støvets Dragt og løse
For evigt Aandens Vinger, at den frit
Kan hæve sig op til min Skaberthrone: —
Det er besluttet, Jordaand — Alma bliv!"

Under en Symphoni forkynder nu en Røst Almas Skabelse. Hun viser sig ved Foden af Jehovahs Throne, hvor hun slutter en Pagt med ham i Kjærlighed, idet Jehovah siger:

„Løftet, Du har sagt,
Skal vorde ved min Aand en evig Pagt!
Og Ustyldskrandsen, som dit Hoved pryder,
Du bære skal, saalænge mig Du lyder:
Og hvad jeg eier, Salighedens Lyst,
Skal selv igjennemgløde Almas Bryst!"

Men Jehovah skilles for en Tid fra sin Brud, der faaer Jorden til Bolig. Scenen forestiller nu en persisk Dal, hvor Alma slumrer paa

et Blomsterleie. Belial træder frem og bliver henrykt ved Synet af Almas Skjønhed. Men istedetfor at fyldes af Kjærlighed til hende, opflammes han af Skinsyge paa Jehovah, hvem han hader. Forat hævne sig paa denne beslutter han at forføre Alma. Hun vaagner, hvorpaa Belial bedaarer hende ved søde Ord og ved en falsk Fremstilling af Jehovahs Væsen. Nu synker Alma i Belials Favn, hvorved Pagten med Jehovah brydes, og dennes hævnfulde Vredesrøst gjenlyder. I sin Fortvivlelse bønfalder Alma Jehovah om, at han vil tilintetgjøre hende; men han vil, at hun skal leve, og siger til Belial:

„Og Du, som styrtet blev fra Himlens Sal
Til Helveddybets Nat og lange Qval,
For Løgnen, hvormed Qvinden Du bedrog,
Hun Dig skal hade som en giftig Snog.
En ubesmittet Aand af hendes Slægt
Fra hendes Barm skal vælte Brødens Vægt
Og knuse Dig. Saa taler Hævnens Dommer."

Første Act ender derpaa med en Klagesang af Alma, hvori hun, med Tanken henvendt paa sin Forfører, siger:

„Og Du, som røvede min stille Fred,
Og knuste evig min Uskyldighed,
Du Mørkets Drot, Du Kilde til min Jammer!
Jeg evig maa forbande nu dit Navn,

Og dog — jeg elsker Dig! Du er det Savn,
Som brænder i min Barm med Giftens Flammer!"

Og idet hun veemodigt betragter Haabets Stjerne i Østen:

„Men Du, som glimter med den klare Glands,
Du Ufkyldsperle i min Brudekrands,
Du er mig dog en Trøst i al min Brøde.
Vel minder Du mig om min tabte Fred,
Men ogsaa om Jehovahs Kjærlighed,
Om Naadens og om Frelsens Morgenrøde!"

I Begyndelsen af anden Act forestiller Scenen det Indre af Pantheon i Rom. Alma har her forgjæves søgt Trøst for sit syge Hjerte ved Bøn til Sol og Stjerner og til Jupiter. Nu træder Belial op, og, som han siger, forat „trøste Alma og vække hendes sunkne Kræfter". Men han vil i Virkeligheden kun styrte hende i større Elendighed og Fortvivlelse, idet han blandt andet raader hende:

„Hvergang din Aand er syg, og Tanken dvæler
I Drømme om Afhængighed af Guder,
Da skal Du drukne Aandens Sorg og Uro
I Sandseverd'nens vellystfulde Hav;
Og hver en Dissonants skal smelte hen
I Sandseruisens stormende Musik."

Den følgende Scene forestiller Toppen af Libanon, hvor Alma, underviist af en Drøm, henvender sig til Jehovah om Hjælp og Bistand i

sin Nød. Han bønhører hende og forjætter hende Frelsen og evigt Liv, hvorpaa en Symphoni høres, idet en Røst forkynder:

„Kjærlighedsaanden
Vil ei fordømme Dig,
Aand af hans Aand!
Derfor han sender
Dig med Barmhjertighed
Frelsen til Jord:
Logos — hans Ord.
Med evig Kjærlighed,
Viisdom og Herlighed,
Kommer udødelig,
Forat gjenføde Dig,
Salig og skjøn: —
Logos, hans Søn!"

Tredie Act begynder, ligesom det første, i Himlenes Himmel. Jehovah skildrer for sin Søn, Logos, Belials og Almas Liv, hvorpaa Logos beslutter at tilintetgjøre hendes Forfører. Med en høitidelig Ed besegler han denne Beslutning, hvorpaa Jehovah siger:

„Saa sværger jeg ved min uskabte Vælde,
Ved Himlens Kræfter, ved min Kjærlighed,
Ved Naadens evige Retfærdighed
Og ved Retfærdighedens evige Naade: —
Jeg vil tilgive Almas Fald og Brøde,
Og hun skal atter vorde Himlens Brud."

Den følgende Scene er henlagt til de syv Saligheders Bjerg, fra hvilket Christus holdt „Bjergprædikenen". Her trøster Logos Alma, idet han blandt andet siger:

„Den besværlige
Og steile Bjergsti snart forvandles skal:
Da vorder den en Vei med Blomster strøet,
Hvor Vandreren ei trættes. Da skal Livet
Ei være meer en Ørk for Dig. Din Aand
Skal leve i et evigt Paradiis,
Hvor Uskyldsæbler gløde mellem Løvet,
Hvor Livets Kilde risler Glædestoner,
Hvor Tanken, som en Blomst i Solens Glands,
Skal smile mod den skjønne klare Himmel
Og dufte Salighed i evigt Vaarliv."

I den næste Scene, der forestiller Ørkenen Quarantania, møder Logos Belial. Efterat denne sidste forgjæves har forsøgt at forføre ham, opstaaer en Kamp imellem dem. Belial indhyller Kamppladsen i et natligt Mørke; men Logos træffer dog med sit Sværd Almas Forfører, der synker afmægtig til Jorden. Nu falder en stærk Belysning over Scenen: i Baggrunden sees Jehovah siddende paa sin Throne; foran denne knæler Alma; i Forgrunden staaer Logos triumpherende og træder med sin Fod paa den faldne Belials Hoved. Nu gaaer Logos hen til Alma og sætter sin Uskyldskrone paa hendes Hoved, hvorpaa han siger:

„Med Uskyldsfagre Krands jeg Dig har kronet,
Du med Jehovah evig er forsonet."

Men skjøndt saaledes Uskyldigheden atter tilhører Alma, og ihvorvel Belials Magt er brudt, saa lever dog endnu hans Skygge, der i Dramaets Slutning optræder paa en øde Klippeø i Havet. Han indrømmer, at hans Magt er brudt; men han lever dog endnu, han lever i sin Oval. Han har ogsaa et Haab igjen, Haabet om at tiltvinge sig Medherredømmet ved Siden af Jehovah. Han siger saaledes til Slutning:

„Syndens Hav
Er Tidens, — det kan ei udtørres, nei!
Mit Troldomsord kan endnu løse Seglet
Paa de syv Syndens Væld i Almas Hjerte. —
Min Magt er brudt, men brudt er ei mit Haab!
Maaskee tilsidst dog Almas Uskyldskrone
Skal visne for min Gift — mit Aandepust:
Da skal med mig han dele Verdens Throne,
Han, som forgjæves har mit Scepter knust!"

Den første Samling lyriske Digte, der er optaget i første Deel af „Fem Ungdomsaar", indeholder blide poetiske Stemninger, uden Lidenskab og Kraft. Min Critiker fandt dog heri „heldige og smukke lyriske Smaating", idet han henledede Publicums Opmærksomhed paa „Maaneskinsstykke", „Til Møens Klint", „Til en lille Pige", „Til

Phantasien". Han siger fremdeles: „Et meget smukt Billede har Forfatteren udført i Digtet „Den underfulde Himmel", hvor han sammenligner de mere og mindre af Kjærligheden luttrede Sjæle med de mere og mindre klart skinnende Stjerner". De i anden Deel af Værket optagne lyriske Digtninger ere mørke og vilde, og i det Hele taget Udtryk for dyb Smerte og Fortvivlelse. Denne lidenskabelige og sønderrevne Stemningspoesi staaer i en meget skjærende Contrast til den danske jævne og blide Characteer, hvorfor jeg ikke turde gjøre mig Haab om, at faae et dansk Publicum til at sympathisere dermed. De fleste Læsere fandt disse Digtninger overspændte, unaturlige og ubyggelige, ja Nogle meente endog, at de blot vare Reminiscentser og Efterligninger af Byron og Heine. At jeg virkeligt var saa fortvivlet, som mine Digte udtalte, troede Mange slet ikke; thi de havde selv aldrig følt noget Lignende, og hvorledes var det da muligt, at jeg kunde have følt det? En saadan Smerte maatte, efter deres Mening, være Affectation.

Min melancholske Lyrik var dog hverken tom Efterligning eller hule Fraser. Den var det naturlige poetiske Udtryk for en sand Følelse, for en vild og bitter Smerte, der havde bemægtiget sig

mit Sind. Og Grunden til denne Smerte var ikke ungdommelige utilfredsstillede Længsler, en ulykkelig Kjærlighed eller lignende Gjenvordigheder: det var den Gudsforladthed, hvori mine rationalistiske Speculationer havde styrtet mig. Efterat jeg havde tabt min religieuse og umiddelbare Tro, tabte jeg ogsaa mit timelige og evige Livsformaal afsyne og bedøvede mig i Lidenskabernes vilde Sandseruus. Vaagnet af denne følte jeg en forfærdelig Tomhed og Livslede og den brændende Sorg, der er Syndens naturlige Følge. Hvor unaturlige end den overfladiske Letsindighed eller den borneerte Spidsborgerlighed fandt mine melancholske Digte, saa vare de dog et adæqvat Udtryk for min Sjæls Tilstand og Stemning. Det var ikke tomme Floskler, men sande dybe Følelser, der søgte deres Udtryk i Digtet „Fortvivlelse", hvori det blandt andet hedder:

„Som en smægtende Vandrer i Ørkenen staaer jeg forladt,
Støvet brænder under min Fod som giftige Luer, —
Tanken er mig en øde, stormende, stjernløs Nat,
Som et hævnflammende Sværd er mig Himmelens Buer."

Eller i „Det er forbi":

„Det er forbi! Mit Hjerte nu er knust,
En Klippe, Smerten, paa Ruinen hviler;
Hver Skjønhedsdrøm, som har min Sjæl berust,
For Livet som et Stjerneskud bortiler.

Det er forbi! Mit Haab er sønderknust,
En evig Nat sig om min Sjæl har leiret.
Den Kjærlighed, som har mig gjennembrust,
Af Skjæbnens Storme grusomt er henveiret."

Min Critiker indrømmede dog, at disse mørke Stemningsdigte vare en kraftig Lyrik. Han siger: „Saadanne Melancholier maae være gjennemtrængte af stor lyrisk Kraft og Alvor forat gjøre Indtryk, en hypochonder Skrantning bryder man sig ikke om; og det er derfor ikke lidet sagt, naar vi maae give Hr. Karup den Roes, at han har viist sig istand til at røre disse Strenge paa en gribende Maade".

Ottende Capitel.

Jeg kommer nu til at omtale et Skridt, som er og fremdeles vil være det betydningsfuldeste i hele mit Liv, et Skridt, som er blevet mistydet af de Fleste blandt mine Landsmænd, og som pludseligt forskaffede mig en heel Skare af uforskyldte Fjender, bitter Modgang og mange Gjenvordigheder, — jeg mener min Overgang til den katholske Kirke. De ivrige Lutheranere saae i dette Skridt et gyseligt Forræderi mod „den rette Lære med det rene Evangelium"; Indifferentisterne fandt det yderst „abgesmackt"; de Oplyste saae deri en sørgelig Tilbagegang til Mørke og Vankundighed; de Velvillige antog det for et Beviis paa min Enfoldighed, saasom jeg naturligviis havde ladet mig overtale dertil af en Jesuit; og de Fiffige og Ondskabsfulde meente ligefrem, at jeg, ligesom visse Fyrster, havde ombyttet Religionen for timelige Fordeles Skyld. Kjendsgjerninger ville vise, hvor megen

Sandhed der ligger i disse forskjellige Opfattelser og Fortolkninger af min Overgang til den katholske Kirke.

I et foregaaende Capitel har jeg fortalt, hvorledes jeg under mit Ophold i England paany blev vakt til christelig Bevidsthed, efterat jeg i lang Tid havde været Rationalist. Den Omstændighed, at jeg havde gjenfunden min tabte Christendom under Andagten i en anglicansk Kirke, og i en Stad, hvor hundrede og atter hundrede forskjellige christelige Secter udøve deres Religion, og endelig den gjentagne Yttring af ivrige Anglicanere, at kun den engelske Høikirke bekjendte den rette protestantiske Christendom, og at Lutheranerne vare Dissenters eller afvigende fra denne, — Alt dette paanødede min Sjæl det vigtige Spørgsmaal: hvilken af alle disse protestantiske Confessioner er den rette og sande? Det var hidtil gaaet mig, som det gaaer de fleste lutherske Lægfolk: jeg havde læst og lært og antaget, at den lutherske Lære var den rette Christendom, og havde forresten ikke gjort mig rede for den væsentlige Forskjel, der er imellem denne Lære og de andre protestantiske Secter, der ogsaa paastaae at have „den rette Lære". Da de protestantiske Secters Lærdomme indbyrdes ere modsigende, saa kunde de

umuligt alle besidde den rette og sande Lære. Hvilken af dem havde nu egentligt den rette og sande christelige Lære? Man havde lært mig fra Barnsbeen af, at den lutherske Lære var den rette og sande; nu paastod de protestantiske Englændere, at Høikirkens Lære alene var den rette og sande protestantiske Christendom; hvem af de to Secter havde meest Ret til at kaldes og være den rette og sande Bekjendelse? Havde de begge lige megen Ret dertil, vilde det, paa Grund af deres Uovereensstemmelse i Lære og Cultus, være det samme som, at ingen af dem havde Ret dertil. Og hvilken Confession var da egentligt den rette og sande? Forat løse disse Spørgsmaal og faae Lys i Sagen tog jeg min Tilflugt til Kirkehistorien, navnlig til Reformationens Kildeskrifter. Jeg erfarede nu til min store Forbauselse, at Luther ikke var optraadt som en gudinspireret Apostel med et bestemt afsluttet Dogma, men at han til forskjellig Tid havde lært afvigende og indbyrdes modsigende Lærdomme; jeg erfarede, at Henrik den Ottende, den anglicanske Kirkes egentlige Stifter, først ivrigt havde forsvaret den katholske Kirkes Lære mod Luthers Angreb, men senere af en høist smudsig Grund, nemlig, fordi Paven ikke vilde tillade ham at forskyde sin retmæssige Gemal-

inde og gifte sig med en anden, — havde løs-revet England fra den katholske Kirke og gjort det protestantisk; jeg erfarede fremdeles, at Politik langt mere end Religion havde været Drivefjederen til Reformationens Indførelse i de forskjellige nord-lige Lande. — Spørgsmaalet blev nu: med hvilken Ret have egentligt Luther, Calvin og Henrik den Ottende forkastet den katholske Lære? Saaledes kom jeg til at undersøge de dogmatiske Controvers-puncter. I England havde jeg Leilighed til at kjende Cardinal Wisemans Foredrag over disse Puncter. Jeg erfarede da, at Meget af hvad der i de lutherske Skoler læres om den katholske Kirkes Dogmer og Cultus, saasom Pavens menneskelige Ufeilbarhed, Helgen- og Billedtilbedelse, Retfærdig-gjørelse af gode Gjerninger alene uden Tro, Afla-dshandel osv. osv., ere Opdigtelser og Bagvaskelser. Ved min Hjemkomst til Danmark fortsatte jeg disse Undersøgelser uden egentligt at tænke over, at de tilsidst vilde føre mig til et fuldstændigt Brud med den Bekjendelse, der fra min Barndom af var bleven mig indpodet som den eneste sande. Men skjøndt mange af de gængse Fordomme mod Katholicismen vare bortryddede hos mig, og ihvorvel jeg erkjendte flere af den katholske Kirkes eien-dommelige Læresætninger for fuldkommen rigtige

og i nøie Overeensstemmelse med den hellige Skrift, var jeg dog i de første Maaneder efter min Hjemkomst saa lidt betænkt paa practisk at udøve Katholicismen, at jeg ei engang erindrede, at der i selve Kjøbenhavn fandtes en katholsk Kirke. Da var det en Dag, at den tidligere omtalte Portraitmaler Johannes Jensen besøgte mig; han viste mig Goffinés katholske Messebog og bad mig om at gjennemsee den og sige ham min Mening derom; han havde flere Gange bivaanet den katholske Gudstjeneste i Kjøbenhavn og stod i Begreb med at træde over til den katholske Kirke. Jeg sagde ham nu ærligt og aabent, „at jeg nærede megen Tvivl om Reformationens Berettigelse, og ligesom den katholske Lære var den ældste oprindelige Christendom, saaledes vare ogsaa flere af dens Sætninger, som Luther havde forkastet, beviisligt begrundede i Bibelen." Nu erfarede jeg ogsaa, at Pianist Svendsen, der senere har opholdt sig i en Aarrække i Udlandet, og med hvem jeg dengang pleiede Omgang, nærede Tilbøielighed for den katholske Religion, samt at den tidligere omtalte Theolog Ebeling arbeidede i den katholske Kirkes Interesse. Johannes Jensen fortalte mig blandt andet, at Præsten ved den katholske Kirke i Norgesgaden, Hr. Grüder, var en ung talentfuld Mand,

hvis Bekjendtskab det vistnok vilde interessere mig at gjøre. Faa Dage derefter introducerede han mig hos denne, der netop paa den Tid havde begyndt at prædike offentligt paa Dansk. Jeg fandt i ham en kundskabsriig Mand, hvis hele Udvortes og Væsen bare Præget af en ægte geistlig Personlighed. Han modtog mig med Venlighed, underholdt sig med mig om religieuse og kirkelige Spørgsmaal, men viste ikke den ringeste Paatrængenhed forat bevæge mig til at træde over til Moderkirken. Paa min egen Opfordring laante han mig flere Controversskrifter, deriblandt Beckedorffs „Die katholische Wahrheit", som jeg læste med stor Begjerlighed og Interesse. Jeg bivaanede nu ogsaa Gudstjenesten i den katholske Kirke, og ved at gjøre mig bekjendt med de brugelige Ceremonier, fandt jeg i disse dyb sindbilledlig religieus Betydning og riig Poesi; de vare alt andet end „tomme" og „intetsigende", hvad protestantiske Forfattere saa ofte havde kaldt dem.

Ved saaledes at komme i umiddelbar Berøring med den practiske Katholicisme og ved fortsat Selvstudium blev den Overbeviisning om Katholicismens Sandhed, som jeg alt havde næret, før jeg stiftede Hr. Grüders Bekjendtskab, fuldkommen moden, absolut og fast. Uden at bekymre mig

om den timelige Skade, som min Overgang til den katholske Kirke vilde medføre, om min Families og mine Venners Mishag eller de Vanskeligheder, som et saadant Skridt vilde opstille for min fremtidige Livsvirksomhed, — fulgte jeg modigt min Overbeviisning og forlangte om Aftenen den 12te April 1853 af Hr. Pastor Grüder at blive optaget i den katholske Kirkes Skjød. Pastoren blev meget overrasket ved dette Forlangende, da han ei engang, som Skik og Brug er, havde meddeelt mig nogen egentlig mundtlig Underviisning. Men da han af vore Samtaler formodentligt havde erfaret, at jeg tilstrækkeligt kjendte Controverspuncterne og Kirkens Lære, gjorde han ingen Indvendinger, men optog mig, efterat jeg knælende foran Høialteret havde aflagt den tridentinske Troesbekjendelse med Edsfæstelsen paa det nye Testamente.

Det betydningsfulde Skridt var gjort; jeg følte mig usigeligt lykkelig og opfyldt af en ubeskrivelig indre Fred. Det var mig, som havde jeg betalt en Deel af den Gjæld, hvori det forekommer mig, at Protestantismen staaer til den katholske Moderkirke; det var mig, som havde jeg forsonet en Deel af den Utaknemmelighed, som Reformationen viste mod den store og hellige Institution, der først har forkyndt Evangeliet i mit Fædreland.

Dette mit Skridt fra den lutherske Lære til Moderkirken er det, som har beredet mig saamange Ubehageligheder, saamegen Tilsidesættelse, saamange Krænkelser, saamegen Bagvaskelse og Fordømmelse! Og hvad havde jeg ved dette Skridt da egentligt gjort? — Jeg havde derved handlet som en redelig Mand; thi jeg havde ærligt og aabent fulgt min Overbeviisning. Jeg havde derved handlet i fuldkommen Overeensstemmelse med den Grundlov, som alle Danske hylde; thi Grundloven giver jo Enhver Ret til at dyrke Gud paa den Maade, der stemmer overeens med hans Overbeviisning. Jeg havde derved viist, at jeg var en oprigtig Christen; thi kun den, der er det, vil gjøre et saadant frivilligt Skridt, naar han veed, at det bringer ham timelig Skade, Miskjendelse, Tilsidesættelse, Forhaanelser og Krænkelser. Jeg havde derved lagt for Dagen, at jeg besad en energisk Villie; thi hvo, som ikke besidder den, vil ikke være istand til at tage en Beslutning, der fordrer saamegen Selvovervindelse som Antagelsen af den katholske Lære. Jeg havde endelig ved dette Skridt viist, at jeg havde aandelig Selvstændighed og Uafhængighed; thi begge Dele udfordres forat hæve sig ud over nedarvede Fordomme, forat brydes med Noget, som Mængden

hylder, ikke fordi den har undersøgt det og derved er bleven overbeviist om, at det er det Rette og Sande, — men ene og alene, fordi det gjennem flere Menneskealdere uimodsagt er blevet forkyndt i deres Kreds som saadant.

Jeg maatte nu ofte høre af saakaldte „dannede Folk", der mene at forstaae sig paa aandelige Ting, „at de ikke kunde begribe, hvorledes det var muligt, at jeg kunde have forladt den rigtige christne Tro (!) og antaget en secteriisk Vildfarelse; thi Baptister, Mormoner og Katholiker vare jo dog lige foragtelige og uanseelige Secter i Sammenligning med den lutherske Kirke."

Det er isandhed ubegribeligt, hvorledes Folk, der bryste sig af deres Kundskaber, der raisonnere vidt og bredt om Politik og Æsthetik, der endog vide at anbringe mythologiske Floskler, historiske Allusioner og Citater af Digtere og Philosopher, kunne være saa indskrænkede og borneerte i den kirkelige Historie og Statistik, at de kunne betragte Katholicismen, Anabaptismen og Mormonismen som sideordnede Secter!

Ofte maatte jeg gjøre slige „dannede Folk" opmærksomme paa, hvad ethvert oplyst og dannet Menneske maa skamme sig over ikke at vide, nemlig: at den katholske Bekjendelse, som jeg havde

antaget, er det ældste og største christelige Samfund i hele Verden; at det er sex Gange ældre og tæller ti Gange saamange Medlemmer, som hele den lutherske Confession; at den katholske Religion igjennem alle Tidsaldere tæller de største christne Characterer og de første og navnkundigste Kirkelærere og Theologer; at den katholske Kirke alene er den, som har christnet og civiliseret vort Fædreland og næsten hele den christne Verden; at den netop er den Christendom, hvortil vore Forfædre i Danmark gjennem 5 à 600 Aar have bekjendt sig, og hvortil den Dag idag Jordens meest civiliserede Nation, det franske Folk, der staaer i Spidsen for hele Verdens Cultur og Politik, bekjender sig; at den katholske Christendom ikke er en lille, sammenløben, ubetydelig Sect, men Jordens største Samfund, der tæller henved to hundrede Millioner Medlemmer; at den katholske Religion ikke er en Samling af tomme absurde Ceremonier og Skikke, men et storartet dogmatisk System med den dybeste Livsphilosophi og den strengeste Logik og Consequents, for hvilken mange af de lærdeste protestantiske Theologer, navnlig i England, i den nyere Tid have bøiet sig. — Men de Fleste, som kom mig imøde med de ovenanførte absurde Be-

mærkninger, vare altfor selvkloge til, at de vilde høre en saadan Forklaring, og med Indbildskhed, Hovmod og Foragt vendte de mig Ryggen.

Niende Capitel.

Den christelige Tro og religieuse Begeistring, som fra nu af fyldte min Sjæl, vakte paany min Trang og Lyst til at betræde den geistlige Livsbane. Men et Forløfte fra min tidligere Livsperiode forbandt mig til at blive i den verdslige Stand. Den Overbeviisning, hvortil jeg var kommen, vilde dog alligevel vise sig i Gjerning og Daad. I Efteraaret 1853 stiftede jeg Bekjendtskab med en Præst af Jesu Selskab, Pater Depozzo, som i nogen Tid opholdt sig i Kjøbenhavn forat assistere Hr. Pastor Grüder under Cholera-epidemien. Med denne talentfulde Mand underholdt jeg mig daglig om de Skridt, der burde gjøres forat fremme de christelige Interesser i Skandinavien. Resultatet af disse Samtaler blev, at Pastor Grüder, Pater Depozzo og endeel ansete Lægfolk stiftede „Ansgariusforeningen" til christelige Interessers Fremme i Norden. I

det første Møde, som denne Forening holdt, blev Stiftelsen af en Kirketidende besluttet, og Udgivelsen af samme blev eenstemmigt overdraget mig. Men da man forkastede en Indbydelsesskrivelse, som jeg havde forfattet til Bladet, og desuden ikke vilde yde mig noget Honorar for mit Arbeide, kunde jeg ikke overtage Redactionen eller Udgivelsen, som da gik over i andre Hænder. Jeg faldt dengang i en heftig Nervefeber, og under min Sygdom udkom det første Numer af Kirketidenden med mit Navn; men jeg havde i Virkeligheden ikke skrevet en Tøddel til Bladet, eiheller havt Nogetsomhelst at gjøre med Udgivelsen deraf. Da jeg ikke vilde være nominel Redacteur eller Udgiver, frabad jeg mig den fortsatte Benyttelse af mit Navn, hvilket ogsaa blev udeladt paa det følgende Numer af Bladet. Der opstod ved denne Leilighed flere ubehagelige Misforstaaelser. Nogle af Ansgariusforeningens Medlemmer, der formodentlig slet ikke kjendte mine materielle Forhold, fandt det meget besynderligt og upassende, at jeg ikke vilde paatage mig Udgivelsen af Kirketidenden uden Vederlag, og man syntes, at det var en ublu Fordring, at jeg vilde have fem Daler for Redaction og Udgivelse af hvert Numer. En og Anden generede sig ikke for at udslynge den ondskabsfulde Insi-

nuation imod mig, „at jeg nok var bleven Katholik forat forskaffe mig et godt Embede.“ Det var min Hensigt at levere originale Artikler og Afhandlinger over saadanne kirkelige Spørgsmaal og Themata, som vare af særlig Interesse for skandinaviske Læsere, saasom Skildringer af kirkehistoriske Begivenheder og Personer, mærkelige Bygninger og Monumenter fra de katholske Aarhundreder i Norden, Critik af den religieuse og kirkelige skandinaviske Literatur, Meddelelser om de vigtigste Phænomener i den skandinaviske Protestantisme, navnlig forsaavidt de maatte have Interesse fra et katholsk Standpunct, endelig æsthetiske Stykker af religieus Farve, — og den fornuftige Læser indseer nok, at et saadant Arbeide vilde optage det Meste af min Tid og desuden foraarsage mig ikke ubetydelige Udgifter til de literaire Hjælpemidler. Det forlangte aarlige Honorar af 250 Rd. var derfor saa beskedent, som det vel var muligt. Om nogensomhelst egennyttig pecuniair Speculation kunde der for den Fornuftige og Billigttænkende slet ikke være Tale. Men hvad kan det ikke falde Uvidenheden og Ondskaben ind at insinuere!

I Foraaret 1854 var det min Agt at forlade mit Fædreland forat søge mig en passende Livsvirksomhed i Udlandet. — Da den katholske

Menigheds første Forstander erfarede dette, tilbød han sig i Forstanderskabet at foreslaae mig ansat som Lærer ved Kirkeskolen. Sagen blev ordnet saaledes, at jeg den 1. April tiltraadte Posten som Lærer i Historie, Geographi, Naturvidenskab og det danske Sprog. Mine Læsere ville erindre, at jeg tidligere havde bestemt mig for Lærerfaget og havde havt Leilighed til at erhverve mig den pædagogiske Fordannelse. Jeg kom saaledes ikke uforberedt. Desuden havde jeg i flere Aar givet Privatunderviisning og derved erhvervet mig Routine i Underviisningsfaget. Jeg søgte nu med Flid og Iver at røgte mit Kald, bragte Plan og System i Underviisningen, og opoffrede mig i det Hele taget langt mere for Elevernes Uddannelse, end det, strengt taget, var min Pligt. I min Fritid lagde jeg Planen til et stort Epos, „Christi Kirke", der i 24 Sange skulde poetisk fremstille Kirkehistoriens vigtigste Momenter. Den første Sang blev i 1854 fuldstændigt digtet og publiceret i „Skandinavisk Kirketidende".

I Indledningen til dette Digt skildrede jeg den aandelige Forandring, der var foregaaet hos mig, samt Glæden over den Hvile og Fred, som jeg nu besad. Det var med denne inderlige Glæde at jeg sang:

„Nu hviler jeg blandt Naadens Millioner,
Som dyrekjøbtes ved min Frelsers Blod,
Blandt Sødskende fra alle Verdens Zoner
Jeg knæler ydmyg, Moder, ved din Fod.
Jeg priser Dig med Hjertets Jubeltoner!
Du har gjenfødt min Aand ved Naadens Flod.
Nu er jeg tryg: — jeg aldrig Dig vil slippe,
Du Jesu Christi Brud paa Petri Klippe!"

At jeg vilde have havt Kraft til at fuldføre dette omfangsrige Værk, dersom jeg fremdeles havde havt den fornødne Ro, derom er jeg overbeviist. Og dersom jeg engang bliver saa lykkelig, at jeg ganske kan hellige min Tid til Studium og Poesi, da skal jeg atter lægge Haand derpaa og fortsætte og fuldføre det; thi jeg har endnu stedse en friisk og levende Kjærlighed til Kirkehistoriens Poesi. Hvad poetisk Værd den første Sang af dette Epos har, maa jeg overlade Critiken at afgjøre; men selv anseer jeg flere Stykker deraf for det Heldigste, jeg har digtet. Jeg skal her anføre min Apostrophe til Athen:

„Athen! Du Skjønheds Brud paa Skjønheds Throne!
Aarhundreder var Vidne til din Glands!
Som Aandens Dronning bar Du Aandens Krone!
Din Tinding smykte Laurens Hæderskrands!
Din Røst var høi og klar som Lyrens Tone,
For Formens Reenhed aaben var din Sands:
Hvad Du har malet, meislet, bygt og skrevet,
Er for Aartusinder et Mønster blevet!"

Kort Tid efter at jeg havde digtet den første Sang af „Christi Kirke", skrev jeg en „Epistel til Nordens Mænd og Qvinder", der udkom under Forfatternavnet Ignatius Danicus, og som vakte betydelig Sensation blandt de protestantiske Theologer, der antog Forfatteren for en katholsk Geistlig, der af Paven havde faaet det særlige Hverv at begynde en aaben Feide mod Protestantismen i Danmark. I faa Uger var næsten hele det betydelige Oplag af Skriftet udsolgt, og de protestantiske Lærde, Dr. theol. H. C. Rordam og Lic. theol. Rothe, rustede sig til Kamp mod Ignatius Danicus og Udgiveren af „Skand. Kirketidende", der samtidigt havde skrevet en „Indbydelse til de Troende i Danmark", som ligeledes havde gjort Opsigt. Rothe skrev i „Evangelisk Ugeskrift", men Rørdam udgav en selvstændig Brochure: „Den romerske Kirkes Indbydelse til de Troende i Danmark, belyst". Mod Rørdam fandt jeg mig foranlediget til at udsende et Stridsskrift under Titlen: „Aabent Sendebrev", hvori jeg imødegik og afvæbnede hans fremførte Paastande, Punct for Punct. „Dansk Kirketidende" indrømmede selv, at „Sendebrevets" Forfatter havde lagt grundig Kundskab for Dagen og tilbageslaaet den af Dr. Rørdam fremførte Paastand, at Luther

først havde forskaffet Folket Bibelen i Modersmaalet. Foruden disse theologiske Controversskrifter leverede jeg paa samme Tid ogsaa en Oversættelse fra det Svenske af „Luthers Dom om Pavedømmet" og confererede de deri citerede Steder af Luthers originale Skrifter med de ældste Udgaver af hans Værker, som findes paa det store kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn, for saaledes at faae fuldstændig Vished om, at Reformatoren i Virkeligheden havde været vaklende og uenig med sig selv om de vigtigste religieuse og kirkelige Spørgsmaal.

Den ubehagelige Splid og Misstemning, som mit Forhold til „Skandinavisk Kirketidende" havde vakt, var kun tilsyneladende bilagt og forglemt. Hos nogle Personer gjærede fremdeles imod mig en stærk Uvillie, der fik ny Næring fra den Skinsyge, som de følte over min ivrige Virksomhed for Kirkens Sag, navnlig over mine Skrifter. Efterat en af disse Personer, Hr. Assessor Fr. Blankensteiner, var udnævnt til Kirkeforstander, blev der stærkt agiteret mod mig. Ja, det gik endog saa vidt, at denne Herre en Dag under Udøvelsen af mit Kald ved Skolen overrumplede mig med de groveste verbale Injurier, hvorpaa man (som Satisfaction for mig?) meddeelte mig min Afsked som

Lærer i Juli 1855. At denne Afsked skadede mig overordentligt meget er indlysende. Katholikerne saae deri et Frafald fra min Side, og Protestanterne, der naturligviis ikke kjendte de egentlige Forhold og Omstændigheder, vare kun altfor tilbøielige til at søge Grunden til min Afsked i moralsk Usselhed eller Mangel paa Dygtighed. Den mig tilføiede Krænkelse, Forhaanelse og Uret bar jeg med Resignation og forlangte blot af Forstanderskabet et Vidnesbyrd om min Virksomhed som Lærer ved Menighedens Kirkeskole. Et saadant Testimonium erholdt jeg ogsaa; det var affattet paa Latin, conciperet af Hr. Pastor Grüder og forsynet med Kirkens Segl. Det hedder deri om mig: „Han har, saavel ved sin Læredygtighed (docendi perapto), som ved sine udstrakte Kundskaber (cognitionibus amplissimis), og ved sin roesværdige Flid og Iver (laudabili diligentia et zelo) i Opfyldelsen af sit Kalds Pligter, aldeles fyldestgjort Forstanderskabets Forventninger og Ønsker".

Tiende Capitel.

Der gives ikke Faa, som ere af den Mening, at min Virksomhed for den katholske Kirke ophørte med den i Slutningen af forrige Capitel omtalte Katastrophe. Dette er imidlertid en Feiltagelse. Thi allerede faa Maaneder efterat jeg havde ophørt at virke ved Skolen, overdrog man mig det Hverv, at udarbeide en ny Psalmebog. Der var tillige dengang projecteret Oprettelsen af en Realclasse ved Kirkeskolen, og der var givet mig Tilsagn om at erholde Lærerposten ved samme, naar jeg først i nogen Tid vilde opholde mig i Udlandet. Jeg gik ind paa denne Plan, saameget mere, som jeg under et Ophold i Udlandet havde den fornødne Ro til Udarbeidelsen af Psalmebogen. Jeg reiste da i Eftersommeren 1855 til Münsterland i Vestpreussen. Her opholdt jeg mig først i nogen Tid hos Pastor Homann, der var Sognepræst til Bockum, et Landsogn i Nærheden af

Staden Hamm. I landlig Ensomhed og Fred, og styrket ved den daglige Andagt i den beskedne Landsbykirke, beskjæftigede jeg mig udelukkende med den hellige Poesi, bearbeidede en stor Deel latinske og tydske Kirkehymner, digtede Litanier og Psalmer. Efter et Par Maanedes Forløb havde jeg næsten den hele paatænkte Psalmecyclus færdig. Nu forlod jeg Landlivet med sin idylliske Stilhed og reiste til selve Münster, hvor jeg opholdt mig i længere Tid. Den gamle historisk mærkelige By med sine imponerende Kirker og Klostre tiltalte mig meget, og jeg fik desuden et gjæstfrit Hjem hos en velhavende, from og elskværdig Kjøbmandsfamilie ved Navn Ehring, som jeg stedse vil bevare i min kjærlige og taknemmelige Erindring. Med Interesse besøgte jeg den gamle berømte Raadhuussal, hvor den westphalske Fred blev sluttet 1648. Den staaer der endnu med samme Udseende som dengang, da de høie Herrer gjorde Ende paa den langvarige Religionskrig, og med sit betegnende Motto: „Man hoere beede Parte". I Raadhuset saae jeg ogsaa de skrækkelige Marterinstrumenter, hvormed man piinte Gjendoberkongen, Skræderen Johan van Leyden tilligemed hans tvende Staldbrødre. Men langt større Interesse havde dog for mig den store og ærværdige Domkirke med

sin imponerende Gudstjeneste og sin Chorsang; her tilbragte jeg daglig en Timestid med Bøn og aandelige Betragtninger, og fik ogsaa Leilighed til at bivaane en katholsk Præsteordination, der blev forrettet af den for sin levende Interesse for den kirkelige Architektur bekjendte Biskop Johan Georg Müller. I Münster lærte jeg flere fremragende Geistlige at kjende, saasom den nuværende Biskop af Osnabrück Dr theol. Paulus Melchers, som dengang var Generalvicar hos Biskoppen af Münster; fremdeles den gamle ærværdige Pater regens Chapuy og Pater Wertemberg, begge af Jesu Selskab, som har et Kloster med Capel i Staden og et stort nyt Collegium strax udenfor samme. I Klosteret boede jeg otte Dage, medens jeg under Pater Freys Ledelse holdt de geistlige Exercitier. Disse bestaae i en fuldstændig Adskillelse fra Verden for i stille Ensomhed udelukkende at beskjæftige sig med de store og vigtige Spørgsmaal i Religionen, med andægtige Betragtninger, med Selvprøvelse, med Bønnen, kort sagt, de ere en uafbrudt Gudstjeneste, hvorfor de ogsaa udelukke enhver verdslig Samtale. Min Celle var et lille Værelse, hvis Vindue vendte ud til Klosterhaven. Den var saa tarveligt udstyret, som en Eremit forlanger det. Hele Meublementet bestod af en Pult med et Krucifix,

en Bønskammel og en Stol, Alt af umalet Træ, samt en Sovebænk med Madratser og et Tæppe. Om Morgenen Kl. 5½ blev jeg vakt af en Lægbroder, der bankede tre Slag paa Døren, som han aabnede med den sædvanlige Hilsen: „Lovet være Jesus Christus!“ og hvorpaa mit Svar var: „I al Evighed. Amen“ Jeg stod nu op fra mit Leie og forrettede min Morgenbøn og gik derpaa ned i Capellet, hvor jeg bivaanede den hellige Messe. Derpaa gik jeg tilbage til min Celle og nød en Kop Mælk og noget Brød, som en Lægbroder bragte mig. Klokken 6 traadte Pater Frey ind til mig, og efterat vi havde hilset hinanden med den ovenanførte Hilsen, gav han mig en kort og fyndig Skildring af et eller andet religieust Spørgsmaal, saasom: Synden, Døden, Dommen osv.; anviste mig derpaa den tilsvarende Betragtnings Hovedpuncter i St. Ignatii berømte Værk „Exercitia Spiritualia“, og forlod mig. Jeg bad nu en Bøn og begyndte min Betragtning.

Forat mine Læsere kunne gjøre sig Begreb om samme, vil jeg her meddele Quintessentsen af min 10de Betragtning: Om Livets Kamp.

„Vort Liv er en bestandig uophørlig Kamp; ethvert Øieblik er enten en Seier eller et Nederlag for os.

Kampen for Satan er let og behagelig, ja liflig og sød, — men Seierens Laurbær ere evig Død og evig Qval.

Kampen for Jesus er besværlig og fuld af Lidelser, Trængsler, Gjenvordigheder og Savn, — men Seierens Laurbær ere evigt Liv og evig Fryd.

Vellyst, Gjerrighed og Hovmod ere de tre Egenskaber, som qvalificere os til at blive Satans Stridsmænd.

Afholdelse, Kjærlighed og Ydmyghed ere de tre Egenskaber, som qvalificere os til at blive Christi Stridsmænd.

Mange ere deres Tal, som bære Satans Uniform og Vaaben, og som dog have stillet sig blandt Christi Stridsmænd og under hans Fane. Hvilke Daarer! De ere for feige til at kæmpe for Jesus, derfor have de taget Satans Uniform og Vaaben; men ængstelige baade for Udgangen af Kampen og for dens Følger have de taget Plads blandt Jesu Stridsmænd; ret som om det blot kom an paa Stedet, hvor Kampen føres, istedetfor paa den Sag, for hvilken man kæmper. Ingen er foragteligere end de; thi de ere Hyklere og Forrædere mod Satan og Christus paa eengang!“ —

Til denne Betragtning knyttede jeg følgende Forsæt:

„Herre! jeg vil aldrig være en Forræder mod Dig.

Jeg vil følge din Fane og kæmpe mod Satan og Mørkets Rige.

Jeg vil kæmpe med dine Vaaben: Lidelse og Savn.

Du alene skal være min Anfører i Kampen for min Frelse og evige Salighed." —

Enhver saadan Betragtning endte med en Bøn.

Jeg beskæftigede mig derpaa med Læsning i en eller anden ascetisk Forfatter, saasom Thomas a Kempis, den hellige Frants af Sales, eller lign., indtil Klokken var 10, da Pater Frey traadte ind til mig og paa samme Maade, som før omtalt, aabnede en ny Betragtning, der varede til Klokken tolv, da jeg gik ned i Capellet, for med Brødrene at holde en kort Andagt. Derpaa begav jeg mig tilbage til min Celle, hvor en Lægbroder bragte mig et tarveligt Middagsmaaltid.

Efterat jeg havde nydt dette og forrettet min Bordbøn, begav jeg mig ned i Klosterhaven, hvor jeg en Timestid gik eensomt omkring. Fra Klokken 2 til $5\frac{1}{2}$ beskjæftigede jeg mig med hellig Læsning paa min Celle; derpaa begyndte Dagens tredie

Betragtning, hvorefter Aftensmaaltidet fulgte. Dagen endte med Aftenandagt i Capellet og Aftenbøn i Cellen Kl. 9½. Saaledes henrandt Dag for Dag, indtil Exercitierne vare tilende. Det Hele sluttede med Samvittighedens Ransagelse, Skriftemaal og Annammelse af Alterens Sacramente. Pater Frey gav mig til Erindring om disse virkelige Helligdage den h. Ignatii Billede med Ordenens eneste og rette Valgsprog: Omnia ad majorem Dei gloriam (Alt til Guds Æres større Forherligelse) og det bekjendte Sprog af St. Johannis Aabenbaring: Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitae (Vær tro indtil Døden, og jeg vil give Dig Livets Krone).

Jeg tog nu venlig Afsked med Pater Frey, Pater Wertemberg og den gamle Pater regens Chapuy. Da jeg spurgte denne Sidste, hvormeget jeg havde at erlægge til Klosteret for mit Ophold der, svarede han venligt: „Er De formuende, vil De give vort Huus en liden Skjærv efter Deres eget Skjøn; er De uformuende, da have vi med Dem deelt de Gaver, som den christelige Kjærlighed har forundt os."

Da jeg atter stod iblandt Verdens travle brogede Vrimmel, følte jeg en usigelig Længsel efter det klosterlige Liv, med sin salige Fred, sin Een-

somhed og sin uforstyrrede Leven i Gud. Ja, Klosterlivet er velsignet! Men, som der staaer skrevet i den hellige Skrift: „ikke Alle forstaae det".

Under mit Ophold i Münster fik jeg Leilighed til at gjøre den første Valfart i mit Liv; det var en Valfart til det underfulde Naadebillede i Telgte. Alle mine Læsere vide vistnok, at en Valfart er en andagtsfuld Vandring til et helligt Sted alene for Guds Skyld; men ikke Alle forstaae, hvad et underfuldt Naadebillede er, hvorfor jeg her tillader mig at forklare det. Et Naadebillede er et Billede, ved hvilket Gud af Barmhjertighed synligt har bønhørt dem, som bad til ham foran samme. Og forsaavidt denne Bønhørelse medførte en Undergjerning, saasom den pludselige Helbredelse af en Lam eller en Blind, fortjener Billedet Navn af „et underfuldt Naadebillede". Jeg veed ikke, om jeg behøver at tilføie, at ingen fornuftig Christen troer, at selve Billedet kan bønhøre os eller bidrage Nogetsomhelst til en Undergjernings Fuldbyrdelse; Bønhørelsen og Undergjerningen komme alene fra Gud, der er albarmhjertig og almægtig. Det underfulde Naadebillede betegner kun det Sted, hvor Gud ofte har behaget at vise os svage Mennesker sin uendelige Kjærlighed og sin ubegribelige underfulde Kraft. Under An-

dagt og Bøn gjorde jeg min Pilegrimsgang til Valfartscapellet i Telgte. Alt fra den tidligere Middelalder og indtil vore Dage gjæstes denne lille Stad aarlig af flere Tusinde Pilegrimme. Det underfulde Naadebillede, der forestiller Guds Moder, som bærer Frelserens afsjælede Legeme paa sit Skjød, stod i den ældste Tid paa Kirkegaarden ved Sognekirken; men i Aaret 1466 lod Henrich to Laer et Capel opføre der for Naadebilledet, hvilket lille beskedne Tempel senere veg Pladsen for en større ottekantet Steenbygning i moderne Stiil, som den bekjendte münsterske Biskop Christoph Bernard von Galen lod opføre 1654. Det er den samme Bygning, som til Jubelfesten 1854 af den høiærværdigste Biskop af Münster, Johan Georg Müller, og Sognepræsten i Telgte, Hr. Schaten, blev restaureret, forsynet med en prægtig med Malerier forziret Kuppel, et lille Chor, et nyt Sacristi, en smuk imponerende Hovedindgang og indvendige ædle Ornamenter, tilligemed en Række overordentligt deilige Frescomalerier paa broget Guldgrund, malede af Büchtemann. Paa et ligeledes nyt Alter i romansk Stiil staaer det underfulde Naadebillede. — Foran dette, omgiven af levende Minder om Frelserens og hans Moders Liv, og om Christendommens glorværdige Helgener, i et af de skjønneste

og dyrebareſte Capeller, ſom Chriſtenheden eier, der har jeg tilbragt en af de ſaligſte Timer i mit Liv, i eenſom ſtille Bøn, ſom opløſtet over Verdens Forkrænkelighed. Det, hvorom jeg bad, behøvede ingen Undergjerning for at gaae i Opfyldelſe; men alligevel ſyntes det mig uopnaaeligt uden Guds ſærlige Biſtand. Men min Bøn er allerede gaaet i Opfyldelſe, og min Pilegrimsgang har derfor ikke været forgjæves.

Ellevte Capitel.

Paa min skriftlige Forespørgsel fra Münster, angaaende den mig lovede Stilling som Lærer ved den projecterede Realclasse i Kjøbenhavn, fik jeg et saa svævende og undvigende Svar, at jeg, uden at oppebie Noget i denne Henseende omtrent ved Juletid vendte tilbage til Danmark. Her digtede jeg endnu nogle Psalmer til den tidligere omtalte Psalmebog, og blev snart derefter indviklet i en Pennefeide, som blev fremkaldt ved en af mig i et Dagblad henkastet Yttring mod Hr. Pastor Grüder. Grunden til denne min Opførsel laae i en Bitterhed, som jeg følte over den Ringeagt, Hensynsløshed og Tilsidesættelse, som den katholske Menigheds Forstanderskab i Kjøbenhavn flere Gange havde udvist mod mig. Det havde vistnok været ligesaa klogt som moralsk rigtigt, om man havde ignoreret min ubesindige Yttring; men Forstanderskabets læge Medlemmer foretrak at gjøre fuldstændig Skandale.

Sjælen blandt disse var den forhen omtalte Assessor Blankensteiner. Der blev sammensmedet en lang Artikel tilligemed en Erklæring i „Flyveposten" imod mig; men Artiklens Forfattere eller, rettere sagt, Erklæringens Undertegnere, havde ikke navngivet sig i Bladet, hvorimod deres Navne vare til Eftersyn hos en af Kirkeforstanderne. Jeg, der af Naturen er meget tilbøielig til Polemik, lod ikke længe vente paa Svar; i en „fuldstændig Belysning" drev jeg mine Modstandere tilbage og gjorde forresten opmærksom paa, hvad jeg aldeles uegennyttigt havde virket i Kirkens Tjeneste, og hvorfor jeg havde faaet Skam til Tak. Ved en juridisk Consulents Hjælp blev nu et nyt literairt Angreb gjort paa mig, og mine Modstandere vare saa simple og hensynsløse at opregne endeel Pengesummer, som jeg havde erholdt for de kirkelige Skrifter, jeg havde udarbeidet, ja selv til at omtale min Characteer paa en høist tvetydig Maade. Det Latterlige i denne Ondskab imod mig laae aabenbart deri, at det Honorar, som jeg havde erholdt for de anførte Skrifter, i Virkeligheden var saare ubetydeligt, og derfor ligefrem beviste det Modsatte af det, som man ved sammes Angivelse vilde bevise, nemlig Uegennyttighed og Opoffrelse. Angreb af den Natur forbittrede og ophidsede mig

i høi Grad, især da min Gjendrivelse af det sidste mod mig gjorte ærekrænkende Udfald blev negtet Optagelse af „Flyvepostens“ Redaction, der havde forsynet mine Modstanderes sidste Angreb med den bekjendte Epilog: „Hermed anse vi denne Sag for sluttet i vore Spalter.“

Jeg traf mig nu tilbage fra min Virksomhed i Kirkens Tjeneste, gav Sprogunderviisning og syslede med Literatur og Politik. Midt i min Bitterhed og Fortrydelse over den Miskjendelse, Skuffelse og Modgang, som var bleven mig tildeel, vendte jeg min Tillid og Fortrøstning til Forsynet. Jeg skrev saaledes Digtet „Glæde i Gud“, hvori jeg med Freidighed hævede mig ud over mine fortrykte Forhold, idet jeg kun fæstede Blikket og Tanken i stille Glæde paa ham, der ikke svigter os. Den sidste Strophe er en Gjenklang af hele Digtet:

„O, hvis jeg eied' Alt, hvad Verden skjænker,
Kun ikke Dig! — hvad var min hele Skat?
Da var mit Liv kun Død, min Frihed Lænker,
Min Glæde Qval, min Dag en evig Nat.
Men nu, da jeg i Dig kun glæder mig,
Nu lever jeg i Døden selv i Dig!“

Da dette lille Arbeide var færdigt fra min Haand, ønskede jeg at faae det optaget i et udbredt religieust Tidsskrift. Jeg henvendte mig derfor til

Hr. Dr. Bloch Suhr, som dengang udgav „Søndag Morgen". Jeg traf Doctoren, som ikke kjendte mig personlig, i hans Studereværelse. Han modtog mig venligt og hørte med synlig Interesse paa mit Digt, som jeg oplæste for ham. Han erklærede, at han med Glæde vilde optage det i sit Tidsskrift, og vi bleve endog enige om Honoraret. Men da jeg reiste mig for at gaae min Vei, spurgte Doctoren mig om mit Navn.

„Jeg ønsker at være anonym," var mit Svar.

„Det kan de ogsaa være for Publicum," lød Doctorens Svar; „men derfor maa jeg som Udgiver alligevel vide Deres Navn."

Jeg gjorde endeel Indvendinger; men da han gjorde Opgivelsen af mit Navn til Betingelse for Optagelsen af Digtet, sagde jeg ham det tilsidst.

„Karup!" udbrød den høiærværdige Herre med en Stemme og en Mine, der forraadede en sand paniск Skræk. „De er jo Katholik! Jeg betragter Dem som en Modstander og maa betragte Dem som saadan. Jeg kan paa ingen Maade optage et Digt af Dem i mit Blad."

„Men de sagde jo nylig, at Digtet var meget smukt, og at De vilde optage det; vi vare jo i denne Henseende ganske enige," indvendte jeg.

„Vil De da nu gaae fra Deres Ord, blot fordi

Forfatteren hedder Karup og bekjender sig til den Confession i Christenheden, som medrette bærer Navn af Moderkirken?"

Der udviklede sig derpaa en theologisk Controvers mellem os, der endte med, at Hr. Dr. Bloch Suhr gav mig Digtet tilbage og tog en meget kold Afsked med mig. Jeg henvendte mig da til Redacteuren af „Berlingske Tidende", der optog Digtet i Feuilletonen. Det blev saaledes læst af ligesaa mange Tusinder, som det vilde være bleven læst af Hundreder, dersom Hr. Doctoren havde optaget det i „Søndag Morgen".

Min Broder, Julius Theodor, der var vendt tilbage fra Udlandet, hvor han i en Aarrække havde opholdt sig, paabegyndte i 1857 Udgivelsen af det satirisk-politiske Ugeblad „Rappee". Han anmodede mig om at levere Artikler dertil og tilbød mig et efter vore Forhold ansseligt Honorar. Da jeg befandt mig i trykkende Omstændigheder og ene var henviist til at leve af min Pen, gik jeg ind paa Opfordringen. Satiren var mig ingenlunde et nyt og fremmed Felt. Jeg havde tidligere med Flid studeret Horatses, Juvenals og Rabeners Satirer og var endog selv optraadt som satirisk Forfatter, da jeg i 1855 havde publiceret en Bog Satirer „Om de Lærde". Dette Skrift blev ligesom mine

tidligere Arbeider forbigaaet med Taushed af Dagspressen. Dog, det er sandt, „Flyveposten" behagede at rose det, til Ærgrelse for vor journalistiske Areopag, der havde dømt mig til at „døe" af Bladcritikens „rædselsfulde Taushed". Til „Rappee" skrev jeg endeel satiriske Vers og poetiske Artikler, og da Bladet i kort Tid erholdt et Par Tusinde Abonnenter, fik mine Bidrag en meget viid Læsekreds.

Denne literaire Virksomhed er den oprindelige Aarsag til de fortvivlede ædderhadske og stinkende Angreb, hvormed den kjøbenhavnske Smudspresse i endeel Aar uafbrudt har overøslet de Bogstaver, som betegne mit Navn. Jeg skulde slet ikke have berørt denne i og for sig aldeles ligegyldige Sag, dersom ikke Smudspressens Smøreri om og mod mig var blevet taget ad notam af det aristokratiske „Dagblad", ja selv af den ansete Forfatterlexicograph T. Erslew, og dersom der ikke blandt mit Publicum fandtes Folk, der tage et utilladeligt Hensyn til de ynkelige Fjællebodspræstationer i „Folkets Nisse", „Hr. Sørensen" og den øvrige Pariasliteratur. Forat stille mine Læsere paa det rette Standpunct, maa jeg her give en lille literairhistorisk Notits. „Folkets Nisse", der i sin Tid vandt en betydelig Udbredelse ved at exploitere

„Guldhuussagen" og Fattigvæsenets „Bagersag", blev af Udgiveren, Hr. C. Sørensen, solgt til nu afdøde Cand. Morthensen, der i sin Tid var Leieredacteur for Goldschmidts „Corsar". Hr. Morthensen blev snart omringet af endeel Subjecter, der enten havde figureret som Leieredacteurer af Corsaren, eller været Slaveoppassere, Gaardmusikanter eller lignende. Disse bleve betalte af Hr. Morthensen forat gaae omkring i Staden og kapre Nyheder og Vitser og Abonnenter. Hovedmanden for denne Bande var den nuværende Redacteur af „Folkets Nisse", Papirhandler H. Jensen. Da Hr. Morthensen og hans Bande ene havde deres Livsophold af „Folkets Nisse", var det deres Livsopgave at vedligeholde sammes Udbredelse. Derfor anfaldt de med Pøbelgrovhed Enhver, der optraadte med et nyt satirisk illustreret Ugeblad. „Rappee" gjorde et betydeligt Skaar i den allerede dengang stærkt forgjældede og hensygnende „Folkets Nisses" Abonnentrække. Frygten forat døe af Hunger bragte den Morthensenske Trup til fortvivlede Angreb paa „Rappee" og dets anonyme Redaction. Og da man omsider erfarede, at jeg skrev Artikler til Bladet, begyndte man at opløfte det ene Smædeskraal efter det andet mod mig. Jeg oplyste da Publicum om, hvad det

var for „journalistiske Personer", der skraalede mod mig, og disse Oplysninger ramte saa eftertrykkeligt Banden, navnlig H. Jensen, at han til Dato ikke har forvundet det, men i sine Klakkeriblade stadigt har bjæffet ad mig, og ugeneert har opdisket Usandhed paa Usandhed om mig og min Virksomhed. At jeg ikke har indladt mig paa nogen Gjendrivelse af Løgn og Nonsens i Smudspressen, ville mine dannede Læsere finde ganske i sin Orden; naar jeg alligevel her har berørt disse ynkelige Smørerier imod mig, da er det, fordi Hr. Bille gjentagne Gange har leveret sit Publicum Artikler mod mig, hvis Ordlyd var Plagiat af hine Smædeartikler, og fordi Hr. T. Erslew har vedgaaet, at den Kilde, hvoraf han havde øst en historisk (sic!) Bemærkning om mig i sit „Forfatterlexicon" var — „Folkets Nisse"! At en for sin Paalidelighed rost Historieskriver øser af en saadan Kilde, viser hvor dybt i Mudderet en Videnskabsmand kan gribe, naar det kun kommer an paa at tilsmudske en Forfatter, der staaer i Coteriets Misgunst.

En Artikel, jeg paa Fleres Vegne havde concipieret, som blev optaget 1857 i „Rappee", og i hvilken der blev doleret over, at Hr. Grosserer Menne paa eengang var Frimurer og Kirkeforstander for

den katholske Menighed i Kjøbenhavn, paadrog mig en Pressesag ved Hof- og Stadsretten. Jeg plaiderede selv og forlangte Sagen afviist paa Grund af Rettens Incompetents, da det var klart, at en verdslig, protestantisk Domstol slet ikke kunde afgjøre et Spørgsmaal, der henhører til den canoniske Ret. At jeg forresten i Sagens Realitet havde Retten paa min Side, var mig soleklart; thi de canoniske Love erklære Frimurerne baade de facto og de jure udelukkede fra Kirkens Samfund, og det var selvfølgeligt en stærk Modsigelse, at en Frimurer tillige var Kirkeforstander! At Hof- og Stadsretten, hvad Sagens Formalitetsspørgsmaal angik, kom til den Conclusion, „at min Afviisningspaastand ikke kunde tages tilfølge", var naturligviis i sin Orden. Domstolene kunne jo dømme om Alt, baade hvad de forstaae sig paa, og hvad de ikke forstaae sig paa. Sagen gik over til Realitetsproceduren. Men før denne ret var begyndt, blev jeg forligt med Hr. Groserer Menne, som derpaa hævede Sagen. Dette Forlig skyldtes væsentligt Italieneren Hr. Dr. og Prof. theol. Mussas Bestræbelser. Denne Geistlige opholdt sig dengang i Kjøbenhavn, hvor jeg i nogen Tid underviste ham i det danske Sprog. Han fandt det høist forargeligt, at en verdslig,

protestantisk Domstol skulde afgjøre et Spørgsmaal, som slet ikke hørte ind under dens Competents; og han overtalte mig derfor til at række min Modpart Haanden til Forsoning.

Tolvte Capitel.

Paa den politiske Arena var jeg hidtil ikke optraadt, omendskjøndt jeg siden 1855 havde studeret endeel politiske Skrifter, navnlig den nyeste Tids Historie, samt Europas Statsforfatninger og sociale Bestræbelser. Nu følte jeg Trang til at virke i social-politisk Retning, og da „Arbeiderforeningen" i Kjøbenhavn i endeel Aar havde været en større politisk Club, hvor Øieblikkets Spørgsmaal fandt Gjenklang og bleve drøftede, lod jeg mig i Slutningen af 1857 indtegne som Medlem i samme. I Begyndelsen af det følgende Aar holdt jeg mit første Foredrag i Arbeiderforeningen; det var en critisk Sammenstilling af „vor constitutionelle Frihed og det Hallske Ministeriums indre Politik". Selve Foredraget vandt stormende Bifald, men, efterat jeg havde forladt Talerstolen, opstod en heftig Debat angaaende nogle af mine Yttringer om Ministeriet. Da optraadte den bekjendte og indflydelsesrige Politiker Hr. J. A.

Hansen og viste med faa slaaende Argumenter, at hvad jeg havde udtalt om Ministeriet var fuldkommen berettiget, hvorpaa Debatten forstummede. Jeg blev kort derpaa valgt til Repræsentant i Foreningen, hvor jeg fremdeles holdt flere politiske Foredrag, og omsider overdrog Repræsentantskabet mig Redactionen af Arbeiderforeningens Organ. Dette havde hidtil været redigeret af Hr. J. A. Hansen. Aarsagen, hvorfor man foretrak mig for denne, laae væsentligt deri, at han paa Grund af sin udstrakte parlamentariske Virksomhed ikke havde den fornødne Tid til en omhyggelig Redaction. Hans Tilhængere, Bondevennerne, deriblandt Foreningens daværende Formand, Major Müllen, vare dog misfornøiede med dette Redactionsskifte; thi jeg hørte vel til de Liberale, men ikke til Bondevennerne. Man anstrengte sig af alle Kræfter forat trænge mig tilbage. Det blev mig navnlig bekjendt, at Hr. Major Müllen gjentagne Gange til flere af Foreningens Repræsentanter havde omtalt mig paa en Maade, der ikke levnede min Characteer og mine Kundskaber for to Skillings Værd. Jeg bekymrede mig ikke om denne Opposition, men redigerede Bladet efter bedste Evne. Jeg leverede deri flere originale Artikler over sociale Spørgsmaal; saaledes om en Reor-

ganisation af Underviisningsvæsenet og Landets Almeenvæbning. Desuden conciperede jeg det politiske Program, som Arbeiderforeningen udstedte i Anledning af Valgene til Rigsdagen 1858. Ogsaa var jeg paa denne Tid bleven Medlem og Repræsentant i den daværende „Folkeforening".

Min politiske Virksomhed bragte snart Hr. Redacteur Bille til at opgive Slaa-ihjel-med-Tausheds-Systemet lige over for mig. I en Artikel, betitlet „Politiske Mikrokosmer", forsøgte han først at gjøre „Arbeiderforeningen" og „Folkeforeningen" latterlige i Publicums Øine, derpaa blev „Arbeiderforeningen" særligt draget til Ansvar, fordi den havde valgt „en saadan Person" som mig til Redacteur af sit Organ. Jeg lod ikke den tilkastede Handske ligge; men i en Artikel, betitlet „Audiatur et altera pars", som „Morgenposten" optog, gav jeg Hr. Bille fornødent skarpt Tilsvar paa grov Tiltale. Hr. Bille skulkede sig nu fra Debatten med den dumme Erklæring, at han selvfølgeligt ikke kunde indlade sig i nogen Debat med mig. Det er det Samme, som naar en Slagsbroder slaaer en Forbigaaende i Ansigtet, og derpaa høitideligt forsikrer Publicum om, at han (Slagsbroderen) holder sig altfor god til at indlade sig videre med den Person, som han har overfaldet!

Bondevennernes Opposition imod mig i „Arbeiderforeningen“ havde imidlertid gjort Anstrengelser forat fjerne mig fra Redactionen af Foreningens Blad. En Anklage blev reist imod mig, fordi jeg, uden at indhente Repræsentantskabets Samtykke, havde givet Arbeiderbladet den Titel: „Folkets Talsmand“. Men Generalforsamlingen, som i denne Anledning blev sammenkaldt, gav ikke den intetsigende Anklage den fornødne Vægt, og jeg vedblev at redigere „Folkets Talsmand“.

Imidlertid blev jeg lidt efter lidt kjed af dette Arbeide, deels fordi de bondevenlige Medlemmers Chicanerier vare en daarlig Tak for min uegennyttige Virksomhed (Redacteurposten var dengang en ulønnet Post causa honoris), og deels fordi Arbeiderforeningens hele Færd var Debatter uden Daad. Jeg udtalte dette sidste i temmeligt stærke Udtryk i „Folkets Talsmand“, og nedlagde derpaa Redactionen. Som et Curiosum fortjener det at erindres, at de bondevenlige Medlemmer derefter fik sammenkaldt en Generalforsamling, der affatte mig som Redacteur af Bladet.

Nogen Tid derefter udtraadte jeg saavel af „Arbeiderforeningen“ som af „Folkeforeningen“, mæt af det „parlamentariske Liv“, som rørte sig der,

og fuldstændigt overbeviist om, at Arbeiderstanden i Danmark savner den selvstændige Enighed og Sammenhold for at blive en Magt i vort constitutionelle Statsliv.

Trettende Capitel.

I Vinteren 1858—59 paabegyndte jeg Udarbeidelsen af den danske Kirkes Historie. Til dette Værk havde jeg i flere Aar samlet de nødvendige Materialier, der, i Forening med mine tidligere kirkehistoriske Studier, gjorde mig det muligt at fuldføre 1ste og 2den Deel i Løbet af et Aar. Disse tvende Dele, som indeholde den danske Kirkes Historie fra den hellige Ansgarius og til Kirkeomvæltningen 1536, udkom 1859 anonymt og ledsaget af en dansk Oversættelse af den gamle latinske Krønike om Graabrødrenes Udjagelse af deres Klostre (historia ejectionis monachorum, ed. Knudsen). Værket vakte megen Sensation i den theologiske Leir, hvorfor den yngre Dr. Rørdam i „Dansk Kirketidende" leverede en critisk Afhandling over samme. Det var en Selvfølge, at det Stand-

punct, fra hvilket jeg havde skildret de historiske Kjendsgjerninger, var væsentligt forskjelligt fra den lutherske Critikers, og at denne derfor ikke kunde sympathisere med Skriftet. Men han maatte dog indrømme, at det var „det betydeligste Værk", som der fra katholsk Side i den nyeste Tid var præsteret i Danmark. Et andet theologisk Arbeide, nemlig min Oversættelse af Biskop Malous bekjendte Værk: „La Fausseté du protestantisme demontréé," som jeg havde ledsaget med en orienterende Indledning om den nuværende kirkelige og religieuse Tilstand i Danmark, blev ligeledes publiceret i 1859.

Den ringe Tid, som levnedes mig fra disse literaire Arbeider, var ganske optaget af mine Informationer. Jeg var saaledes Lærer til den amerikanske Minister Buchanans Sønner. Hr. Ministeren viste mig megen Forekommenhed og gav mig, efterat jeg havde ophørt at informere i hans Hus, følgende Vidnesbyrd:

„Paa Hr. W. J. Karups Opfordring skal jeg herved bevidne, at den anførte Herre (the said gentleman) i længere Tid har givet mine Sønner Undervisning i de forskjellige Videnskaber (different branches of education). Jeg kjender ham som en Mand af stor Dygtighed (great abibility), og som i

enhver Henseende fortjener Tillid (in every sense can be depended upon).

James M. Buchanan,
Ministerresident for de nordamerikanske forenede Stater."

Den videnskabelige og literaire Virksomhed, som jeg i flere Aar havde udviklet i kirkelig Henseende, gav Anledning til en academisk Udmærkelse, som uventet blev mig tildeel i Begyndelsen af Aaret 1859. Det romerske Videnskabernes Academi „De' Quiriti" optog mig den 29de Januar som Medlem og sendte mig i denne Anledning Diplom. Jeg var saaledes indført i Kredsen af den evige Stads meest fremragende Universitetslærere, Lærde og Notabiliteter i alle Grene af Videnskaberne, saasom Professorerne Diotallevi, Angelini Rota, Ciampi, Palmieri, Sanguinetti, de Rossi, Vincenzo Diorio, Erculei, Cipolla, Valle, Prælaterne Fyrst Luciano Bonaparte, Patriarchen Ferlisi osv.

I April Maaned samme Aar blev jeg udnævnt til Secretair ved den apostoliske Præfectur for Nordpolarlandene, og reiste derpaa i Begyndelsen af Mai til Præfecturens daværende Sæde, Altengaard i Finmarken. Reisen gik overland

til Gøtheborg, hvor jeg stiftede Bekjendtskab med Handels- och Sjøfartstidningens Redacteur Hr. Hedlund. Fra Gøtheborg reiste jeg med Dampskibet til Christiania, hvor jeg lærte endeel fremragende Personligheder at kjende og fandt megen venlig Gjæstfrihed hos Hr. Pastor Lichtle og General Irgens. Her traf jeg sammen med flere Lærde, saasom Forfatteren til de norske Klostres Historie, nu afdøde Archivar Lange. Den yngre talentfulde Historieskriver Sigurd Petersens Bekjendtskab stiftede jeg ved en privat Dinee i Victoriahotellet. Fra Christiania gik Reisen over det mægtige Dovrefjeld, forbi Sneehættan og op til Trondhjem. Her dvælede jeg med hellig Ærefrygt og Veemod i St. Clements fordum saa herlige og storartede Helligdom med sine rige Minder. Fra Trondhjem reiste jeg tilsøes langs Norges Vestkyst lige til den 70de Bredegrad, hvor jeg steg iland ved Bosekop, der ligger en Fjerdingvei fra Altengaard. Denne, en tidligere Amtmandsbolig, var nu omdannet til et Missionshuus med Capel, Skole og Bibliothek, der bragte mig til at glemme, at jeg befandt mig i et Vildnis mellem en uciviliseret Nomadebefolkning. Min Virksomhed bestod fra nu af fornemmelig i at føre Præfecturens vidtløftige Correspondance med Missionens fraværende Geistlige og Udlandets Prælater.

Fra Altengaard gjorde jeg et Par Udflugter længere ind i Finmarken; navnlig gjennemkrydsede jeg de udstrakte Birkekratskove ved Altenelven. Desuden gjorde jeg ogsaa en Søreise længere imod Nord, nemlig til Hammerfest. Her traf jeg tre piemontesiske Adelsmænd, der bleve meget glade, da jeg tiltalede dem paa Italiensk, saasom de ikke havde ventet at høre deres skjønne Modersmaal saa høit mod Nord. I deres og to Englænderes Selskab gjorde jeg i en aaben Baad Reisen fra Hammerfest til Nordkap. Det kostede os megen Anstrengelse at bestige det omtrent tusinde Fod høie Fjeld. Her, fra vor Verdensdeels nordligste Forbjerg, næsten under den 72de Bredegrad, skuede vi ud over det store, rolige Jishav, hvis Bølger i det Fjerne beskylle Grønlands, Spitsbergens og Novaja-Semljas øde Kyster.

Efter 4 Maaneders Ophold i Finmarken opgav jeg min Stilling som Secretair ved Præfecturen, fordi denne Virksomhed ikke ganske tilfredsstillede mig. Jeg erholdt da af Geistligheden paa Altengaard et Vidnesbyrd, forsynet med Præfecturens Segl. Det hedder deri, „at jeg har opfyldt mine Embedspligter roesværdigt (laudabiliter), ja, meget mere, har virket som Missionair

(tamquam missionarium), og at jeg ellers har opført mig som en hæderværdig Christen" (omni laude dignum).

Paa min Hjemreise stiftede jeg Bekjendtskab med den nu afdøde General Brock, der, ledsaget af tvende andre Officerer af den norske Armee, havde beseilet Finmarkens Kyster, forat udsøge et passende Sted til en ny Søfæstnings Anlæg. Den gamle elskværdige General, der havde betraadt Forfatterbanen og besad betydelige Kundskaber i flere Retninger, underholdt sig dagligen med mig paa hele Søreisen fra Tromsø til Trondhjem; han vidste Navnet paa ethvert fremragende Fjeld og fortalte mig en Mængde Sagn og historiske Begivenheder, som havde tildraget sig paa de Steder, vi kom forbi. I Trondhjem rakte han mig Haanden til Afsked, — og jeg fik aldrig den Glæde at see ham mere i denne Verden.

Fjortende Capitel.

Da jeg kom tilbage til Danmark, paabegyndte jeg Udgivelsen af det politisk-æsthetiske Ugeblad „Danmark". Jeg skrev heri ledende Artikler over Dieblikkets vigtigste Spørgsmaal og Dagsbegivenhederne. Desuden optog jeg i Bladet endeel originale humoristiske Smaafortællinger, saasom: „Spøgelset paa Taarnkammeret", „Arentzens første ulykkelige Kjærlighed" og „En ubehagelig Feiltagelse"; desuden leverede jeg som Feuilleton min Londonnerfortælling „Betlerens Datter". Uagtet jeg saaledes anvendte al mulig Flid paa at give en frisk og blandet Lecture, opnaaede „Danmark" i Løbet af et Par Maaneder kun omtrent tre hundrede Subscribenter, og da dette Antal ikke var tilstrækkeligt, og jeg ikke kunde gjøre materielle Opofrelser forat oppebie en større Udbredelse, opgav jeg igjen dette Foretagende.

Den store Ildsvaade, som den 16.—17. Dec.

1859 lagde det prægtige Frederiksborg Slot i Aske, foranledigede mig til at udgive en Skildring af denne Kongeborgs Historie og Mærkværdigheder. Jeg tilføiede dette lille Skrift et Digt til Kong Frederik den Syvende, for hvis smertelige Tab jeg følte en levende Deeltagelse, saameget mere, som jeg paa hint Slot flere Gange havde nydt Beviser paa Hs. Majestæts nedladende Gunst og Godhed.

De samme loyale Følelser bevægede mig kort Tid derefter til at udsende mit politiske Flyveskrift: „Opraab til Folket i Anledning af Øieblikkets Gjæring, af en frisindet Patriot". Det var i de bevægede Dage, da Minister Halls Venner og Tilhængere gjorde Skandale og dybt krænkede Hs. Majestæt ved truende Opløb, fordi han havde afskediget det Hallske Ministerium. Man vilde ved disse illoyale Demonstrationer tvinge Kongen til at gjeninndsætte Hall i Ministerværdigheden. En saadan lovstridig Adfærd oprørte mit Sind, og forat bidrage Mit til Oprørets Undertrykkelse udgav jeg det anførte Flyveskrift, der i Løbet af 14 Dage blev udbredt over hele Landet i 6000 Exemplarer. Hvis jeg havde udgivet dette Skrift under mit Navn, er jeg overbeviist om, at Dagspressen med sædvanlig Taushed vilde have forsøgt

at indbilde Publicum, at det var betydningsløst og intetsigende. Nu derimod, da jeg havde skjult mig bag Anonymitetens Maske, nu kom Pressen i travl Bevægelse over Brochuren. Man tillagde forskjellige fremragende Politikere Forfatterskabet, saasom J. A. Hansen og Tscherning, og Hr. Halls Organ „Danmark" fandt det endog nødvendigt i en meget lang Afhandling at svække det Indtryk, som Brochuren havde gjort.

Min Opfattelse af Situationen og af Kongens grundlovmæssige Prærogativer faldt ganske i Bondevennernes Smag. Man fandt min Brochure saa fortrinligt affattet, at man, istedetfor selv at skrive en lignende, foretrak at indhente Forfatterens Tilladelse til at foranstalte et Oplag af Brochuren til Uddeling blandt Selskabets Medlemmer. Jeg havde faaet en Hr. Christensen til som Udgiver at sætte sit Navn paa Skriftet. Til denne Hr. Christensen henvendte sig da Hr. J. A. Hansen i Bondevennebestyrelsens Navn og arrangerede det Fornødne. Den fremragende Politiker sagde blandt andet til Hr. Christensen, at Brochuren var „fortrinlig". — Hvilken Triumph for mig, og hvilken sælsom Ironi af Skjæbnen! De samme Mænd, som for kort Tid siden havde bekæmpet mig i „Arbeiderforeningen", og som havde frakjendt mig

Talent og Kundskaber, underhandlede nu med mig om at faae Tilladelse til at udbrede og benytte mit politiske Skrift!

I Aaret 1860 blev jeg af Hr. de Hauleville, Redacteur en chef for det belgiske Dagblad „l'Universel", anmodet om at skrive politiske Correspondanceartikler til det anførte Blad. De i samme Aar i Bladet optagne Artikler om skandinaviske Forhold og Tilstande hidrøre fra min Pen. Paa samme Tid oversatte jeg P. Crassets udmærkede Værk: „Devotion du Calvaire", der udkom paa Dansk under Titlen „Passionsandagt", og blev fordeelagtigt anmeldt af „Berlingske Tidende". Ogsaa udarbeidede jeg det lille religieuse Skrift „Via Crucis" (Korsveien), hvoraf andet Oplag blev publiceret 1863. Mit Værk „Om Correctur" udkom ligeledes 1860, hos Universitetsboghandler Cancelliraad Andr. Fr. Høst, og trods Redactionernes sædvanlige Stumhed lige overfor min Forfattervirksomhed, blev det dog omtalt med Anerkjendelse af vore Blade, naar undtages „Dagbladet" og „Berlingske Tidende", der ei engang anførte det i deres Bogannmeldelser, hvor dog selv det ynkeligste literaire Pjus nævnes ved Titlen! „Illustreret Tidende" skrev saaledes: „At rette Correctur er langtfra ikke saa let et Ar-

beide, som de Fleste, der beskjæftige sig med literaire Sysler, ansee det for at være. Det vil derfor være til Nytte for Mange, at Hr W. J. Karup i disse Dage har udgivet en Bog „Om Correctur", hvori der for første Gang paa Dansk er fremstillet de Regler, ifølge hvilke den literaire og typographiske Virksomhed skulle arbeide Haand i Haand med hinanden. Uagtet Skriftet naturligviis indeholder en Mængde for Læseren bekjendte Ting, vil han dog, ved at gjøre sig bekjendt med dets Indhold, have den Tilfredsstillelse, at han ved vedkommende Leilighed høster Gavn deraf."

Da en Forfatter i Danmark ikke kan leve af sin literaire Virksomhed, naar han ikke er Dagbladsredacteur eller Comediekriver, var det i sin Orden, at jeg søgte en fast Virksomhed, ved hvilken jeg kunde ernære mig og min Familie. Jeg havde nemlig i Aaret 1853 ægtet Jfr. Nielsine Catharine Rasmussen af Rungsted. Kammerherre Berling havde lovet mig Ansættelse ved Berlingske Tidendes Redaction, naar Hr. Professor H. P. Holst, der ikke yndede mig, fratraadte. Da dette skete i 1860, henvendte jeg mig til Kammerherren og erindrede ham om hans Løfte. Han henviste mig til Hr. Buchheister, hvem han havde overdraget Redactionens Ledelse. Men

denne „kjendte mig ikke“, og da jeg paaberaabte mig Kammerherrens Løfte, svarede han mig, at han som Redacteur havde frit Valg af Medarbeidere. Jeg henvendte mig nu paany til Hr. Kammerherren; men denne kom med undvigende Floskler, hvoraf jeg kunde mærke, at det Hele var lutter Vind. —

Paa samme Tid havde Finantsministeriet bekjendtgjort, at der ved endeel nyoprettede Telegraphstationer skulde ansættes de fornødne Embeds- og Bestillingsmænd, og at Aspiranter, som besad Sprogkundskaber og fornødne Anbefalinger, kunde indgive Ansøgning om de anførte Poster. Jeg skrev en saadan Ansøgning, og vedføiede samme en Mængde udmærkede Vidnesbyrd fra kgl. Translateurer, angaaende mine Sprogkundskaber, og fra en Mængde ansete Mænd, angaaende min Redelighed og Paalidelighed. Jeg henvendte mig til Generalpostdirecteuren, Hs. Exc. Grev Danneskjold-Samsøe, der i Finantsministeriets Bekjendtgjørelse var anført som den Autoritet, til hvem Aspiranterne havde at henvende sig. Men denne erklærede for mig, at han egentligt ikke havde noget med den Sag at gjøre, da det var Telegraphdirecteuren, som skulde ansætte Vedkommende. Jeg gik da til denne, Hr. Justitsraad Faber,

der forsikkrede mig om, at han slet ikke kunde bestemme Noget i dette Anliggende, „da det alene var Generalpostdirecteuren, som havde dermed at gjøre." Jeg indsaae nu, at der var „Taskenspil" i Affairen, men indleverede dog min Ansøgning til første Postsecretariat, hvor der ligesom i Finantsministeriets Bekjendtgjørelse blev lovet nærmere Besked. Denne udeblev dog ganske for mit Vedkommende. Efter tre Maaneders Forløb fik jeg, paa Opfordring, mine Attester tilbage. Chefen for 1ste Postsecretariat, Hr. Cancelliraad Ploug, leverede mig Documenterne tilbage med den Bemærkning, at han ikke kjendte Aarsagen, hvorfor man ikke havde taget Hensyn til min Ansøgning og Anbefalingerne for samme.

Et tredie Forsøg paa at erholde en passende Virksomhed ved Siden af den literaire, er altfor interessant og betegnende, til at jeg kan forbigaae det her. Det var i Eftersommeren 1860; Rigsdagssessionen skulde snart begynde. Da bekjendtgjorde Chefen for Rigsdagen, Hr. Cancelliraad Gleerup, at de Herrer, som ønskede Ansættelse ved Rigsdagen som Correcteurer, kunde indsende Ansøgning derom til ham. Ikke nok med, at jeg havde en mangeaarig practisk Øvelse i at læse Correctur, maatte mit nys udgivne Værk „Om

Correctur", der af Bladene var blevet anerkjendt som det første og eneste i sit Slags i vor Literatur og som en meget god Veiledning for Correcteurer, give mig utvivlsom Adkomst til en af hine Poster. Jeg skrev da en Ansøgning derom og ledsagede den med en Mængde anbefalende Vidnesbyrd og et Exemplar af mit Skrift „Om Correctur". Forat undgaae enhver Misforstaaelse henvendte jeg mig personlig til Hr. Cancelliraaden, der modtog mig med tilsyneladende Forekommenhed, omtalte min Bog „Om Correctur" og gav mig Haab om, at min Ansøgning vilde blive bevilget. Jeg skulde om 14 Dage henvende mig til ham forat høre endelig Besked. Ved den bestemte Tid gik jeg op i Rigsdagens Bureau, hvor en Embedsmand bad mig om at træde ind i Chefens Værelse og vente der, til han kom. Da jeg maatte vente i næsten en heel Time paa Hr. Cancelliraaden, faldt Tiden mig meget lang, og forat adsprede mig lidt betragtede jeg den Bogsamling, som fandtes der; saaledes faldt mit Blik tilfældigt paa et stort beskrevet Papir, der laae aabent paa Bordet. Da jeg netop saae Ordet „Correcteurer" derpaa, kunde jeg ikke modstaae den Fristelse at see, om mit Navn ikke var sat i Forbindelse med hiint Ord. Men hvor forbauset blev jeg ikke, da jeg saae, at Papiret var en Ind-

stilling fra Bureauchefen til Ministeren om at ansætte endeel Herrer som Correcteurer ved Rigsdagen, og at jeg ikke engang var nævnt som Ansøger i Indstillingen! ..... Nogle Øieblikke efter denne uventede Overraskelse traadte Hr. Cancelliraad Gleerup ind i Værelset, synligt noget forlegen over at træffe mig der. Jeg hilste ham og taug, idet jeg overlod Hr. Cancelliraaden at tale. Denne begyndte da en Conversation om ganske andre Ting end om Correcteuransættelse. Da jeg tilsidst gjorde en Foresporgsel om denne, fik jeg det høflige Svar, at der ikke var nogen Plads ledig. Men han erkjendte mit omtalte Værks Brugbarhed og vilde kjøbe to Exemplarer deraf til de ansatte Correcteurers Veiledning! ..... Saaledes havde jeg da i Løbet af et Par Maaneder havt riig Leilighed til at erfare, hvor lidt man hos os ved offentlige Bestillingers Besættelse tager Hensyn til Ansøgerens Qvalification. At gjøre flere lignende Forsøg ansaae jeg for overflødigt. Naar man havde tilsidesat mig ved Besættelsen af et Fag, i hvilket jeg besad offentligt anerkjendt Dygtighed, hvormeget mere vilde man da ikke gjøre det samme, naar jeg søgte om Ansættelse i et Fag, i hvilket flere af Ansøgerne vare ligesaa brugbare eller vel endog mere brugbare end jeg?

Femtende Capitel.

Med den 11te October begyndte den hidtil mærkværdigste Periode i mit Liv, riig paa offentlig Virksomhed, stor Aandsanstrengelse, haardnakkede Kampe og sjældne Seire. Det var nemlig om Aftenen den 11te October 1860, at jeg under den velbekjendte Titel „Folkelige Foredrag" aabnede en Række af offentlige Taler, som i kort Tid gjorde mit Navn almindeligt bekjendt blandt alle Samfundsclasser, og som i høi Grad henledede Autoriteternes og Publicums Opmærksomhed paa mig.

Det er bleven offentligt udtalt i Pressen, at „Arbeiderforeningens" Foredrag havde bragt mig paa den Idee, at „tjene Penge" ved at holde Foredrag for Folk. Men det gaaer med dette Udsagn som med de fleste andre Udsagn om mig fra „velvillige" Sjæle: det er grebet ud af Luften. Allerede under mit Ophold i

England havde jeg læst, hvorledes Professorer Videnskabsmænd og Literater „tjente Penge“ ved at holde offentlige Foredrag, og hvorledes de derved belærte Publicum paa en mere livlig og underholdende Maade end gjennem Pressen. De Foredrag, som jeg holdt i „Arbeiderforeningen“ i Aaret 1858 havde overtydet mig om, at jeg med det mundtlige Ord forstod at interessere og fængsle Andre. Dengang, da Hr. Rimestad havde arrangeret offentlige Foredrag i den tidligere „Arbeiderforening“ opfordrede han i Foreningens Blad om Assistance. Jeg tilbød da Foreningen at holde nogle Foredrag gratis; men Tilbudet blev naturligviis ikke modtaget, hvad der ikke var saa underligt, da Hr. Bille og et Par andre af mine Antagonister allerede stod paa Hr. Rimestads Liste. Efterat denne Herre havde dannet den nye Arbeiderforening, havde han vidst ganske at transportere den gamle Forenings Foredragsorganisation i den nye. Endeel af den gamle Arbeiderforenings Medlemmer anmodede mig dengang om at holde Foredrag i Foreningen; men da dennes Medlemsantal var meget ringe, og da endeel Mænd, som ikke hørte til Foreningen, men som havde hørt mig tale i „Folkeforeningen“ eller andetsteds, ogsaa ønskede at høre mig, laae den Tanke mig nær, at holde Foredragene paa neutral

Grund, saa at Enhver, der ønskede at høre dem, kunde faae Adgang. Jeg leiede da den store Hjørnesal i Stueetagen i den gamle Studenterforenings Bygning i Boldhusgaden, bekostede det fornødne Inventar, Adgangskort osv., samt antog det i en slig Henseende fornødne Personale. At jeg, som var uformuende, ikke kunde paatage mig alle de med dette Arrangement forbundne Udgifter, var en Selvfølge. Det var ganske i sin Orden, at mine Tilhørere erlagde en ringe Entree, hvorved jeg kunde holdes skadesløs. Denne Entree, der har givet Anledning til saamange spydige Bemærkninger af mine Fjender, var ingenlunde noget Nyt og Usædvanligt hos os. Ikke at tale om, at „Arbeiderforeningen" havde taget „Entree" for sine Foredrag, var det ganske almindeligt, at Universitetslærere og Andre gjorde sig en Biindtægt ved at aabne en Række Foredrag mod Betaling for Adgangskortet. For at anføre et Exempel herpaa, behøver jeg blot at nævne Professor Rasmus Nielsens Foredrag for Herrer og Damer. Den gamle Arbeiderforenings Bestyrelse indgik ved denne Leilighed en Accord med mig, der gik ud paa, at Foreningen for hvert Foredrag, jeg holdt, erlagde mig et Fixum, imod at alle Medlemmerne havde gratis Adgang til Foredraget.

Min Tilhørerkreds var i Førstningen meget lille; men den voxede Dag for Dag, saa at jeg efter fem Ugers Forløb maatte see mig om et større Locale. Da leiede jeg den store og elegante Apollosal paa Østergade, og optraadte her med mit 12te Foredrag den 19. November. Et talrigt Publicum indfandt sig, og ved Slutningen af Foredraget lød stormende Applaus. Jeg gjorde Lykke; men denne udæsker Ondskaben og Misundelsen.

Den nye Arbeiderforening holdt mine Foredrag for et Indgreb i dens selvudstedte Foredragsmonopol, og Hr. Rimestads Clique saae derfor med Uvillie, hvorledes min Tilhørerkreds voxede. Bladene, og navnligt Dagbladet, der hidtil enten havde nedrakket mig eller indirecte modarbeidet mig ved det ynkelige Taushedssystem, ærgrede sig over, at jeg nu, uden den journalistiske Paategning eller Anbefaling, ja trods deres Misrecommendation, fik et Publicum og vandt Anerkjendelse. Sligt fuldkastede jo ganske den gamle nedarvede Tro paa Bladrecommendationens ubetingede Nødvendighed. Der maatte opereres imod mig med al mulig Energi, og de brutaleste Magter maatte paakaldes, forat standse mit raske Fremskridt.

Da var det en af de første Dage i December Maaned, at „Dagbladet“ og dets Lagvai, „Folkets

Avis", samtidigt overfaldt mig med et Par Artikler, fulde af de groveste Insinuationer og Invectiver. Hr. Bille fremstillede først min tidligere Virksomhed paa den ham eiendommelige ondskabsfulde Maade og gik derpaa over til at omtale mine Foredrag, der bleve betegnede som „en industriel Exploitering af de arbeidende Classers vakte Interesse"; jeg blev udskjældt for en „literair Probenreuter", der talede „forvirret"; og i Finalen blev der gjort Allusioner med „indianske Jongleurkunster" og „arabisk Tallerkendands". Der blev især draget tilfelts med et Foredrag, som jeg havde holdt „om Eden"; og den i egen Indbildning lærde Redacteur kaldte mine Anskuelser derom for „confuse og forkeerte" og mine Inddelinger og Distinctioner for „meningsløse". Hr. Erik Bøgh indledede sit Angreb med den comiske Bemærkning, at han meget nødigt nedlod sig til at nævne mit Navn; derpaa blev jeg tilbørlig udskjældt, og endelig bleve mine Foredrag kaldte „Styverfængeri".

Strax efterat disse gemene Angreb havde besudlet „Dagbladets" og „Folkets Avis's" Spalter, nedlagde Kjøbenhavns Politichef, Hr. Geheimeraad Bræstrup, et Forbud mod Afholdelsen af mine Foredrag. Dette Forbud blev, sælsomt nok, først forkyndt min Vært, Hr. Th. Meyer. Senere

fik jeg en Tilsigelse at skulle møde paa Kjøbenhavns Politikammer. Jeg henvendte mig strax til den nuværende Politiinspecteur Hr. Nielsen, der havde contrasigneret Tilsigelsen, og spurgte ham, hvormed jeg kunde være Politiet til Tjeneste. Han modtog mig med en Gentlemans Forekommenhed og Velvillie og gjorde mig bekjendt med Politichefens Forbud. Derpaa anbefalede han mig strax at indgive et Andragende til Hs. Exc. Justitsministeren om at faae Tilladelse til at holde offentlige Foredrag, hvad der uden Tvivl vilde blive bevilget. — Den næste Dag gik jeg til Hr. Geheimeraad Bræstrup, der modtog mig med det Spørgsmaal: „„om jeg havde Næringsbeviis eller Bevilling til at maatte holde offentlige Foredrag?““ Jeg svarede forundret „nei“. „„Saa forbyder jeg Dem fremdeles at holde Foredrag,““ vedblev han. „Hvorledes,“ spurgte jeg, „vil Deres Høivelbaarenhed motivere et saadant Forbud?“ „„Jeg siger dem blot, at De ikke maa holde Foredrag uden Justitsministerens Tilladelse.““ „Jeg har holdt 16 Foredrag offentligt, uden at Deres Høivelbaarenhed har nedlagt Forbud!“ „„Ja, jeg har seet igjennem Fingre dermed; men nu skriver man jo imod dem i Bladene, og saa maa jeg forbyde det!““ „Men et saadant Forbud strider

mod Grundloven, der hjemler Borgerne Forsamlings-frihed og Yttringsfrihed". „„Jeg indlader mig aldeles ikke med Dem i nogen Debat; henvend Dem til Justitsministeren."" Den følgende Dag gik jeg til Hs. Exc. Justitsministeren og gjorde ham bekjendt med det af Hr. Politichefen nedlagte Forbud mod Afholdelsen af mine folkelige Foredrag. Jeg bad ham om at tage i Betænkning, at det stred mod Grundloven; at jeg ved mine hidtil holdte Foredrag havde paadraget mig et Tab af 32 Rd.; at jeg havde leiet Localet paa længere Tid; at Hr. Politichefen havde forlangt Nærings-beviis eller Bevilling. „„Jeg kan ikke forstaae, hvad der har bevæget Hr. Geheimeraaden til at nedlægge et saadant Forbud,"" sagde Hs. Excellence med venlig Forekommenhed; „„har De ved Deres Foredrag sat den offentlige Sikkerhed i Fare eller angrebet den offentlige Moral?"" „Nei, paa ingen Maade, Deres Excellence; jeg har foredraget almeennyttige Spørgsmaal af Historien, Naturen og Livet." „„Gaae de nu til Politi-chefen og sig ham fra mig, at jeg ønsker, at denne Sag afgjøres i Mindelighed; bed ham om i „vel-villig Form" og ad „velvillig Vei" at meddele mig snarest muligt Motiverne til dette Forbud"". Jeg ilede strax til Politichefen. Han modtog mig,

som om jeg var ham ubekjendt, og jeg gav ham derfor mit Kort. „„Det bliver ved min Bestemmelse,““ udbrød han heftig; „„De faaer ikke Lov at holde Foredrag; der maa Ingen holde offentlige Foredrag uden Bevilling; jeg vil ikke disputere med Dem.““ „Tillad mig, Deres Høivelbaarenhed, at sige Dem et Par Ord; jeg har et Budskab til Dem fra Hs. Exc. Justitsministeren.“ Jeg fik nu endelig Tilladelse til at meddele mit Ærinde fra Justitsministeren, skjøndt ikke uden verbale Skjermydsler. „„Det maa de meddele mig skriftlig,,““ sagde Hr. Geheimeraaden. „Det skal jeg,“ var mit Svar; „men jeg haaber, at Deres Høivelbaarenhed vil forskaffe mig et definitivt Svar til Fredag Middag. Hvis Forbudet ikke, idetmindste interimistisk, hæves, sætter Deres Høivelbaarenhed mig i den ubehagelige Nødvendighed at maatte gjøre Publicum opmærksom paa Forbudet og at benytte mig af en Form, som ikke kan antastes uden det haandgribeligste Grundlovsbrud.“ Efterat Hr. Geheimeraaden havde seet Manuscriptet til den tilsigtede Annonce, udbrød han: „„De skal nok faae Svar til imorgen Middag.““ Jeg indgav efter en halv Times Forløb til Hr. Geheimeraadens Adjutant skriftligt mit Budskab fra Hs. Exc. Justitsministeren til Politichefen, og oppebiede

derpaa med spændt Forventning det lovede Svar. Efter min Leiecontract skulde jeg afbenytte Apollosalen om Løverdagen. For ikke at compromtitere Politichefen, opgav jeg om Fredagen den 14. Dec. at sammenkalde et Møde til Løverdagaften, men sendte derimod et „Ultimatum" til Hr. Justitsministeren, hvori jeg bad ham indstændigt at meddele mig et definitivt Svar til Løverdageftermiddag Kl. 3, da jeg vel, af Hensyn til Hr. Politichefen, havde tabt Løverdagsleien for Localet, men ikke tillige vilde tabe Mandagsleien. Jeg fik paa dette „Ultimatum" intet Svar, og indbød derfor til et Møde Mandagaften den 17. December.

Til det berammede „Møde" indfandt sig et overordentligt talrigt Publicum, saa at ikke alene den store Apollosal og de tilstødende Sale vare propfulde af Mennesker, men endog Trappegangene vare aldeles opfyldte med Damer og Herrer, der vilde see og høre den Mand, der vovede at tale, trods Politichefens Forbud. Da Salonens Vinduer bleve aabnede, forat formindske den utaalelige Varme i Localet, og jeg talede usædvanligt høit, kunde man paa Gaden høre min Tale, hvorfor endeel Mennesker forsamlede sig i Christenbernikowstræde. Mit Foredrag varede i over to Timer. Jeg skildrede min Virksomhed som Skribent og

viste Publicum, hvorledes Hr. Bille i sit Dagblad i en Aarrække havde nedrakket og forhaanet mig, og hvorledes hans sidste Overfald havde bevæget Politichefen til at behandle mig med grundlovstridig Vilkaarlighed og forbyde mig at holde Foredrag. Skjøndt det er farligt for en Taler saaledes, i Nærværelsen af et stort og blandet Publicum, at angribe en Person, der har talrige Tilhængere, vandt jeg dog en fuldstændig og ecclatant Seier, idet jeg under Foredraget flere Gange blev afbrudt af Tilhørernes Bifald. Da jeg forlod Talerstolen, gjenlød Salen af en tordnende Applaus fra det talrige Publicum.

Uden at bekymre mig om Politiforbudet fortsatte jeg derefter mine Foredrag under Form af „Møder". Forat Entreen ikke skulde give Politiet nogen Knag til at hænge sin Hat paa, udgav jeg et Miniaturblad, hvis Titel var: „Billetten". Exemplaret af dette Blad, som alene kunde faaes ved Indgangen til mit Foredragslocale, kostede 8 Sk., og Alle de, som kjøbte det, fik gratis Adgang til Foredraget.

Det Overfald, som en Deel af Pressen havde gjort paa mig, og som var bleven saa kraftigt understøttet af Politiet, fortjente en fuldstændig Belysning og Gjendrivelse. I dette Øiemed for-

fattede jeg et Skrift, betitlet „Nødværge", som udkom i Andr. Fr. Høsts Universitetsboghandel, og desuden i mange Exemplarer blev solgt ved Indgangen til Apollosalen, hvor jeg selv gjentagne Gange oplæste det for et talrigt Publicum. Skriftets første Afsnit, der havde været aftrykt i „Nyhedsposten", var rettet mod Erik Bøgh. Det hed: „Retsvidenskabeligt Foredrag, forsaavidt Overfald henhører til det Criminalretlige, til Publicums Oplysning om det Erik-Bøghske alias Kjøge-Nielske journalistiske og juridiske Standpunct"; og bar det bekjendte Motto af Scapins Skalkestykker: „Hvad Fanden vilde han ogsaa paa den Galei!" I Artiklen selv viste jeg, hvorledes jeg ved mit Foredrag om Eeden havde opnaaet mit Formaal: at faae Bladene til at bryde Tausheden om mine Foredrag. Det hedder saaledes: „Karups Opgave var netop at bryde Tausheden, at bringe de dumstumme Blade til at tale om hans „Folkelige Foredrag". Og nu skal De høre, hvorledes han faaer Dem og Hr. Bille i Fælden! Han beslutter at holde et Foredrag om Eedens Væsen og om falsk Eed. Han indseer meget vel, at ligesaa lærerigt og behageligt et saadant Foredrag vil være for gode Mennesker med Religion, ligesaa ærgerligt og anstødeligt vil det være

for dem, som have aflagt falsk Vidneseed eller brudt deres Løfteseed, nærmest vel fordi de ere Epikuræere, Atheister, Sensualister osv. (er De med? thi saa gaae vi videre). Men han er ikke ganske sikker paa, at han ved denne Manœuvre kan tilintetgjøre Bladenes Methode. Hør nu blot, Hr. Bøgh, hvor snildt han saaer Dem, Deres „Jurist" og Hr. Bille i Saxen! Han skildrer Eedens Væsen og Betydning fra et almindeligt, det vil sige retsphilosophisk Standpunct (er De endnu med? hvis ikke, saa hæng paa!); og forat anskueliggjøre og vække Publicums Interesse for det Abstracte (er De fremdeles med?), anfører han Exempler af den positive Lovgivning, den preussiske, franske og danske. Da han nu ikke har den Opgave at skildre Eeden „efter dansk Ret", men Eedens Væsen i Almindelighed, og de anførte Exempler skulle tjene til ret at anskueliggjøre Eedens Væsen og Betydning, saa er det naturligviis aldeles ligegyldigt, om disse Exempler hentes fra Oldtid eller Nutid, fra dette Folks Retspraxis eller fra hiint; hvad det fornemmeligt kommer an paa, det er, at søge og give Exempler, der svare til Hensigten: Eedens levende Anskueliggjørelse. Nu forholder det sig saaledes, at de Exempler af den danske

Lovgivning, som jeg havde valgt, ere langt bedre til dette Øiemeds Opnaaelse end Exempler fra den for Øieblikket gjældende danske Lovgivning, der i dette Punct, navnlig paa Grund af den nyere Lovgivnings vandede religieuse Grundlag, er temmelig nichtswürdig. Men for at komme tilbage til min Methode lige over for mine Foredrag. Jeg indsaae, at jeg nødvendigviis maatte gjøre Noget, der kunde see ud som Uvidenhed i en juridisk Stokfisks Øine, der paa Grund af juridisk Styverfængeri kun seer og kjender den i hans Land gjældende Lovgivning, medens han paa Grund af Rabulisteriet har glemt de juridiske Begreber og, desværre, ofte ogsaa de moralske og religieuse! Jeg ignorerede altsaa et Par nyere Forordninger om Eed, og Spillet var fuldstændigt vundet! Hr. Bille, Hr. Bøgh og hans Kjøge-Nielske Jurist tabte Balancen. Methoden blev forandret; efter en Uges piinlig Kamp og Beraadslagning, om man skulde omtale Karups „Folkelige Foredrag" eller ikke, brød det løs med en Strøm af Insinuationer og Skjældsord."

Det andet Afsnit af Brochuren indeholdt en „Afregning med Hr. C. S. A. Bille". Jeg viste først det Comiske, der laae deri, at han for flere Aar siden havde slaaet mig ihjel (NB. i Dagbladets

Spalter), og nu havde opvækket mig igjen, blot for at have den Fornøielse at insultere mig paany. I den temmeligt bittre sarcastiske Polemik drev jeg min Modstander tilbage og gav ham hans egne ondskabsfulde Tirader tilbage med Eftertryk. Det hedder saaledes blandt andet: „At den vaagnende Sands for Kundskab og Belæring er altfor værdifuld og kan stifte altfor megen Nytte, til at den tør gives til Priis for industriel Exploitation af literaire og videnskabelige Probenreutere", er noget af det Sandeste og Fornuftigste, jeg nogensinde har læst i Deres Blad. Denne Anskuelse har jeg havt, lige siden De optraadte paa Journalistikens Katheder som Theolog, Statsmand, Philosoph, Naturforsker, Sproggrandsker, Mediciner, Politicorrecteur osv. osv. Efterat jeg havde læst endeel af Deres Udgydelser og ikke kunde blive enig med mig selv, om jeg meest skulde beundre Uvidenheden, de taabelige Paastande eller det flydende Ordsvalder, sagde jeg til mine Omgangsvenner: „Denne Hr. Billes Bladindustri er høist fordærvelig for Folket. Hans unge, godtroende, duperede Læsere, der gjerne give ham et Par „Stykvere" for hans Blad, kunne ikke altid bedømme, om det, han fortæller, er rigtigt eller forkeert; de see kun, at han bevæger sig i sit Thema med ungdommelig Flethed, og at

Skriveriet gaaer let fra Haanden for ham; „citere“ behøver han ikke i et Blad, og denne Omstændighed er ham meget gunstig, da han savner Belæsthed; men de eenfoldige Mennesker troe paa ham, applaudere ham og sige: „Denne Bille er en Pokkers Karl; han veed Besked om Alt og svarer brav for sig.“ Ligesaa sande ere Deres Bemærkninger om, „at naar de gode Folk, som blive tagne ved Næsen af literaire og videnskabelige Probenreutere, nogensinde skulde anvende deres formeentlige Kundskab, (som de redelig have betalt „Dagbladet“ for!) da ville de fatte Mistanke og Mistænksomhed til „al Lærdom.“ At dette ikke vil være Tilfældet, naar en Docent, efter de bedste juridiske Autoriteter, foredrager Eedens Væsen fra et retsphilosophisk Standpunct, og netop af denne Grund ikke foredrager den efter „dansk positiv Ret“, — det er soleklart. Men det er derimod absolut Tilfældet, naar De, Hr. Bille, foredrager Physik og Chemi, og i den Dem eiendommelige, vigtige, belærende Tone docerer (NB. efter et engelsk Tidsskrift, som De af Mangel paa Sprogkundskab ikke forstaaer): „at Søvand, ved at komme i Berøring med udlædsket Kalk, kan gjøre Jernkramper gloende“. Den haandgribelige Dumhed i et saadant Foredrag er vel enhver dannet,

med sund Fornuft begavet Mand, indlysende, og forsaavidt uskadelig. Men de enfoldige Stakler, som om Vinteren fylde deres Kakkelovne med Søvand og udlæsket Kalk, i den fra Deres Molboviisdom hidrørende Molboenfoldighed, at Kakkelovnen derved skal blive deilig varm, blive skammeligt skuffede, og fatte da ikke Mistænksomhed mod „al Lærdom", men navnligen mod Hr. Billes. Lignende Molbodogmer foredrager De snart i en Videnskab, snart i en anden; og jeg føler mig desaarsag forpligtet til at anmode videnskabelige Fagmænd om at følge Hr. Levins Exempel, o: uden Skaansel at blotte Deres „Raahed" og „Uvidenhed", hvergang De med Deres ungdommelige Opblæsthed docerer Dumheder, som om De vare Resultaterne af videnskabelig Indsigt og Granskning."

Det tredie Afsnit var en „Belysning af Politiforbudet." Jeg skal deraf citere følgende Linier:

„Hvorledes skal man nu opfatte denne Politiadfærd mod mig. Jeg har holdt endeel Foredrag i „Arbeiderforeningen", jeg har været Redacteur af denne Forenings Blad, og følgelig har jeg baade mundtligt og skriftligt „doceret" for Menigmand, uden at Hr. Politichefen har bestridt min Competence. Men Hr. Bille har behaget i sit Blad at kalde mine Foredrag „en Industri",

og deraf slutter Politichefen, at jeg skal have Næringsbevis eller Bevilling. Megel vel! Men Næringsloven kjender ikke til et saadant borgerligt Erhverv. Haandværksdrift er det ikke; Kjøbmandskab er det heller ikke; men maaskee det sorterer under Rubriken „Udskjænkning“? — Og ere mine folkelige Foredrag at behandle = Udskjænkning, saa vedkommer den Sag slet ikke Justitsministeren; men Hr. Bille har ogsaa sagt, at mine Foredrag ikke ere „Alvor“; deraf slutter Hr. Politichefen, at de ere det Modsatte, nemlig Forlystelse, og som saadan er det Justitsministeren, der skal bevilge Tilladelse. Ingen maa nemlig forlyste Folk offentligt for Penge (Entree), uden at have Bevilling derpaa. Men, sæt at Hr. Bille har Ret i, at mine Foredrag ere morsomme, hvad saa? Har Digteren Andersen ikke holdt offentlige Foredrag, som vare „morsomme“, uden at have Næringsbevis eller „løierlig“ Bevilling? Og har „Arbeiderforeningen“, der havde frit Locale og frie Avertissementer, ikke offentligt falbudt Billetter til disse Foredrag à 3 Sk. Stykket, uden at Hr. Conferentsraad Bræstrup nedlagde Forbud derimod? Men det er sandt, Hr. Bille udtalte ikke dengang sit absolute imperatoriske „nolumus“. Som Jurist maa Hr. Politichefen jo vide, at en Forening i

Samfundet er at betragte som en moralsk Personlighed, der, uden Monopol eller særligt Privilegium, ikke kan have mere Ret til at drive „Industri" end hvilkensomhelst enkelt Borger." Artiklen endte med følgende Erklæring: „Jeg har Grundloven paa min Side; Hr. Politichef Bræstrup har en af Frederik den Sjette udstedt, grundlovstridig Placat af 5te Juli 1821 paa sin Side! Hvo trækker her det korteste Straa? Har jeg Ret til at holde Foredrag, saa har Hr. Conferentsraaden Uret, og har jeg ikke Ret, saa har han ogsaa Uret! Thi har jeg Ret, er det Uret at formene mig min Ret, og har jeg ikke Ret, da er det en utilgivelig Embedsefterladenhed at lade mig offentligt for Alles Øine 16 Gange begaae en lovstridig Handling, og først den 17de Gang, paa Hr. Billes Anskrig, at skride ind.

Mine Modstandere, som saae, at de ved deres heftige Angreb havde forøget mit Publicum istedetfor at formindske det, ærgrede sig over deres Afmagt. Da de meget godt indsaae, at yderligere Angreb kun vilde være til min Fordeel, maatte de bevare en piinlig Taushed i deres egne Organer. Derimod blev Angrebet mod mig fortsat i de med „Dagbladet" og „Folkets Avis" lierede Provinds- og Smudsblade, navnlig i „Sjællandsposten",

„Aarhuus Avis" og „Folkets Nisse". At jeg ikke bekymrede mig om de illustrerede Løgne, som dette sidste leverede om mig, er en Selvfølge. Mod „Sjællandsposten's" Redacteur besluttede jeg at anlægge Sag; men da jeg erfarede, at han kun var Brevbærer for den af „Dagbladets Medarbeidere", der leverede Smædereferaterne om mig og mine Foredrag, og da en Annonce om Sagsanlæg blev commenteret og illustreret paa en drengeagtig Maade, lod jeg den Fugl flyve. Til Redacteuren af „Aarhuus Avis" skrev jeg et Brev, hvori jeg advarede ham fra at tilsøle mig med sin Kjøbenhavnercorrespondents Klakkeri. Dette Brev gjorde sin Virkning. Redacteuren anmeldte i et følgende Numer af Bladet mit Skrift „Nødværge" og sagde blandt andet, „at jeg deri havde maalt d'Hrr. Bille og Bøgh Skjæppen fuld."

Mit anførte polemiske Skrift foranledigede et Par interessante Episoder, som jeg her skal meddele mine Læsere.

Folkets Avis's Redaction havde med Vigtighed ageret juridisk Recensent lige over for mit Foredrag om Eeden. Faa Dage derefter fik jeg et haandgribeligt Bevis paa den samme Redactions utilladelige juridiske Uvidenhed.

Med tvende Vidner begav jeg mig nemlig om

Aftenen den 12te December hen paa „Folkets Avis's“ Redactionscontoir, hvor jeg opfordrede den navnlige Redacteur, Hr. E. Bøgh, i Henhold til Presselovens § 11, 1. Membrum in fine, at optage en „Henviisning til Nyhedsposten“, hvor Berigtigelser af de i „Folkets Avis“ debiterede Insinuationer om mig fandtes. Hr. Bøgh blev aldeles forvirret; han, Journalisten, kjendte ikke engang Presselovens Bestemmelser! Og en Hr. Meyer, der præsenterede sig selv som Candidat og Medarbeider af Bladet, og som ved sit gjentagne „Vi“ aldeles bragte Hr. Bøgh til Taushed, erklærede, at han ikke kjendte Presselovens anførte Sted, hvorfor han (ɔ: det meyerske mysterieuse „Vi“) ikke vilde optage Henviisningen. Det var en eclatant Satisfaction for mig, at Redactionens saaledes blottede Uvidenhed ikke kunde dækkes ved en journalistisk „Sludder for en Sladder“. Jeg kunde constatere Factum med tvende Vidners Bekræftelse! Redactionen blev senere reven ud af sin tykke juridiske Uvidenhed i dette Punct, siden „Henviisningen“ dog blev optagen i „Folkets Avis“ et Par Dage derefter. Jeg er tilbøielig til at troe, at det er første Gang, at der er taget Vidner paa en Bladredactions Uvidenhed.

Da mit Nødværge var under Pressen, søgte

jeg en Boghandler, som vilde forhandle det. Jeg gik da ind til Cancelliraad Andr. Fr. Høst og spurgte ham, om han som Commissionsartikel vilde sælge en Brochure, jeg havde forfattet mod d'Hrr. Bille og Bøgh samt mod Politiforbudet. Cancelliraaden svarede „ja", og vi bleve endog enige om den Form, under hvilken hans Firma skulde trykkes paa Foden af Titelbladet. Brochuren blev nu trykt og endeel af Oplaget sendt til hans Boglade. Men da han læste Skriftet og saae, hvor energisk jeg deri tugtede to Dagbladsredacteurer for deres umotiverede Overfald, blev han ængstelig og sendte mig en Skrivelse, hvori han beklagede sig over, at han ikke havde forlangt at læse Brochuren før den var trykt, men bad til Slutning om, at jeg i Annoncen i Bladene udtrykkeligt vilde sætte: „at den var i Commission hos ham". Uagtet denne skriftlige Stadfæstelse af hans tidligere afgivne mundtlige Indvilgelse i, at Skriftet blev forhandlet fra hans Boglade, optog Hr. Bille nogle Dage senere „en Erklæring" fra ham, hvori han (Hr. Høst) i uklare Udtryk insinuerede, „at jeg havde benyttet hans Firma paa Skriftet uden hans Vidende og Villie." En slig Erklæring vakte paa eengang min Forundring og Indignation. Jeg gik strax til Hr. Cancelliraaden og spurgte ham, hvad

der havde bevæget ham til at afgive en offentlig Erklæring, der ikke var overeensstemmende med Sandheden, og desuden at insinuere, at jeg havde benyttet hans Navn uden hans Vidende. Hertil svarede Hr. Cancelliraaden, at han nok erindrede at have givet mig sit Samtykke til at anføre hans Firma paa min polemiske Brochure, og ligeledes, at han skriftligt havde underrettet mig om, at naar jeg averterede Bogen, maatte jeg udtrykkeligt bemærke, at den var i Commission hos ham; men han havde ikke tænkt sig, at Brochurens Indhold var saa skarpt; han kjendte personligt Hr. Bille, og da han nys havde været sammen med ham i Selskab, havde han seet sig nødsaget til at afgive den omtalte Erklæring i hans Blad, saameget mere, som en Forlægger ikke kunde taale at paadrage sig en Redacteurs Uvillie osv. — Samme Dag skrev jeg en kort „Moderklæring" og henvendte mig til Hr. Bille forat faae den optaget i „Dagbladet". Forat overtyde Hr. Bille om, at Hr. Høsts Erklæring var uovereensstemmende med Sandheden, viste jeg ham Cancelliraadens Skrivelse til mig. Hr. Bille læste samme, og sagde derpaa, idet han tilbageleverede mig den: „Jeg seer nok, at det er Hr. Høsts Haandskrift, og at den ikke stemmer med hans Erklæring." — „De vil da

behage at optage min Moderklæring," sagde jeg. „Nei paa ingen Maade," svarede Hr. Bille; „jeg optager ikke Noget i mit Blad fra Dem. Jeg har i dette Øieblik først havt Tid at læse Deres Brochure. Af saadanne Personer, som De og Rejnholdt Jensen optager jeg ikke Noget i mit Blad." — Hr. Bille havde faaet et haandgribeligt Beviis paa, at han havde udbredt en med Sandheden uovereensstemmende Erklæring, der imputerede sagesløs Mand en Criminalforbrydelse, og negtede nu ligefrem at optage en Moderklæring paa et Par Linier fra den Mand, hvem den af ham udbasunede Erklæring havde krænket! Men endnu meget mere! Efter at jeg for gode Ord og Betaling havde faaet min Moderklæring optaget i „Berlingske Tidende", optog Hr. Bille, imod bedre Vidende (!), en gjentaget insinuerende Erklæring mod mig fra Hr. Høst! En saadan Opførsel af en Redacteur overlader jeg mine Læsere selv at dømme.

Sextende Capitel.

Det Grundlovstridige i Hr. Geheimeraad Bræstrups Adfærd mod mig og mine Foredrag var indlysende. Alligevel skrev den liberale og „grundlovelskende" Presse ikke en Tøddel mod Politivilkaarligheden. Dersom denne havde været rettet mod en af Coteriets Mænd, vilde Bladene have udstødt et forfærdeligt Ramahyl; men naar Talen var om mig, kunde alle grundlovmæssige Rettigheder trædes under Fødder, derom var Intet at sige. Det var hermed ganske, som „Dagbladet" vedgik i sin Epilog til det Buchheister-Krabbeske Sammenstød: Pressen hos os staaer saa lavt at den bryder sig ikke om Sagen, men blot om Personen. I Rigsdagen hævede sig dog tilsidst en Stemme mod Geheimeraad Bræstrups Vilkaarlighed. Det var i Folkethingets 12te Sessions 68de Møde, at Hr. Rejnholdt Jensen anmeldte følgende Interpellation til Justitsministeren:

„Er det den høitærede Justitsminister bekjendt, at Politichefen i Kjøbenhavn har forbudt en Mand at holde offentlige Foredrag, og anseer Ministeren dette Forbud stemmende med Lovgivningen?“ Folkethinget vedtog, uden Debat eller Afstemning, at denne Interpellation skulde nyde Fremme, og man saae deraf, at Thinget ønskede at høre, hvorvidt Ministeren vilde forsvare en slig grundlovstridig Adfærd.

Denne Interpellation gjorde sin tilsigtede Virkning. Justitsminister Cassé saae sig endelig nødsaget til at cassere det af Politichefen mod mine Foredrag udstedte Forbud, hvilken Cassation blev meddeelt i alle Bladene og vakte stor Sensation blandt Publicum, der hidtil havde anseet de Bræstrupske Mandater for absolute og uovervindelige. Da jeg derefter paany aabnede mine Forelæsninger under den tidligere Benævnelse „Folkelige Foredrag“, strømmede Mange, som hidtil ikke havde hørt mig, til mine Foredrag; man vilde see den Mand, der havde overvundet den ellers uovervindelige Politichef. Publicum havde faaet saamegen Interesse og Velvillie for mig, at jeg ved min Indtrædelse paa Talerstolen flere Gange blev hilset med Acclamation.

Jeg havde saaledes vundet en fuldstændig

Seier. Den kjøbenhavnske Presses Angrebssalver vare bragte til fuldstændig Taushed, Politiet var slaaet tilbage, jeg havde faaet en stor og fast Tilhørerkreds og erhvervet mig Manges Velvillie.

Deels fordi „Apollosalen" var for lille i Forhold til mit Publicum og deels ogsaa, fordi Hr. Th. Meyer ikke altid holdt sig vor Overeenskomst efterrettelig, maatte jeg opsøge mig et andet og større Foredragslocale. Kjøbenhavn er med alle sine Forlystelser og Bequemmeligheder fattig paa store og hyggelige private Localer til Sammenkomster, Fester osv.; det har ei engang en Concertsal til Vinterconcerter. Det eneste rummelige Locale i Midten af Staden er det saakaldte „Phønix", der paa visse Aftener i Ugen benyttes til offentlig Dands. Skjøndt jeg vidste, at Salonen af denne Grund var i Publicums Miscredit, bestemte jeg mig dog tilsidst til at optræde der og leiede Localet. Der er bleven sagt saameget mod mit Valg af dette Locale; men jeg troer uden skjellig Grund. Den bekjendte norske Pastor Lammers havde prædiket i denne Salon, og den offentlige Dands, som holdtes der, kunde jo ikke inficere Localet i den Grad, at anstændige Folk ikke turde gaae derhen. Blive Værelser og Senge i Hoteller og Gjestgivergaarde ikke udleiede

til og benyttede af moralsk fordærvede Personer, og dog tager ingen Familiefader i Betænkning, naar han kommer til Staden at indlogere sig og sin Familie i de samme Localer! Blive Drotskerne ikke afbenyttede til at befordre Syge, som ere besængte med de væmmeligste Sygdomme, befordre de ikke Forbrydere og berusede Personer af de laveste Samfundsclasser, og dog tage honette og anstændige Folk ikke i Betænkning at stige ind i disse Vogne, naar de ville befordres fra et Sted til et Andet. Nei, Indvendingerne mod, at jeg optraadte med mine Foredrag i „Phønix", vare ikke meget vægtige; de hidrørte enten fra lidt „Snerperi", eller fra Ondskaben, som ogsaa vilde have gjort Indvendinger mod hvilketsomhelst andet Locale.

Den første Række af mine Foredrag sluttede jeg i „Phønix" den 23. Marts 1861. Den gamle Politichef havde ikke glemt den Triumph, som jeg havde vundet ved den ministerielle Cassation af hans „Forbud", og han var smaalig nok til at gribe den første den bedste Leilighed til at fortrædige mig. I Anledning af, at jeg efter dette Foredrag for en Tid skulde skilles fra min Tilhørerkreds, havde jeg forfattet to Sange, en „Velkomsthilsen" og et „Farvel" til mine Til-

hørere, og Sangforeningen „Arions“ Medlemmer havde velvilligt lovet mig at afsynge disse Sange. Nogle Timer før Foredraget skulde holdes, fik jeg Tilsigelse om at møde paa Politikammeret. Da jeg indfandt mig der, modtog jeg den overraskende Efterretning at jeg ikke maatte holde noget Foredrag om Aftenen, fordi den stille Uge da tog sin Begyndelse. Efter en lang Debat med Hr. Politifuldmægtig Hjorth, og efterat have remonstreret eftertrykkeligt mod Forbudet, fik jeg endelig Tilladelse til at afholde Foredraget; men for dog at trykke mig lidt, blev det forbudt at Sangene maatte afsynges! — Trods denne Convention, gav Politichefen om Aftenen Kl. 6 Ordre til, at mit Foredrag skulde forhindres, og det blev i denne Anledning paalagt min Vært, Hr. H. Rasmussen, ikke at udlevere mig Nøglen til det Locale, hvis lovlige Leier jeg var!! — Efterat jeg af Hr. Rasmussen selv havde erfaret denne despotiske Politiordre, erklærede jeg i et Par Politibetjentes Nærværelse, at jeg i Kraft af min Ret som Leier vilde lade Porten til Salonen opdirke. Da en betydelig Menneskemasse paa samme Tid havde forsamlet sig udenfor paa Gaden og truede med at sprænge Porten, dersom den ikke blev aabnet, løb en af Politibetjentene iilsomt op til Politi-

chefen og fortalte ham, hvad jeg havde yttret, saavel som Publicums energiske Trudsler om at sprænge Porten. Den gamle Politichef suspenderede strax sin tidligere Bestemmelse og sendte Politibetjenten tilbage til mig med den Besked, „at Foredraget kunde afholdes; men Sangene maatte ikke afsynges". Jeg aabnede nu Foredraget med en Meddelelse til Publicum om den sidste Kamp, jeg havde havt med Politiet, og gav en Undskyldning, fordi de lovede Sange ikke kunde afsynges. Jeg reciterede derfor blot disse. Da jeg, efter Fremsigelsen af det sidste Vers af mit Farvel:

„Og som jeg mindes Dem, hvorhen jeg vanker,
Som ved min Grausken i mit stille Hjem,
Saa slet ei ganske ud af Deres Tanker,
Hvad Sandt og Godt, jeg tolkede for Dem!
Saa mødes vi i Qveld!
Naar Efteraaret helder,
Hvad Sandt og Smukt, jeg veed, jeg Dem fortæller:
Saa mødes vi til Held!
Med Gud Farvel, Farvel!

forlod Talerstolen, gjenlød Huset af stormende Applaus og Fremkaldelse, og da jeg atter fremtraadte og gjentog de fire sidste Linier af den anførte Strophe, hørtes et kraftigt „længe leve" for mig. Ved min Bortgang fra Salonen, kom mange Herrer og Damer og sagde mig et hjerteligt

Farvel. Dette var mig et Beviis paa, at jeg ved mine Foredrag ikke blot havde vundet Tilhørere, men Venner og Tilhængere.

Jeg modtog ogsaa flere andre Beviser paa disses Hengivenhed og Velvillie for mig. Saaledes erholdt jeg blandt andet en skjøn og værdifuld Gave fra „en Tilhører", som ikke havde navngivet sig, og hvem jeg derfor tolkede min rørte Tak gjennem følgende Linier i „Berlingske Tidende":

„Den Gave, som Du, Ædle, sendte mig,
Var som Din Sjæl, saa skjøn, saa god og rig:
Jeg vilde takke Dig af Hjertensgrund,
Men savned' Ord, jeg havde — Taarer kun!"

Havde min anstrengende Virksomhed som Taler forskaffet mig oprigtige Venner, saa havde den tillige forøget Antallet af mine Fjender. Foruden de Fjender, som min tidligere literaire Polemik havde fremkaldt, og deriblandt især „Dagbladets" og „Folkets Avis's" Redactionspersonale, for ikke at tale om Smudspressens Industridrivende, — havde jeg nu tillige de Fjender, som mine Foredrag havde skabt. Det er ikke alle Tilhørere, som bedømme et Foredrag fra Talerens Standpunct; Mange blive vrede, naar Taleren ikke i Eet og Alt deler Anskuelser med dem; Andre misforstaae

let Talen; og atter Andre kunne ikke taale at høre et nedsættende Ord om de Personer og Institutioner, som de hylde. Saaledes holdt jeg f. Ex. et Foredrag om Kjøbenhavns Universitet og paapegede flere af sammes urimelige Bestemmelser angaaende Professoratsbesættelserne, Belønningerne for besvarede videnskabelige Opgaver o. s. v. Nogle unge Studenter, de saakaldte „Russer", der nylig vare komne fra Skolen til Hovedstaden, ansaae sig fornærmede derover (risum teneatis!), og ved mit næste Foredrag indfandt de sig forstærkede med endeel Kammerater, der behagede at hilse mig med Synugen og Trampen i Gulvet. Jeg stod et Øieblik og ventede paa, at Tumulten skulde ophøre; men da den vedblev, tog jeg Ordet og spurgte med Eftertryk: „Er det Drenge eller Publicum?!" Mine egentlige Tilhørere applauderede dette berettigede Spørgsmaal, og en adstadig Borger, der befandt sig ved Siden af Demonstrationens Anfører, tog denne i Kraven og kastede ham ned ad Trapperne, hvorpaa den fornødne Stilhed og Orden atter indtraadte*).

*) For dem iblandt mine Læsere, som muligviis troe, at vore „Russer" kun ere istand til at vise en slig Opførsel lige over for mig, skal jeg meddele følgende lille Historie. Da jeg nogen Tid efter Foredraget

At Smudspressen af denne Begivenhed tog Anledning til at opvarte sit Publicum med den Løgn, „at jeg ved mine Foredrag udskjældte Studenterne og steg ned fra Talerstolen og kastede Folk ud af Localet", — var i sin Orden. „Arbeiderforeningen af 1860" leverede ogsaa sit Contingent til mine Fjenders Hob. Man ærgrede sig især over, at mange Medlemmer foretrak at betale forat høre mine Foredrag, istedetfor at høre den nye Arbeiderforenings aldeles gratis. Under mit Foredrag: „Hvorledes bør en Politimester i en constitutionel Stat være og hvorledes bør han ikke være?" der blev frequenteret af omtrent 1500 Tilhørere, skreg Hr. Architekt Stillmann (fremragende Lem

---

fortalte en ældre Candidat, hvorledes endeel „Russer" havde opført sig ved den omtalte Leilighed, svarede han mig: „En lignende Opførsel have vore „Russer" flere Gange udviist under selve Universitetsforelæsningerne. Saaledes maatte engang den høitagtede og høilærde Professor Madvig standse sit Foredrag paa Grund af hans academiske Tilhøreres Skrig og Tumult: en Student havde nemlig af Kaadhed stukket et Søm op i Podex paa sin Sidemand. Den fortørnede Universitetslærer skal da have sagt, at han snarere maatte troe, at hans Auditorium bestod af uvorne Drenge end af Ynglinge, der lagde sig efter Videnskaberne!

af den Rimestadske Clique) flere Gange op mod Talerstolen: „Idiot!“ og dette idiotiske Skjeldsord traadte nu i Smudspressen istedet for det tidligere af Hr. Bille opfundne: „forulykket Literat“. Mange vare ogsaa ildesindede imod mig af lutter Misundelse over „de mange Penge,“ som jeg ved mine Foredrag tjente. At jeg havde store Udgifter, saasom til Locale, Belysning, Annoncer, Billetteurer og Opsynsmænd; at jeg gav Erhverv til endeel Familiefædre; at jeg flere Gange lod Overskudet tilfalde Foreninger og Fattige, som henvendte sig til mig om Hjælp: alt dette var Noget, som Misundelsen slet ikke tog med i Beregningen.

Det var ikke uden store Anstrengelser og Kampe, at jeg ved mine Foredrag havde erhvervet mig et Publicum og et lovligt Erhverv. Det var derfor i sin Orden, at jeg ikke, paa Grund af nogle ildesindede Personers Ondskab, vilde opgive min Virksomhed som Taler. Jeg henvendte mig til Politichefen og forlangte imod anordningsmæssig Betaling nogle Betjente, som kunde holde Orden og bortvise ildesindede Tumultuanter. Da der ved enhver offentlig Leilighed, saasom Brudevielser, Comedier, store Baller osv., sendes Politi til Ordens Overholdelse, ansaae jeg det for givet, at Politichefen ikke kunde negte at sende Politi til offentlige

Møder, hvor ofte flere end tusinde Mennesker vare tilstede. Men til min store Forundring erklærede Politichefen, „at han ikke vilde sende Politi til det Slags offentlige Møder!“ Da jeg senere fra paalidelig Kilde erholdt Underretning om, at Politichefen netop ønsede paa, at faae mine Foredrag forbudte paa Grund af Tumultuanternes Optøier, saa forstod jeg tilfulde hans Vægring at opfylde sin Pligt. For at vise Politichefen og den halve Snees ildesindede Personer, som undertiden forhaanede og skandaliserede det tilstedeværende talrige Publicum, at jeg og mine Folk ingenlunde vare aldeles værgeløse lige over for deres pøbelagtige Raahed og Ondskab, sendte jeg en Aften Bud til den vagthavende Officeer paa Hovedvagten om militair Assistance. Han viste mig den Forekommenhed, som Politichefen ex officio burde have viist, og sendte ufortøvet en Underofficeer med tolv Mand under Vaaben. Da de ankom til Localet, opstillede de sig paa hver Side af Udgangen forat paagribe de Skyldige. Men aldrig saasnart mærkede disse, at der var Fare paafærde, før de, aldeles tause og rolige, og forstukket mellem det anstændige Publicum, forlode Salonen.

Politichefen, der nu saae, at jeg kunde tilveiebringe Orden og Ro uden hans Bistand, ønskede

imidlertid paa at hemme min Virksomhed paa enhversomhelst Maade. Paa Grund af „den stille Uge" forbød han mig at holde Foredrag, og for at effectuere Forbudet forlods, sendte han den grundlovstridige Ordre til alle Dagbladene, at de ikke maatte publicere Annoncer fra mig i den stille Uge. Ikkun det spage „Danmark" vovede ikke at handle mod denne lovløse Ordre og negtede derfor at optage min Annonce. Denne indbød mit Publicum til at høre en gudelig Tale, som jeg agtede at holde Langfredag og første Paaskedag. Det Thema, hvorover jeg vilde tale, var taget af St. Matthæi Evangelium, 23, 28: „Ligesaa synes og I vel udvortes retfærdige for Menneskene; men indvortes ere I fulde af Dienskalkhed og Uret." Trods Religionsfriheden, der har aabnet enhver Borger Ret til at optræde som Prædikant, forbød Hr. Geheimeraad Bræstrup Talens Afholdelse; Hr. Justitsminister Cassé bekræftede Forbudet og gav ham Tilladelse til med Magt at forhindre det religieuse Foredrags Afholdelse!!

Langfredag Aften indfandt sig flere Tusinde Mennesker forat høre min Tale, der naturligviis skulde holdes gratis. Men et meget talrigt Politi havde besat Indgangen til Localet og uviklede en

roesværdig Iver forat bevæge den store Menneske-stimmel til at adsprede sig og „passere".

Det haangribelige Grundlovsbrud, som saaledes blev gjort af selve Politiet, blev forbigaaet med Taushed af den „liberale" Presse. Ikkun „Morgenposten" viste mig den Velvillie, at optage min Artikel: „Er dette ikke et tredobbelt Brud paa Grundloven ad administrativ Vei?", i hvilken jeg viste, hvorledes Politichefen paa eengang havde krænket min grundlovmæssige Religionsfrihed, Forsamlingsfrihed og Pressefrihed. Jeg indgav i denne Anledning en formelig Klage til Justitsministeriet over Politichefen; men Ministeren lagde vistnok denne ad acta. Idetmindste fik jeg aldrig noget Svar paa samme.

Da Rigsdagen mod Slutningen af Aaret kom sammen og forhandlede Nimestads Lovforslag om Forandringer i Helligdagsanordningen, optraadte Hr. Rejnholdt Jensen og henledede Folkethingets Opmærksomhed paa det skete Forbud mod min Prædiken. „Dette forekommer mig," sagde han, „at være en ikke heldig Fortolkning af den i Grundloven givne Religionsfrihed, og jeg tillader mig derfor at opfordre den høitærede Minister til at meddele de Grunde, der have kunnet foranledige ham til at nedlægge Forbud mod saadan Guds-

tjenestes Afholdelse." Ministeren kom ved denne uventede Forespørgsel i synlig Forlegenhed og anførte som Grund til Forbudet, at Localet ikke var passende, og at jeg havde holdt Foredrag for Betaling (!!); han sagde blandt Andet: „Den Rettighed, der saaledes er given ved Grundloven, existerer for Enhver; men det kan være, at Forholdene komme til at stille sig saaledes, at der i Virkeligheden slet ikke kan være Tale om Benyttelse af den Adgang dertil, som Grundloven giver. Dette vilde med andre Ord sige, at Administrationen skulde afgjøre, om og naar Borgerne havde Krav paa Nydelsen af de grundlovmæssige Rettigheder! Hr. J. A. Hansen vilde ikke indlade sig paa Sagen, men sagde blot, „at der kunde gjøres endeel temmeligt velbegrundede Indvendinger mod den Betragtning, den ærede Justitsminister havde gjort gjældende." Hr. R. Jensen fik atter Ordet og imødegik Ministerens Foredrag med bidende Satire. Og Hr. Oberst Tscherning erklærede ligefrem: „Man har gjort Karup Uret," idet han tillige bemærkede, at Politiet hos os gjerne holdt med Tumultuanterne og var imod dem, hvem de forurettede. Det var under denne Debat, at Hr. Biskop Monrad med sjælden Beskedenhed

nedlod sig til at forelæse for Thinget hele Avertissementet om min Prædiken og sammes Text.

Det Betegnende ved denne interessante Interpellation var, at uagtet Hr. Justitsministeren befandt sig i en slem Knibe og trængte til Assistance, var der dog ingen af Thingets Medlemmer, der havde Mod til at tage hans Parti og forsvare en aabenbar grundlovstridig Vilkaarlighed.

Syttende Capitel.

Det er en almindelig udbredt Mening, at ingen offentlig Virksomhed kan vinde et stort og anerkjendende Publicum, uden at Dagspressen omtaler og anbefaler Virksomheden. At denne Mening ikke er absolut rigtig, har jeg godtgjort ved mine „Folkelige Foredrag." Uagtet den ene Deel af den kjøbenhavnske Presse modarbeidede dem med Taushed, og den anden Deel med et Par glubske Anfald, og skjøndt et Par af Provindsbladene stadig optog kjøbenhavnske Correspondents-Smædeartikler mod dem, — saa bleve de dog i en meget kort Tid anerkjendte af et talrigt Publicum i Kjøbenhavn og gjorde mit Navn bekjendt blandt alle Samfundsclasser i hele Danmark.

Fra endeel Provindsblades Redactioner modtog jeg i 1861—1862 Opfordring om at overlade dem Bidrag, „navnlig saadanne Stykker, som

jeg havde foredraget i Kjøbenhavn". Fra flere Provindsclubbers Directeurer erholdt jeg skriftlig Anmodning om at „laane dem et eller andet af mine Foredrag til Indstudering og Fremsigelse ved en eller anden Sammenkomst". Flere Provindsskuespillere henvendte sig til mig og bad om Tilladelse til at afskrive mine mindre, humoristiske Foredragsstykker, for at de kunde foredrage dem for Publicum i Kjøbstæderne. Fra Eiere af Provindstheatre og store Localer fik jeg Tilbud af forskjellige Combinationer. Endelig modtog jeg ogsaa flere Opfordringer fra ansete Borgere i Provindserne om at besøge deres respective Byer forat holde nogle Foredrag der.

Som Beviis paa, hvor bekjendt mit Navn var blevet ved mine Foredrag, skal jeg her meddele et lille Exempel. Da jeg en Dag befandt mig hos en Ven, traadte tilfældigviis en enfoldig Flødebonde ind ad Døren og falholdt sin Fløde. Han hørte hjemme paa en eenlig Gaard ude paa Landet og kom kun til Hovedstaden forat afsætte sin Fløde. Jeg indlod mig i Samtale med ham og bad ham om at levere Fløde til min Familie. Jeg sagde ham nu mit Navn og Adressen, og da jeg derefter spurgte ham, om han ogsaa var istand til at huske Navnet, eller om jeg skulde skrive det paa

en Seddel, svarede han smidskende: „Jo, det Navn kan jeg da nok huske; for det er jo ligedan som denneherſens Mand hedder, der holder de mange Foredrag.“ Da jeg nu sagde ham, at jeg netop var denne Mand, blev han meget overrasket og udbrød: „Ih Jane hin,“ hvorpaa han længe betragtede mig med opspilede Øine.

I April Maaned 1861 tilbragte jeg et Par Dage i Roeskilde, hvor jeg holdt nogle Foredrag i Jernbanehotellets store Sal. Localet spiller en vigtig Rolle i Provindserne. Den Salon, hvor den bedre Deel af Byens Publicum samledes i en slig Anledning, var udleiet til andet Brug, og „Jernbanehotellets Sal“ var dengang ikke i Credit. Som en Følge heraf havde jeg et meget lille Auditorium. Skjøndt Provindspressen i Reglen lystrer „Parolen“ fra den kjøbenhavnske Presse, vovede dog „Roeskilde Avis“ at sige, at jeg havde „et godt Organ og et let fatteligt Foredrag“, og at de Fleste af Tilhørerne vistnok vare enige om, at mine Foredrag vare „ret interessante“ og „tildeels belærende“. Paa en Opfordring fra et Par Borgere i Helsingør besøgte jeg kort Tid derefter denne By. Endeel af Byens agtede Mænd havde forud tegnet sig for et Par Foredrag, og den store, udmærket smukke Sal paa den kgl. Skydebane var

af sammes Direction velvilligt overladt mig til Afbenyttelse.

Det var en Søndag Aften, at jeg skulde holde mit første Foredrag i Helsingør. Da jeg om Eftermiddagen sad i mit Logi og indstuderede mit Foredrag, bankede det paa Døren, og to Mænd i grønne Militairkapper traadte ind. Jeg antog, at det var to Jægere, og blev derpaa lidt overrasket, da jeg erfarede, at det var to Politibetjente! De skulde hilse fra Politimesteren, Hr. Justitsraad Crone, at jeg øieblikkeligt skulde indfinde mig hos ham paa Politikammeret. Jeg lovede at efterkomme Politimesterens Opfordring, hvorpaa Betjentene gik. Faa Minuter derefter indfandt jeg mig hos Politimesteren, der i denne Anledning (?) havde tilkaldt sin Fuldmægtig, en mig ubekjendt Auditeur. Jeg gjorde de sædvanlige Complimenter og udtalte min Glæde over, at Hr Justitsraaden havde inviteret mig; men fik til Svar, at han (Justitsraaden) havde sendt Bud efter mig forat spørge, „hvor jeg turde understaae mig at holde Foredrag i Helsingør, uden at have indhentet hans (Justitsraadens) Tilladelse?!“ Jeg gjorde ham da opmærksom paa, at den Tilladelse, som Grundloven gav mig til at tale offentligt, og som var bleven bekræftet ved Justitsministeriets Cassation af Hr.

Politichef Bræstrups Forbud mod mine Foredrag i Kjøbenhavn, ikke trængte til nogen yderligere „Tilladelse", hvorpaa han svarede, „at han ikke kjendte Justitsministeriets anførte Cassation" (sic!), uagtet den havde været meddelt i alle Bladene. Han (Justitsraad Crone) henholdt sig til Cancelliplacaten af 5. Juli 1821 (der efter sit hele Indhold slet ikke kan komme til Anvendelse siden Grundlovens Emanation!). „Hvis jeg havde bedet ham om Tilladelse til at holde Foredrag i hans Jurisdiction, havde han maaskee givet mig den, imod Erlæggelsen af 5 Daler til Fattigkassen. Men nu tillod han mig paa ingen Maade at optræde; han vilde, i Tilfælde af, at jeg trodsede hans Forbud, forhindre Foredraget med Magt!"

Jeg tog mig denne Strenghed meget let og morede mig forresten over Politifuldmægtigens stadige Bejaelse af Alt, hvad Politimesteren sagde. Da min Demonstration mod det vilkaarlige Forbud ikke lod til at gjøre Virkning, holdt jeg pludselig inde nogle Øieblikke, hvorpaa jeg med Bestemthed sagde: „Jeg vil nu slet ikke holde noget Foredrag her i Helsingør; jeg vil gjøre noget ganske Andet, som De, Hr. Justitsraad, ikke vil være istand til at forhindre!" Med disse Ord nærmede jeg mig Døren som forat gaae. Politimesteren, som strax

opfattede det Truende, der laae i denne Resignation, blev strax nysgjerrig og kaldte mig tilbage med de Ord: „Hvad har De da isinde at gjøre?“ Jeg svarede: „I Kraft af Grundlovens § 93 sammenkalder jeg alle Helsingørs Borgere til et offentligt Møde, og da fortæller jeg dem, hvorledes deres Politimester har behandlet mig.“ Denne Yttring gjorde pludselig god Virkning. Hr. Justitsraaden nedstemte Tonen og sagde ganske venligt: „Hør nu, lad os slutte en Overeenskomst; jeg vil fra min Side ikke forhindre Dem fra at holde Deres bebudede Foredrag iaften, og De skal ikke heller erlægge Noget til Fattigkassen; men De skal saa imorgen reise til Kjøbenhavn og indhente Justitsministeriets Svar paa min skriftlige Forespørgsel angaaende Afholdelsen af Deres Foredrag heri Byen.“ Jeg gik ind paa dette Forslag og gjorde blandt andet den Bemærkning om Overeenskomsten, at den var et Sidestykke til Villafrancapræliminairerne. Politimesteren blev tilsidst saa velvillig sindet mod mig, at han endog sagde: „Jeg kunde selv have Lyst til at høre Deres Foredrag.“

For et talrigt, dannet og hæderligt Publicum, hvoriblandt man saae de fornemste Officerer fra Kronborg, holdt jeg mit Foredrag Søndagaften. Mandag Morgen tog jeg med Dampskibet til

Kjøbenhavn, hvor jeg gik lige op til Justitsministeren og beklagede mig over den Uleilighed og det Bryderi, som den fornyede Politiiver lige over for mine Foredrag foraarsagede mig. Hs. Excellence var dengang saa velvillig mod mig, at han strax gav Ordre til, at der skulde udfærdiges Svar paa Hr. Justitsraad Crones Forespørgsel. Dette skriftlige Svar, som jeg selv skulde have den Satisfaction at overbringe Politimesteren i Helsingør, modtog jeg nogle Timer derefter af Hr. Departementschef Leuning. Ankommen til Helsingør blev jeg paany chicaneret af Politiet, formodentlig fordi Ministeriet havde givet mig ubetinget Ret til at holde Foredrag i Helsingør, uden at levne Politimesteren nogensomhelst Myndighed til at indskrænke denne Ret. Under Hr. Justitsraad Crones Fraværelse havde han constitueret sin ovenfor omtalte Fuldmægtig som Politimester. Denne sendte nu Bud efter mig. Da jeg kom hen til ham paa Politikammeret, forkyndte han mig nedladende den Tilladelse til at holde Foredrag, som jeg selv havde overbragt ham fra Ministeriet. Dernæst gjorde han mig opmærksom paa, „at jeg under mit Ophold i Helsingør dagligen skulde melde mig ved Politiprotocollen (!!). Men da jeg nu havde meldt mig for idag, og kun blev i Staden een Dag til,

saa vilde han eftergive mig Anmeldelsen for den næste Dag" (!!). Til saa topmaalt Uforskammethed kunde jeg ikke tie stille. Da jeg samme Aften havde endt mit Foredrag, meddeelte jeg det tilstedeværende Publicum de Chicanerier og Krænkelser, som Helsingørs Politi havde tilføiet mig under mit korte Ophold der i Byen. Jeg skildrede hele denne Episode med saameget Liv og saamange slaaende Allusioner, at mine Tilhørere, med Undtagelse af den tilstedeværende constituerede Politimester, tilkjendte mig deres Bifald ved en stormende Applaus, Noget, der var saa meget mere betegnende, som Provindspublicummet er karrigt med slige Bifaldsyttringer. Da jeg traadte ned af Talerstolen, kom flere af Byens Borgere hen til mig og rakte mig hjerteligt Haanden for „den fortrinlige Tilgift, der var vel fortjent". Jeg kunde af alt dette forstaae, at Politiet i Helsingør under Hr Justitsraad Crones Ledelse var meget upopulairt. Ved Soupeen paa Skydebanen, hvor jeg befandt mig i endeel Borgeres Selskab, erfarede jeg, at Hr. Justitsraad Crones meget intime Ven var — Hr. Redacteur Bille, „der ivrigt arbeidede paa at faae ham til Kjøbenhavn." Nu kunde jeg forstaae, hvorfor Hr. Justitsraaden havde uleiliget sig med at lægge Hindringer iveien for mig og mine Foredrag.

I Frederiksborg holdt jeg i Sommeren 1861 flere Foredrag, og her havde jeg ogsaa den Fornøielse at tale for et dannet Publicum. Selv Byens fornemste Embedsmand, Amtmanden Grev Schulin og hans Familie beærede mig flere Gange med deres Besøg. I Fredericia holdt jeg samme Aar flere Foredrag og fandt gjæstevenlig Modtagelse der af Dr. theol. Coppenrath og Kjøbmand Braun.

Det følgende Aar gjæstede jeg Odense. Her holdt jeg først et Par Foredrag for en mindre Kreds i Pantheons Restaurationssal; men derefter optraadte jeg paa det smukke Theater i samme Etablissement. Huperts Musikcorps spillede i Orchestret før og efter Foredraget, der var en Fremstilling af „Kong Frederik den Syvende som Menneske". Skjøndt Byens andet Theater samme Aften tog Publicums Opmærksomhed i Beslag, havde jeg dog flere hundrede Tilhørere, der ved min Bortgang fra Talerstolen applauderede mig. Theatrets Eier, Hr. Kjøbmand Limkilde, forsikkrede mig om, „at Publicum var meget tilfreds med Foredraget, og at han ikke tidligere havde troet, at et Foredrag kunde være saa underholdende og fængsle saa længe, som det havde været Tilfældet med mit Foredrag."

Under mit Ophold i Odense besøgte jeg Hr. Redacteur Jul. Chr. Gerson, der modtog mig med tilsyneladende Venlighed. Jeg forærede ham et Par af mine Skrifter, og lige saa lidt som jeg forlangte af ham offentlig Anerkjendelse, lige saa lidt ventede jeg, at han vilde gjøre mig til Gjenstand for et ondskabsfuldt Angreb i „Fyens Avis". Dette sidste skete dog virkelig kort Tid efter at jeg havde forladt Odense, idet han blandt andet Nonsens fortalte sit Publicum, „at jeg ved mine Foredrag kun gjorde mig selv latterlig". Paa denne ondskabsfulde Insinuation svarede jeg ved nogle faa Linier i „Folkets Avis", i hvilke jeg characteriserede Redacteuren af „Fyens Avis" som en „journalistisk Marketenderkarl, der i den literaire Vandgrød, han havde serveret for sit Publicum (jeg sigtede her til hans Smøreri om mig), istedetfor Smør havde sat en Løgn i Smørhullet." Der var nemlig i hans Smædeartikel om mig debiteret en ligefrem Usandhed.

Paa Hr. Boghandler Marinus Petersens Forlag i Hjørring udkom i Sommeren 1862 en Samling af mine Foredrag, betitlet: „Fem folkelige Foredrag". Bogen var dideiceret til Hs. Majestæt Kong Frederik den Syvende, hvem jeg

derved vilde give et ringe Taknemmelighedspant for den Understøttelse, som han i en Aarrække havde skjænket mig og min literaire Virksomhed. Den Omstændighed, at Værket udkom hos en Provindsboghandler, gav strax de Ildesindede Leilighed til at insinuere, „at jeg nu var nødsaget til at søge en Forlægger i Provindserne, da ingen af Kjøbenhavns Boghandlere vilde indlade sig med mig.“ Aarsagen, hvorfor Hr. M. Petersen udgav disse Foredrag, var ganske simpelt den, at han skriftligt havde henvendt sig til mig med Anmodning om at sælge ham Forlagsretten til dem, og da jeg var tilfreds med det Honorar, som han tilbød, afstod jeg ham Forlagsretten, uden at have viist en eneste af Kjøbenhavns Boghandlere Manuscriptet eller tilbudt dem Forlaget.

Hverken de Blade, som havde mødt mine Foredrag med Taushed, eller de, der havde nedrevet dem, omtalte med en eneste Tøddel Bogen. De, som ugeneert havde forsikret Publicum om, at mine Foredrag kun vare „forvirret Snak“, havde dog unegteligt nu den bedste Leilighed til at vise, hvor retfærdig deres Fordømmelsesdom havde været. Men, som sagt, man fandt bedst Regning ved at tie, og saa taug man

bomstille. Om denne Taushed bemærkede en Dag en Herre i et Selskab, hvor jeg var tilstede: „rose Deres Bog vil man ikke, og dadle den kan man ikke, derfor tier man stille om den.“

Attende Capitel.

Kort Tid efterat jeg i Kjøbenhavn havde aabnet min tredie Række Foredrag paa Vesterbroes Theater, nemlig i Slutningen af 1862, holdt jeg i Salonen i st. Helliggeiststræde 13 den religieuse Tale, som Justitsministeren tidligere havde forbudt, uden at han eller Politichefen nu turde lægge nogensomhelst Hindring iveien derfor. Det blev derved Publicum aldeles soleklart, at det tidligere udstedte Forbud mod min Prædiken og den store Politistyrke, som Langfredagaften med Magt havde forhindret Folk fra at bivaane den, var grov administrativ Vilkaarlighed. Der var vel, hvad man kunde vente, af Vedkommende sendt et Par Urostiftere hen i Localet; men deres Demonstration var altfor svag til at forhindre mig fra at holde hele min Tale, fra først til sidst. Det var derfor

en ligefrem Usandhed, hvad nogle Provindsblade meldte, „at jeg af Publicum var bleven trukket ned af Talerstolen, hvorfor Talen slet ikke blev holdt." Slige løgnagtige Referater vare kun et naturligt Udtryk for mine Modstanderes Ærgrelse over, at jeg vidste at besejre alle de Hindringer, som en vilkaarlig Administration i Forening med ildesindede Personer lagde mig iveien.

I Begyndelsen af 1863 holdt jeg et Foredrag, hvori jeg protesterede imod, at nogle af vore Blade havde fremstillet Frederik den Sjettes afdøde Maitresse som et Mønster for Danmarks Qvinder. Jeg motiverede Berettigelsen af min Protest. Da jeg holdt dette Foredrag anden Gang, havde et Par Individer, der ved den afdøde Maitresses Indflydelse havde faaet Embede, indfundet sig for at gjøre Skandale. Men da Størstedelen af det forsamlede Publicum vilde høre Foredraget, fandt de Situationen altfor usikker og forlod med uforrettet Sag Localet. Fortørnet over denne ynkelige Demonstration erklærede jeg, „at ingen Magt skulde forhindre mig fra at protestere imod, at man opstillede Kongemaitresser som Mønstre for Danmarks Qvinder, og at jeg næste Gang skulde holde et Foredrag mod den nyeste Kongemaitresse!"

Et Par Dage derefter erholdt jeg Tilsigelse at skulde møde paa Kjøbenhavns Politikammer. Jeg indfandt mig der, og Hr. Fuldmægtig Hjort forelæste mig nu en Skrivelse fra Justitsministeriet af 7. Januar 1863, der cassérede den ministerielle Tilladelse af 24. Decb. 1860, som gik ud paa, „at jeg maatte holde offentlige Foredrag."

Denne Cassation, der blev gjort eensbetydende med et Forbud mod, at jeg holdt Foredrag, meddeeltes naturligviis af de mig fjendtlige Blade med Triumph; ikkun „Flyveposten" udtalte, hvad alle fornuftige og rettænkende Folk vare enige om, nemlig: at dersom jeg havde talt Noget, som var strafværdigt, da burde Justitsministeren lade mig tiltale derfor; havde jeg derimod ikke talt Noget, som var strafværdigt, da var det Uretfærdighed at berøve mig min Ret til at tale offentligt." — Dette vilkaarlige Skridt af Justitsministeren tilintetgjorde med eet Slag det lovlige Erhverv, som jeg havde skabt mig; det adsplittede det store Publicum, som jeg ved tre Aars store Anstrengelser og Kampe havde samlet omkring mig; det berøvede den halve Snees Mennesker, som assisterede mig, og hvoraf de fleste vare Familiefædre, deres Beskjæftigelse; det standsede pludseligt den Hjælp, som jeg

ved min Virksomhed som Taler havde været istand til at række flere Familier.

Det var ikke uden en kraftig og energisk Modstand at jeg lod mig fravriste min Borgerret til at tale offentligt, og det var kun for den brutale Magt at jeg traadte tilbage. Under Titlen „Salve til Justitsministeren" udgav jeg en Protest mod „Cassationen", og tilstillede alle Folkethingets Medlemmer et Exemplar af samme. I denne Protest hedder det blandt andet:

„Naar jeg beder Deres Excellence om at skjænke disse Linier Deres Opmærksomhed, er det ingenlunde, fordi jeg henregner min ringe Personlighed og mit nærværende Memorandum til det Mærkelige; men fordi Sagen, hvorom min Skrivelse dreier sig, nemlig den ovennævnte resp. Tilladelse og Cassation, er overordentligt mærkelig. Den ministerielle Tilladelse for mig til at maatte holde offentlige Foredrag i Kjøbenhavn, af 24de December, er 1) mærkelig, fordi der her i Landet hersker saamegen Lærefrihed, at Ingen behøver ministeriel Tilladelse til at undervise voxne Personer, saavel i de geistlige som i de verdslige Disciplíner; den er 2) mærkelig, fordi der her i Landet hersker Forsamlingsfrihed, der nødvendigviis involverer Ret til at tale offentligt,

efterſom Frihed til at holde en ſtum Forſamling er en Abſurditet; den er 3) mærkelig, fordi der her i Landet herſker Næringsfrihed, og det at holde offentlige Foredrag er et frit lovligt Erhverv, hvortil Næringsloven ikke forlanger miniſteriel Tilladelſe; den er 4) mærkelig, fordi den kun har været anſeet nødvendig for mit Vedkommende, ſaaſom alle Andre, der i Hovedſtaden have holdt offentlige Foredrag for Betaling (jeg ſkal exempelviis anføre d'Herr. Sommer, Jørgenſen Jomtou og Mantzius), ikke have havt nogen miniſteriel Tilladelſe dertil; den er endelig 5) mærkelig, fordi der andenſteds, hvor Borgerne have ſamme conſtitutionelle Friheder ſom her, t. Ex. i London, hver Aften holdes flere hundrede offentlige Foredrag over alle mulige Ting, uden at de reſp. Forelæſere behøve miniſteriel Tilladelſe dertil, og uden at Londons Politimeſter bekymrer ſig om disſe Foredrag af anden Grund, end fordi det er hans Embedspligt at ſende Ordens- og Opdagelſespoliti til ethvert Sted, hvor der er en ſtor Folkeforſamling tilſtede, deels for at forebygge Tumult, og deels for at paſſe paa Lommetyvene. — Den miniſterielle „Caſſation" af den mærkelige Tilladelſe er 1) mærkelig, fordi den ikke er begrundet i nogen

Dom mod mig, ved hvilken jeg specielt er frakjendt Ret til at tale offentligt i mit Fædreland; den er 2) mærkelig, fordi den staaer i aabenbar Strid med Grundloven, der hjemler Borgerne Ytringsfrihed, under Ansvar for Domstolene; den er 3) mærkelig, fordi et Forbud mod at tale frit i et Land, hvor man har Ret til at skrive frit, er en absurd Inconsequents. Hvor ubehjælpsomt og keitet er det ikke, at forbyde En at sige til nogle hundrede Mennesker i en Sal, hvad han kan sige paa Tryk i hundrede tusinde Exemplarer, om han vil, til saa godt som alle Mennesker i hele Landet!"

Jeg sluttede Skriftet med følgende Ord:

„Vor allernaadigste Konge har skjænket det danske Folk Grundloven; og denne staaer, Gud skee Lov, endnu ved Magt. Grundloven giver i sin § 93 Borgerne Ret til at samles ubevæbnede. Som dansk Borger har jeg den ubestridelige grundlovmæssige Ret til at samles med mine Medborgere og mine Medborgerinder; og saalænge ikke nogen Høiesteretsdom frakjender mig denne Ret, saalænge ikke Grundloven er sat ud af Kraft, — hvad den Almægtige forbyde, — saalænge lader jeg mig ikke fravriste denne min Ret. Ad administrativ Vei kan man krænke denne Ret, det

veed jeg; men jeg veed ogsaa: at det danske Folk aldrig vil taale og at de danske Domstole aldrig ville billige: at Rigets Grundlov trædes under Fødder."

I Kraft af Grundlovens § 93 sammenkaldte jeg et offentligt Møde ved Annoncer i Morgenbladene for d. 13. Januar til om Aftenen Kl. 8½ i mit contractmæssigt leiede Locale i store Helliggeiststræde 13, og i Slutningen af mine Annoncer bekjendtgjorte jeg, at jeg ved Indgangen til Localet lod udsælge et Skrift, betitlet: „Salve til Justitsministeren."

Men Kl. 2 om Eftermiddagen kom to Politibetjente ud til min Bolig paa gl. Kongevei og oplæste Hr. Geheimeraad Bræstrups Forbud mod Mødets Afholdelse. Jeg bekymrede mig ikke videre om dette lovstridige Forbud, men da Klokken var 6 om Aftenen, gik jeg ind til mit Locale i Helliggeiststræde. Jeg aabnede Porten til Salonen og fandt her mine Folk tilstede. Jeg sagde dem, at Politichefen havde nedlagt Forbud mod Mødets Afholdelse. Om jeg end vilde efterkomme dette Kosakforbud, saa vilde jeg dog ikke undlade at sælge mit annoncerede Skrift. Jeg uddeelte derpaa Oplaget af samme til Folkene, for at de skulde sælge Skriftet til det Publicum, som indfandt sig til

Mødet. Kl. 7 gav jeg Ordre til at tænde Gassen og begynde Udsalget, hvorpaa jeg selv aabnede Porten til Salonen.

Publicum indfandt sig efterhaanden; man kjøbte Skriftet, og gik ind i Salonen, for der at oppebie min Undskyldning, fordi der ikke blev noget af min bebudede Tale. Der var ikke noget Politi isigte, og Folk gik uhindret ind i Localet. Kl. $7\frac{1}{2}$ kjørte jeg til min Bolig paa gl. Kongevei forat hente nogle Sager, som skulde ind i Salonen. Da jeg Kl. $8\frac{1}{4}$ kom kjørende tilbage, kunde Vognen neppe komme ind i store Helliggeiststræde, formedelst den der forsamlede Menneskestimmel. Jeg sprang ud af Vognen og trængte mig igjennem Mængden hen til Salonens Port, der var spærret af Politibetjente. At jeg, der havde Nøglen til mit Locale, havde Ret til at gaae derind, nærede jeg ikke den ringeste Tvivl om. Men da jeg vilde gaae ind ad Porten, stødte en Politibetjent mig for Brystet og raabte: „Her maa Ingen komme ind!“ — „Hvorledes?“ udbrød jeg, „maa jeg ikke gaae ind i mit eget Locale?“ — „Nei, De kommer ikke ind!“ gjentog Politibetjentene med Eftertryk. — „Jeg vil ind,“ raabte jeg med afgjort Bestemthed; „De ville lukke mit Locale, og det er mig, som alene har Nøglen dertil!“ —

„De kommer ikke ind!“ skreg Politiet atter! — Utaalmodigt over den Vilkaarlighed, som man udviste mod mig, udbrød jeg saa høit, at den omkringstaaende Mængde kunde høre mine Ord: „Viis mig en skriftlig Retskjendelse, der har annulleret min lovlige Huusret til Localet og givet Dem Fuldmagt til at udøve den!“

Politiet kunde ikke forevise en saadan Kjendelse og følte sig afvæbnet. Mængden begyndte at raabe: „Karup har Ret til at gaae derind!“ Og forat undgaae en Kamp, hvis Udfald let kunde være bleven ubehageligt for Politiet, besluttede dette sig endelig til at lade mig „passere“. Man var saa ængstelig for, at jeg skulde sætte mig i Spidsen for den forbittrede Menneskemasse, at man formeligt skjød mig i Ryggen ind i Localet.

Her traf jeg en Sværm Politibetjente under Anførsel af Overbetjent Petersen, der ugeneert handlede, som om det havde været i hans egen Stue. Nu erfarede jeg det Utrolige. Kort Tid efterat jeg var kjørt bort, havde Politiskaren indfunden sig. Den havde ikke indskrænket sig til at forhindre Folk fra at gaae ind til mig; nei, den var voldeligt trængt ind i mit Locale (glimrende ukrænkelige Huusret!), havde forbudt mine Folk at sælge mit Skrift (glimrende Presse-

frihed!), revet Skriftet fra Folk med de Ord: „De maa ikke læse det!“ (glimrende Eiendomsret!); havde udjaget de Herrer og Damer, som befandt sig i Localet (glimrende Forsamlingsfrihed!); skilt Mødre fra deres Børn og udstødt gamle Damer blandt Menneskestimlen paa Gaden (glimrende Politihumanitet!); havde taget mine Folk, hvoraf nogle endog logerede paa Stedet, i Kraven og smidt dem ud af Localet (glimrende personlige Ukrænkelighed!); havde ei alene paa denne Maade ryddet op i Salonen selv; men i Seierens Raseri havde endog Politibetjentene, ja jeg troer endog Overbetjenten selv, trængt sig ind i Værtshusholder Rasmussens tilstødende Skjenkestue og udjaget hans Gjæster, der vare ifærd med at nyde de Spise- og Drikkevarer, som de havde forlangt og betalt (glimrende Borgerskabsret!. Endeligt havde Politiet egenmægtigt lukket den Port, som fører ind til Hr. Rasmussens Eiendom, og saaledes afspærret Husets Beboere fra at gaae ind og ud, og forhindret Beboernes Kunder (der er blandt Andet Liigkistehandsalg i Huset) fra at gaae ind til dem (glimrende Leieret!).

At holde belærende eller æsthetiske Foredrag for voxne Personer privat, blev selv ikke for-

budt Nogen under Absolutismen. Jeg kunde da ikke troe, at Hr. Politichef Bræstrup vilde drive Vilkaarligheden saavidt, ogsaa at forbyde mig at holde private Foredrag, det vil sige Foredrag for en privat sluttet Kreds, uden Annonceren i Bladene, uden Entree, Billetudsalg o. s. v. Til et Cursus populaire, private Foredrag, som jeg agtede at holde, tegnede sig i faa Dage circa 700 Deeltagere, der modtoge et Adgangskort til samme. Mit Bud underrettede privat Deeltagerne i det anførte Cursus om, at jeg ønskede at samles med dem i mit Locale om Aftenen den 22. Januar Kl. $8\frac{1}{2}$.

Men hvad skete? Kl. $6\frac{1}{2}$ (altsaa med to Timers Varsel!) kom to Politibetjente ud til mig paa gl. Kongevei med den Besked, at de havde Ordre til at oplæse et Forbud for mig. Jeg var just ifærd med at paaklæde mig, og sagde dem derfor, at jeg ikke havde Tid til at høre paa dem. „Men vi skulle oplæse det for Dem," var Svaret. „Saa læs!" raabte jeg, medens jeg bandt mit Halstørklæde. Den ene Politibetjent oplæste da Politichefens Forbud, af hvilket jeg modtog en Gjenpart. Med Harme over Hr. Politichefens mageløse Frækhed udbrød jeg: „Jeg bryder mig ikke en Døit om Politichefens Forbud; vil han

maaskee gaae saavidt i sin Vilkaarlighed, at han vil forbyde mig at spise gule Ærter tilmiddag?! Hils De ham og siig: at jeg vil dog see til, hvorvidt han vil drive sit Comediespil!"

Jeg gik strax derpaa ind til st. Helliggeiststræde, men kunde hverken komme ind i mit Locale, som en Politistyrke havde besat, eller til Eieren af Stedet, da baade Salonporten og Husets Port vare tillukkede. En af mine Folk, som vilde gaae ind ad Husets Port og derfor bankede paa denne, blev af en Politibetjent raget i Ansigtet og viist tilbage. En Mængde Mennesker, og deriblandt navnlig dem, der vare tilsagte at komme til mig, stode en tidlang i det daarlige Veir og ventede, at Porten skulde blive lukket op; men forgjæves. Tilsidst viste Politiassistent Preetzmann sig med en Skare Gadecommissairer forat adsplitte Mængden. Der gik da den stolte Embedsmand med alle sine Svende og patrouillerede, som om en Røverbande havde truet med at udplyndre Postgaarden!

Nittende Capitel.

I Folkethinget hævede sig omsider en Røst, forat faae en Forklaring paa den mod mig udviste Vilkaarlighed. Major Müllen stillede nemlig en Interpellation til Justitsministeren. Denne besvarede slet ikke det fremsatte Spørgsmaal, men diverterede Thinget med Railleren over Titlerne paa mine Foredrag og var vittig, idet han forstillede sig, som om mit Skrift til ham, betitlet „Salve" (ɔ: Salut, Hilsen), var et Medicament (Salve ɔ: Ungventum). Og dermed var Sagen begravet i Rigsdagen. En Folkethingsmand fortalte mig, at „Høire" ikke vilde genere Ministeren ved yderligere Forespørgsler angaaende det grundlovstridige Forbud, og „Venstre" vilde ikke befatte sig videre med Sagen, fordi man havde erfaret, at jeg ved mit sidste Foredrag skulde have gjort Allusioner til „Grevinden".

Efter mange Nederlag lige over for Politiet lykkedes det mig endeligt den 26. Januar at vinde en glimrende Seier. Udenfor Hr. Politichef Bræstrups Jurisdiction sammenkaldte jeg et Møde; det var i Münchenerhallen lige over for Justitsministerens Bolig. Trods det daarlige Veir indfandt sig omtrent 1000 Mennesker, hvoraf en stor Deel af Mangel paa Plads maatte staae udenfor Localet. Men da Dørene stode aabne og jeg talede meget høit, kunde de Alle høre min Tale, der varede uafbrudt i over to Timer.

Jeg fremstillede først de factiske Omstændigheder, der angik Forbudet mod mine Foredrag og Forbudets Iværksættelse af Politimyndigheden. Det Latterlige i Ministerens Cassation af den saakaldte Tilladelse for mig til at holde offentlige Foredrag for Betaling blev paaviist; idet jeg erindrede Forsamlingen om, at alle Andre, som her i Kjøbenhavn havde holdt og endnu holdt offentlige Foredrag for Betaling, slet ingen ministeriel Tilladelse havde dertil og heller ikke af Hr. Bræstrup vare blevne afæskede en saadan; endvidere, at Justitsministeren slet ikke havde nogen Ret til at give mig Brev paa at maatte holde „videnskabelige og æsthetiske Foredrag"; hvis nogen Autoritet nu havde denne Ret, saa var det

det lærde Laugs Oldermænd, Kjøbenhavns Universitets Consistorium eller Decanat. Justitsministeren havde ikke noget at skaffe med Videnskab og Æsthetik; han havde blot at befale angaaende Fængselsvæsen, Politi, Prostitution og slige gemene Sager. Hvad Betydning, der maatte tillægges en Ministers Cassation af en Bevilling, som han slet ingen Ret havde til at give, overlod jeg Forsamlingen at afgjøre. Vilde man ikke destomindre indrømme Ministeren Ret til at give mig en saadan Bevilling, saa var Cassationen deraf uden Lov og Dom høist ubillig og yderst vilkaarlig. Hvad kunde vel være mere utaaleligt: end at en Minister gav en Mand Tilladelse eller Bevilling til f. Ex. at ernære sig som Skomager; men da Ministerens Tjener havde beklaget sig til Excellencen over, at et Par Skoe, som han havde kjøbt hos Skomageren, trykkede ham eller ikke vare solide eller billige nok o. s. v., gik Ministeren efter eget Godtbefindende uden videre hen og cassérede Skomagerens Tilladelse til at sye Skotøi, og Politidirecteuren lukkede ei alene Skomagerens Boutik, men forbød endog Folk underhaanden og privat at kjøbe Skomagerens Støvler! Et saadant Despoti burde ikke taales i et Land som Danmark, der blev kaldt „det frieste Land i

Verden" eller dog „i Europa". Jeg beviste endelig, at Cassationen var retligt ugyldig .Havde jeg i 1860 Ret til at holde offentlige Foredrag, saa havde jeg i 1863 den samme Ret, efterdi Loven angaaende Ytringsfrihed og Forsamlingsfrihed er den samme nu som dengang; og efterdi ingen Domstol har frakjendt mig i 1863 nogen af de borgerlige og politiske Rettigheder, som jeg havde i 1860.

Justitsministerens og Politichefens Adfærd lige over for mig var aldeles umotiveret. Da det er aabenbart, at de ville mig tillivs, saa er det ogsaa aabenbart, at dersom jeg i mine folkelige Foredrag havde talt Noget, hvorfor jeg kunde actioneres og domfældes, da vilde de øieblikkeligen lade mig tiltale derfor. Men jeg havde som offentlig Taler aldrig krænket Loven. Jeg havde ikke angrebet Hs. Majestæt, jeg havde omtalt ham med saamegen undersaatlig Loyalitet, Hengivenhed og Kjærlighed, at Nogle endog havde dadlet mig for Smiger. Jeg havde aldrig raadet til Oprør mod Regjeringen, til Angreb paa Rigsdagen eller Rigets Grundlov; tværtimod, jeg havde talt den lovlige Friheds Sag saa varmt som Nogen. Jeg havde aldrig krænket den offentlige Sædeligbed; tværtimod

havde jeg ivret for Moralitet langt mere end et moralsk svækket Publicum ønsker det.

Den strenge og ulovmedholdige Censur, hvormed man havde forsøgt at tilintetgjøre mig som Taler, maatte forekomme mig saameget mere forbausende, som det var mig bekjendt, at saavel Hr. Ministeren som Hr. Politichefen havde været døve for flere demoraliserende offentlige Foredrag, som andre Talere havde holdt i Hovedstaden. Jeg skulde kun exempelviis anføre et „folkeligt Foredrag" om Konger, som „Missionairen" Hr. Sommer, uden ministeriel Tilladelse, holdt mod Entree sidste Vinter i Salonen st. Helliggeiststræde 13. Han sagde blandt Andet: „at Konger vare en sand Landeplage," „at det var et usselt Folk, som ikke kunde indsee, at Kongen aad det op," og „at Samfundet ikke vilde blive lykkeligt, før alle Konger vare udryddede af Jorden". Men et sligt Foredrag var maaskee ikke „Forlystelse" eller „Spøg", hvad Ministeren ugenert har insinueret om mine Foredrag.

Mod en saadan Insinuation protesterer jeg, idet jeg henviser til Indholdet af det halve Hundrede originale Foredrag, som jeg i Løbet af tre Vintre har skriftligt udarbeidet og mundtligt holdt for et talrigt Publicum, ofte eet og det samme

Foredrag for fuldt Huus 5 Gange itræk, Noget, der (jeg indrømmer det) maa være høist paafaldende for en Taler, der neppe er istand til at tale saaledes, at Folk gide hørt hans Foredrag een Gang. Jeg behøver ikke at rødme over min Virksomhed som Taler, hverken hvad mine Foredrags Indhold eller Mangfoldighed angaaer. Jeg tør dristigt spørge, hvilken af vore offentlige Talere, der i Løbet af tre Vintre har holdt et halvt Hundrede store originale Foredrag? Selv Hr. Rimestad, der er Taler ex professo, og hvis Forhold til Arbeiderforeningen af 1860 særligt maa anspore ham til at præstere noget Anseeligt i denne Retning, har i den anførte Tid kun holdt meget faa nye Foredrag, og forresten opvartet Publicum med de velbekjendte gamle.

Og hvad er det da for Foredrag, hvorved jeg skal have forbrudt min Ret til at tale?

Jeg seer i Christendommen den høieste Philosophi, den fuldkomneste Moral, den absolut nødvendige Betingelse for Individernes som for Nationernes Frelse, Oplysning, Frihed og Lykke, kort sagt for deres sande Civilisation. Derfor har jeg ved mine Foredrag søgt at udbrede Oplysning om Christus og hans Lære og at bekæmpe Vantroen og Uvidenheden, baade med historiske

og Fornuftbeviser. Saaledes har jeg i mit Foredrag om „Jesus Christus“ beviist for Dem, at Han har levet, lært og lidt; dog ikke ved at henvise til Bibelen, men ved at fremføre en Mængde Vidnesbyrd af samtidige jødiske og hedenske Lærde, hvis Skrifters Ægthed Ingen betvivler, samt ved at meddele nogle interessante Actstykker fra de første Aarhundreder, hvilke Documenter opbevares i det store vaticanske Bibliothek. I min Prædiken (som af d'Herr. Cassé og Bræstrup blev forbudt at holdes formedelst „den stille Uge“, — hvilket plumpt Kunstgreb!!) viste jeg, hvorledes den uskyldige Christi Lidelse og skjændige Død var en Følge af hans frimodige Bekjendelse af Sandheden og hans Angreb paa Datidens jødiske Bureaukrater, de hovmodige Pharisæere, hvis værdige Efterfølgere endnu den Dag idag undertrykke Sandheden og forfølge dens Forkyndere. I mit Foredrag: „Om Midlerne mod den moderne Guds- og Christifornegtelse“, viste jeg, at Nutidens Vantro har sin Rod i den hedenske Opdragelse, den umoralske Literatur og den antichristelige Stat. Jeg søgte at vække og klare Publicums Bevidsthed om den christelige Morals nødvendige Forudsætninger; saaledes beviste jeg med Fornuftgrunde Sjælens

Udødelighed, i mit flere Gange gjentagne Foredrag: „Du lever efter Døden"; og i et andet, senere udgivet Foredrag: „Himmerige og Helvede i Fornuftbelysning" beviste jeg Nødvendigheden af en evig salig og en evig usalig Tilværelse. I et Foredrag over Ørsteds berømte Værk: „Aanden i Naturen", godtgjorde jeg, at hans religieus-philosophiske System lider af Inconsequentser, og at han ikke har formaaet at opløse den christelige Tro i speculativ Viden. Ogsaa fremstillede jeg „Søren Kierkegaards sidste Lærdomme" og beviste med det nye Testamente, at hans Fordringer til en sand Christen overgik Christi og Apostlenes, og at han derfor ikke havde Krav paa den prophetiske Titel, som hans Tilhængere gav ham. Endelig søgte jeg i min „Appel til Stormagterne" at erindre dem om, hvorledes de i Løbet af en Menneskealder kunde vinde for Christendommen og Civilisationen de to Trediedele af Jordens Befolkning, som nu ere nedsunkne i Hedenskab og Trældom, — dersom de anvendte den samme Politik, som Carl den Store anvendte lige over for de hedenske Sachsere. Den Minister, der kalder disse Spørgsmaal for Gjøglerværk, ham kalder jeg, og med fuld Ret, en Gjøgler!

Ved en anden Række af Foredrag behandlede jeg interessante Themata angaaende Menneskets sjælelige og physiske Liv. I et Foredrag forklarede jeg Kjærlighedens Opkomst og Udvikling, i et andet Drømmes Natur og Væsen, deres Afhængighed af Individets hele physiske og aandelige Tilstand; i et tredie forklarede jeg Hukommelsens Væsen og viste, hvorledes man kan skjærpe den. I mit Foredrag om Cholera fremstillede jeg denne Sygdoms Natur, Opkomst og historiske Gang, de alloopathiske og homøopathiske Præservativmidler mod den, samt dens forskjellige Behandling. I et andet Foredrag fremstillede jeg „Synaalejomfruen" og hendes mærkelige Sygdomme, samt gav en fuldstændig Forklaring af dette pathologiske og psychiske Phænomen. Flere af Kjøbenhavns Læger overværede disse to sidste Foredrag, og en af vore bekjendte medicinske Professorer, der overværede det sidste, erklærede ved sin Bortgang til en af mine Folk: „at han var tilfreds med mit Foredrag, at min Fremstilling vidnede om meget Talent, og at han havde hørt mig med Fornøielse."

Qvindens Ret og Værdighed har jeg i mine Foredrag flere Gange forfegtet. Ved min Fremstilling af Ægteskab viste jeg, at kun det

christelige, uopløselige Ægteskab fyldestgjør Religionens, Moralens og Fornuftrettens strenge Fordringer, og at enhver anden Forbindelse mellem Mand og Qvinde ikke svarer til Ægteskabets Idee, og i Reglen involverer en Krænkelse af Qvindens Ret og Værdighed.

Om Verdensbygningen og vor Jord har jeg ogsaa holdt flere Foredrag. Jeg besvarede det interessante Spørgsmaal: „Hvorledes er Verden bleven til?“ og fremsatte de forskjellige Hypotheser, som Naturforskerne igjennem Aarhundreder have opstillet til dette Spørgsmaals Besvarelse. I et andet Foredrag søgte jeg at løse det ligesaa interessante Spørgsmaal: „Vil Verden forgaae og hvorledes?“ Jeg har givet en Fremstilling af Jorden fra et astronomisk Standpunct og viist Dem, hvorledes vi kunne føre sikkre Beviser for dens Form, cubiske Indhold, Vægt og Bevægelser. Jeg har besvaret det astronomiske Spørgsmaal: Hvorledes er der oppe paa Maanen? og blandt Andet viist Dem den forskjellige Maade, paa hvilken man kan maale Maanebjergenes Høider. En fuldstændig Characteristik gav jeg af Jordens talrige og mærkværdige Folk „Chineserne“, der har en stor Fremtid ivente. I et Foredrag om Nordlandene og Nordcap og i et andet om

Verdensstaden London meddeelte jeg Resultaterne af mine egne Jagttagelser og Undersøgelser paa de respective Steder.

Af Historien, navnlig vort Fædrelands Historie, har jeg i en Række Foredrag givet Skildringer af de interessanteste Kjendsgjerninger. Jerusalems Fald og Tempelets Brand i Aaret 70 foredrog jeg efter Øienvidnet Josephi egen Beretning. I mit Foredrag om de danske Provindsers Opkomst og Skjæbne igjennem de forskjellige Tidsrum opfriskede jeg i mine Tilhøreres Erindring de betydningsfuldeste Momenter af vor Historie. Jeg har foredraget „Gamle Dannebrogs" mærkelige Opkomst, afvexlende Skjæbne og sørgelige Undergang. Paa en Tid, hvor en forplumret Politik og Mangel paa sande Statsmænd have ført Danmark i stor Fare, fremstillede jeg for Dem vort Fædrelands største Statsmand i Middelalderen, den fromme, kløgtige, djærve og danskfindede Erkebiskop Absalon, hvis daadrige Livs Minde er istand til at vække os, naar vi synke i Dvale, som det hedder i Sangen om ham:

„Da reis Dig igjen af Altergraven,
Du høie Axel med Bispestaven!
Advar os for Udslettelsens Dom!
Og viis os: hvorfra vor Frelse kom!"

Nordens herlige Mindesmærke om religieus Begeistring og Kraft, Trondhjems ærværdige Domkirke, i hvis Haller jeg selv har dvælet med Ærefrygt, fremstillede jeg ogsaa i et Foredrag, hvori jeg indflettede Hellig Kong Olafs Historie. Ogsaa har jeg skildret den engelske Prindsesse Caroline Mathilde som Danmarks ulykkelige Dronning, dette sørgelige Vidnesbyrd om den menneskelige Storheds og Lykkes Falskhed og Forgængelighed. (Gid den danske Prindsesse Alexandra maa blive Englands lykkelige Dronning!) Endelig har jeg fremstillet Fredericiaflaget, der er Danskens Stolthed, og om hvilket der saa sandt og smukt blev sunget:

„Seierens Engel fløi over Ø
Med Budskab om Danskens Mod,
Han sang om herlige Stordaad,
Men hans Vinger drypped' af Blod."

Jeg har stedse i mine Foredrag kæmpet for Sandhed og Ret, skjøndt jeg vel vidste, at man ikke kan tale mod Løgn og Uret, uden at saare visse Folk, der saa at sige leve deraf. I mit Foredrag: „Tolv morsomme Sandheder og een alvorlig Løgn", fremstillede jeg 13 Livsbilleder, ved hvilke jeg blandt Andet viste, hvorledes det gaaer til i Verden, og hvorledes den, der ikke

kan avancere ad Hovedtrappen, avancerer brillant ved at gaae til Madammen op ad Kjøkkentrappen. I et andet Foredrag: „Bidstrup i Fornuftbelysning", skildrede jeg en virkelig, juridisk beviislig Begivenhed, hvorledes en samvittighedsløs Lavværge, som til Dato er forbleven ustraffet, indespærrede en formuende Enke paa Bidstrup, for at tilvende sig hendes Penge. Om Hr. Justitsministeren vil kalde dette Foredrag „Spøg", veed jeg ikke; jeg kalder det ramme Alvor. — I et Foredrag: „Om Titler og Kors og Nøgler og Baand, om Riddere med og uden Aand," viste jeg den skjærende Contrast mellem Middelalderens virkelige Riddere og Nutidens Knaphulsriddere. At navnlig alle de Riddere af sidste Slags, der mangle „Aand", følte sig angrebne af mig, er en Selvfølge. Endelig skildrede jeg en Konges Maitresse og viste det demoraliserende, der ligger i, at en epicuræisk Presse fremstiller hende som en stor og ædel qvindelig Characteer, altsaa som Mønster og Ideal for honette Borgeres Døttre! At den offentlige Pution med dentoxylis Forkæmpere fandt min Protest uberettiget er en Selvfølge. En So harmes altid, naar der protesteres mod Møgpølen. Og at Hs. Excellence i et Øieblik, da han og Rigets Repræsentanter vare ifærd med

at forskaffe Kjøbenhavn flere Bordeller eller officielt at organisere Prostitutionen, fandt Mishag i min Protest og derfor casserede min „Tilladelse", er ganske naturligt.

I mit Foredrag om „Kong Frederik den Syvende som Menneske" viste jeg, hvilket Offer Hs. Majestæt frivilligt bragte sit Folk, da han skjænkede os Grundloven. At vilkaarlige Embedsmænd træde denne Lov under Fødder kan ikke forringe Gavens Værd, eiheller formindske den Selvfornegtelse, den Menneskekjærlighed, den Høimodighed, som Hs. Majestæt lagde for Dagen, da han gav os den.

Danmarks Vee og Vel laae mig stedse paa Hjertet. Vor Stilling til det tydske Forbund har jeg flere Gange i mine Foredrag belyst. Jeg skal exempelviis kun anføre min Besvarelse af de to politiske Spørgsmaal: „Hvad vil Resultatet blive af en Krig nu mellem Danmark og Tydskland?" og „Hvorledes kan Hs. Maj. sikkert frelse det danske Monarchi fra prensisk-tydsk Afhængighed og Undertrykkelse?"

Publicum har kaldt mig „Folketaler"; hvis denne Titel refererer sig dertil, at jeg i mine Foredrag har talt Folkets og navnlig de ar-

beidende Classers Sag, da er den fuldt beret-tiget. I mit udgivne Foredrag: „Hvorledes kan Arbeider- og Middelstanden forbedre sin Stilling i aandelig, politisk og materiel Henseende?“ viste jeg, at en virkelig Arbeider-forening, der forlanger 12 Sk. om Ugen af sine Medlemmer, og som er organiseret paa den af mig angivne Maade, er istand til at give Ar-beider- og Middelstanden politisk Betydning og føleligt yde sine trængende Medlemmer og deres Familier materiel Bistand. I et Foredrag om Skattebyrden i Danmark beviste jeg med Statistiken, at Skattebyrden her er langt høiere end i Norge og Holland, og at den derfor bør lettes. Jeg foredrog „Om flere hidtil her ukjendte Næringsveie“ forat lære den Ar-beidsløse, hvorledes Fattigmand i Udlandet skaffer sig og Sine Erhverv. I mit Foredrag: „Er Assistentshuset en christelig Laaneanstalt?“ gjorde jeg opmærksom paa, at dets Rente 12% er altfor høi for fattige Laanere; at det aarlig har circa 25,000 Rd. i Gevinst; og at Laaneanstalterne i Paris og Rom ikke aagre eller gjøre sig Gevinst af de Fattiges Armod; at f. Ex. Assistentshuset i Rom kan bestaae, uagtet det slet ingen Renter tager af Laan under

30 Rd. og kun 5% af høiere Summer. Livsforsikkringens store Gode for Folket, for Communen og for Staten godtgjorde jeg ved mit Foredrag: „Hvorledes man sikkert kan faae Formue, uden at stjæle, bedrage eller vinde i Classelotteriet".

Jeg kunde nævne en heel ny Række af Foredrag, hvori jeg har behandlet de vigtigste af Øieblikkets Spørgsmaal. Men jeg skal kun af disse nævne det velbekjendte Foredrag: „Hvorledes bør en Politimester i en constitutionel Stat være og hvorledes bør han ikke være?" der er bleven holdt for mere end 6000 Tilhørere.

Dette er mit Værk som offentlig Taler. Hvad jeg i denne Egenskab har talt kan jeg forsvare for Gud og Alverdens retfærdige Domstol. Til nærmere Belysning af Hr. Conferentsraad Bræstrups Adfærd mod mig, skal jeg til Slutning gjøre Dem opmærksom paa: at det er denne min Forsvarstale (der her er meddeelt i Korthed), som jeg har kaldt: „Extract og Quintessents af 50 Afhandlinger", og som Hr. Politichefen ved Hjælp af en Snees Politibetjente har forhindret mig fra at holde.

Efterat jeg for Forsamlingen omtrent havde talt Ovenstaaende, gik jeg over til mit Forslag om at indgive en Adresse (Klage) til Justitsministeren. Jeg gjorde opmærksom paa, at efter de Oplysninger, som jeg den foregaaende Aften fra sikker Kilde havde modtaget angaaende Justitsministerens Forhold til min Sag, vilde det være latterligt at indgive den paatænkte Adresse til Hs. Excellence. Derimod stillede jeg følgende Spørgsmaal: „Billiger Forsamlingen, at der indgives en Adresse til Hs. Maj. Kongen med Klage over Hr. Politichef Bræstrups grundlovstridige Adfærd mod mig, og ønsker Forsamlingen, at jeg udarbeider en saadan Adresse?" Spørgsmaalet blev næsten eenstemmigt besvaret med „Ja" ved Haandsoprækning. Det blev endvidere vedtaget, at Adressen skulde fremlægges til Undertegning ved et Møde i Kjøbenhavn.

Til Slutning udbragte jeg et „Længe leve" for Hs. Maj. Kongen, der havde skjænket os Forsamlings- og Ytringsfrihed, hvilket de Tilstedeværende besvarede med et kraftigt nifoldigt Hurraraab. For Forsamlingens „Længe leve" og tre Gange gjentagne Hurraraab for mig takkede jeg, og udbragte tilsidst et „Længe leve"

for Hr. Birkedommer Justitsraad Petersen, i hvis Jurisdiction vi uhindret havde forsamlet os. Ogsaa dette „Leve" blev besvaret med kraftige Hurraraab, hvorpaa Mødet erklæredes for hævet.

Tyvende Capitel.

Majoritetsbeslutningen paa Folkemodet i Münchenerhallen gjorde et nyt Møde nødvendigt. Dette sammenkaldte jeg til om Aftenen den 3. Februar i mit Foredrags-Locale i Kjøbenhavn. Politichefen vovede ikke at forhindre Mødet, men, forat gjøre sin Afmagt saa lidt ydmygende som muligt, sendte han Bud til Eieren af Localet, og lod ham sige, „at han (Eieren) nok turde aabne dette for Mødet, men at han maatte sørge for, at jeg ikke talte ved samme!“ En mere comisk Ordre var sikkert aldrig før udgaaet fra nogen Politichef!

Klokken halv otte begyndte Publicum at samles i Localet. En stor Mængde Mennesker indfandt sig efterhaanden i den store Salon, hvor Stole og Bænke vare fjernede forat give Tilhørerne den fornødne Plads. Klokken halv ni aabnede jeg Mødet, idet jeg besteg en Tabouret i Salonen og spurgte Forsamlingen, om den vilde give mig Ordet, da

jeg i dette Tilfælde vilde bestige Talerstolen. Forsamlingen svarede med et kraftigt eenstemmigt „Ja", og man hørte Raabet: „Karup leve!" Jeg sagde da: „Politiet har taget Ordet fra mig, Folket har givet mig det igjen!" og besteg Talerstolen.

I mit Foredrag skildrede jeg den Kamp, som jeg i de sidste fjorten Dage havde ført med Kjøbenhavns Politi. Politichefens Vilkaarlighed var gaaet saavidt, at han hver Tirsdag og Løverdag, for hvilke Aftener jeg havde leiet Salonen i st. Helliggeiststræde 13, sendte en Skare Politibetjente derhen, for at forhindre mig fra at benytte Localet. Politiet holdt da Salonen besat lige til Midnat og opførte sig der, som om det var lovlig Leier deraf, medens jeg maatte betale Leien!

Med Forsamlingens Tilladelse oplæste jeg derpaa følgende af mig conciperede Klageadresse til Hs. Maj. Kongen.

„Allernaadigste Konge!

„I dybeste Underdanighed vove Undertegnede, Deres Majestæts troe og hengivne Undersaatter, at nedlægge for Deres Majestæts Throne følgende allerunderdanigste Adresse, med Bøn om, at Deres Majestæt vil skjænke den Sag, som den angaaer, allerhøiest Opmærksomhed.

En dansk Borger er af Kjøbenhavns Politi-

chef, Hr. Conferentsraad Bræstrup, i den sidste Tid gjentagne Gange bleven negtet og med Magt forhindret fra at tale offentligt; og de af hans Medborgere, som i Kraft af Grundlovens § 93 havde indfundet sig forat høre ham, ere blevne negtede Adgang til hans Locale og adsplittede af en Skare Politibetjente, der erklærede, at de handlede efter Hr. Politichefens Ordre. Og denne Embedsmand er gaaet et Skridt videre. Han har endog, i Kraft af den absolute Myndighed, som Deres Majestæt har lagt i hans Haand, negtet den paagjældende Borger Ret til at tale privat for endeel Borgere, som i al Stilhed indfandt sig i hans Locale for at høre ham. Disse Mænd ere ligeledes ved Politimagt blevne hindrede fra Adgang til Localet og adsplittede.

Allernaadigste Konge! En saadan Adfærd mod danske Borgere har i høieste Grad krænket Rets- og Frihedsbevidstheden hos Deres Majestæts troe og hengivne Undersaatter. Thi en saadan administrativ Fremgangsmaade var endog uhørt her i Landet paa den Tid, da Skrift og Tale vare ufrie. Selv den Borger, der under Absolutismen blev tiltalt og dømt for Misbrug af Ordet i Tale og Skrift, blev derfor ikke formeent for

Fremtiden at skrive eller tale, men blev kun i nogen Tid belagt med Censur. Men i det af os allerunderdanigst fremførte Tilfælde er ei alene en dansk Borger bleven belagt med Censur, men den ovennævnte Politichef har endog forlods undertrykt hans Ord, uden at han kjendte Indholdet af samme. En saadan Adfærd forekommer kun i Stater, der med den meest despotiske Regjering forene den vilkaarligste Administration.

Allernaadigste Konge! Vi vide og erkjende vel, at Domstolene i et constitutionelt Land kunne og skulle skaffe de ad administrativ Vei forurettede Borgere deres Ret. Men vi vide desværre ogsaa, at ingen Domstol er istand til at tilbagegive os Nydelsen af den Frihed, som en vilkaarlig Administration i kortere eller længere Tid har berøvet os.

Det er derfor, at vi vove at henvende os til Deres Majestæt, med allerunderdanigst Klage over, at en af Deres Majestæts høitbenaadede Statstjenere, Politichefen i Kjøbenhavn, har misbrugt den store Myndighed, som Deres Majestæt har lagt i hans Haand, til i længere Tid at berøve en Borger hans Ytringsfrihed og ham tilligemed os Alle vor Forsamlingsfrihed.

Allernaadigste Konge! Vi ere levende gjen-

nemtrængte af Taknemmelighed til Deres Majestæt for den Frihed, som De allernaadigst har skjænket os; vi elske denne Frihed saa høit, at Tanken om, at vi besidde og nyde den, er istand til at give os den fornødne moralske Styrke til at forsvare vort lille Fødeland mod dets langt overlegne Fjender.

Tillad derfor ikke, o Konge, at denne Styrke svækkes hos os derved, at vi ad administrativ Vei forhindres fra den fulde Nydelse af hiin Frihed.

Det er vort Haab, at Deres Majestæt allernaadigst vil modtage nærværende allerunderdanigste Adresse, og at Deres Majestæt for os og for hele det danske Folk vil mundtligt stadfæste, hvad Deres Majestæt for halvfjortende Aar siden skriftligt forkyndte os: at vi Alle uhindret maae bruge Ordet i Skrift og Tale, under Ansvar for Domstolene, og at danske Mænd uhindret maae samle sig ubevæbnede.

Kjobenhavn d. 3die Februar 1863."

Publicum modtog Adressen med Bifald; og da der skredes til Afstemning, blev den vedtaget med 1181 Stemmer mod 1. Men dens Overlevering til Kongen faldt naturligviis bort, da Hs. Majestæt strax derefter afskedigede Hr. Conf. Bræstrup.

Ectogtyvende Capitel.

I Foraaret 1862 stiftede jeg Bekjendtskab med Hr. Dr. phil. H. Eiferling, bekjendt som tidligere Hovedredacteur af flere tydske Dagblade og nu Generalinspecteur for Livsforsikkringsanstalten Impériale i Paris. Han vakte min Interesse for Livsforsikkringen, og med Iver studerede jeg nu Masius's, Baylys, Zillmers og Wiegands Værker over denne Green af Nationaloeconomien.

Dr. Eiferling og et Par andre Autoriteter i Assurancevæsenet besluttede nogen Tid derefter at udgive en skandinavisk Forsikkringstidende, og da man vidste, at jeg med Kundskaben til de nordiske Sprog forbandt Indsigt i Forsikkringsvæsenet, overdrog man mig Redactionen af dette Blad. Jeg anskaffede mig nu de vigtigste Værker i de forskjellige Grene af Assurancevæsenet. Baade af Udgiveren og af flere andre Fagmænd fik jeg Tilsagn om Bistand.

Den 1ste Oct. 1862 udkom det første Numer af Bladet med en Indledning, i hvilken Redactionen gjorde rede for det Formaal, som den havde stillet sig.

I Tydskland, England og Frankrig udkomme flere Forsikkringstidender. I Skandinavien var et saadant Blad noget aldeles Nyt, og det var derfor ikke til at undres over, at de fleste respectable Blade bebudede Udgivelsen deraf. Aldrig saasnart var det første Numer af Bladet udkommet, før Hr. Bille i Dagbladet leverede en critisk Anmeldelse deraf. Han begyndte samme med at tillægge mig de sædvanlige interessante Prædicater, saasom „Forevifer" (jeg havde nemlig flere Gange „forevifft" ham for mit Publicum!), og gjorde derpaa Nar ad Bladets Indhold, navnlig af „Indledningen". Jeg havde imidlertid slet ikke skrevet denne; den hidrørte fra Hr. Dr. Eikerlings Pen. At Hr. Bille offentligt gjorde Nar ad denne anerkjendte Assurancetechnikers Artikel var saameget mere comisk, som han (Bille) for kort Tid siden i Vidners Nærværelse havde tilstaaet for den samme Dr. Eikerling, at han (Bille) ikke kjendte Noget til Forsikkringsvæsenet og derfor ikke kunde indlade sig med ham i en Discussion

derom*). Hvilken blodig Ironi af Skjæbnen over „Dagbladets“ Critik!

Jeg besvarede Hr. Billes hensynsløse Anmeldelse med en Artikel i „Forsikkringstidenden“. Det hedder deri blandt andet: „Istedetfor at levere en critisk Anmeldelse af denne Tidende, — hvortil der hører Fagkundskab, — opvarter han sit Publicum med en Smudsartikel, — hvortil der kun udfordres plat Gemeenhed —. Ved at see os (hvem han flere Gange har overfaldet med Skjældsord) som Redacteur af „Forsikkrings-Tidenden“, mindes han de alvorlige Revselser, hvormed vi have tugtet ham for hans Uartighed; af Ærgrelse og Hævngjerrighed faaer han pludseligt et Anfald af comisk Raseri. Fra sit hæderlige Høisæde styrter han sig ned i Pasqvilskribleriets Pøl, vælter sig deri med diabolisk Routine (for ikke at sige: som en So); afhasper Usandhed paa Usandhed og udslynger Skjældsord mod os; udriver Sætninger af „Forsikkringstidenden“ og kaster dem med paatagen Latter i Øinene paa sit Publicum; ja, tilsidst sparker han

*) Efter hvad der er bleven berettet mig, skete denne Tilstaaelse dengang, da Dr. Eikerling i et Følgeblad til „Dagbladet“ grundigt tilbagedrev et naivt Angreb af „Berlingske Tidende“ mod Impériale, og i denne Anledning aflagde Hr. Bille et Besøg.

endog til et hæderligt Firma, blot fordi det har vovet at avertere i vort Blad, uden først at indhente hans Tilladelse; kort sagt, Redacteuren af „Dagbladet", Folkethingsmanden for Kjøbenhavns 5te, den juridiske Candidat Hr. Bille, teer sig ikke, som om han var Elev af Kjøbenhavns videnskabelige Academi, men som om han var Medlem af St. Hans Hospital ved Roeskilde."

Da den krakilske Anmeldelse af „Dagbladet" var beregnet paa at afholde Folk fra at subscribere paa Forsikkringstidenden, erklærede jeg fremdeles i mit Svar:

„Vi kjende ikke Hr. Billes Opfattelse af Begrebet Bedrageri. Men vi ere af den Mening, at den Person, der af Had til Chefen for et Handelshuus, udspreder i Publicum den Anskuelse, at Husets gode og respectable Varer ere slette: at han er en Bedrager."

Som bekjendt forpligter Presseloven en Redacteur til at optage i sit Blad en Henviisning til Berigtigelse af de sammesteds gjorte Angreb paa en Person. Ifølge heraf henvendte jeg mig til Hr. Bille og forlangte en saadan Henviisning optagen i „Dagbladet". Ved denne Leilighed gjorde jeg Redacteuren opmærksom paa, at forrige Gang, da jeg i Henhold til Presseloven havde forlangt

en Henviisning indrykket i „Dagbladet“, havde Sætteren af en utilgivelig Uagtsomhed sat den med ganske lille Skrift mellem storstilede Avertissementer om „Klipfisk“ og „Gamle Klude“. Til denne Bemærkning, der var fuldstændigt overeensstemmende med Sandheden, svarede Hr. Bille, at han ikke havde lagt Mærke til hiin Feiltagelse (sic!); men da jeg havde været saa uforskammet at meddele ham Sligt, skulde netop min Henviisning komme til at staae blandt „Annoncerne“. — Den næste Dag stod min Henviisning blandt „Dagbladets“ Avertissementer; med Petitskrift var den sat mellem Annoncer om „Bildahls Klipfisk“ og „Særegne Omstændigheder“!! „Dagbladets“ Abonnenter, som havde læst Hr. Billes Angreb paa „Forsikkringstidenden“, lagde naturligviis ikke Mærke til min „Henviisning“, der var begraven bag i „Dagbladet“ iblandt storstilede „Falbydelser“. Hvorvidt en saadan Handlemaade af en Redacteur er lovlig og hæderlig, overlader jeg mine ærede Læsere at afgjøre.

Efter et halvt Aars Forløb ophørte den skandinaviske Forsikkringstidende af Mangel paa Deeltagelse fra Publicums Side. Hr. Bille havde bidraget Sit til, at Dr. Elsners tydske Forsikkringstidende atter blev danske Assurancemænds eneste

læste Assuranceblad. Flere Forsikkringsmænd have nemlig senere tilstaaet for mig, at Grunden, hvorfor de subscriberede paa den tydske istedetfor paa den danske Forsikkringstidende, var den, at de ikke kjendte denne sidste af andet end af „Dagbladets" Anmeldelse.

Som Redacteur af „Skandinavisk Forsikkringstidende" blev jeg raadspurgt af Flere, som her vilde oprette Forsikkringsinstituter. Saaledes henvendte Begravelsesselskabet „Danias" Forretningsfører Hr. Rasmussen sig til mig og bad mig om at understøtte Vedtagelsen af „Danias" Statuter og Regnskabsoverslag, der havde mødt megen Opposition paa Selskabets constituerende Generalforsamling. Da Regnskabsoverslaget forraadede et fuldstændigt Ukjendskab til Forsikkringsvæsenets Technik, kunde jeg ikke andet end opponere derimod. Imidlertid fik man dog, ved Brud paa den parlamentariske Vedtægt og paa Grund af en Mængde paa Generalforsamlingen tilstedeværende Herrers Ukjendskab til Forsikkringsvæsenet, Statuterne og Regnskabsoverslaget vedtagne. Denne Begivenhed fremkaldte en lille heftig Polemik i „Adressevisen" mellem Hr. Institutbestyrer Fr. Thorsøe og mig. Som et Curiosum skal jeg her tilføie, at uagtet det er vitterligt og beviisligt, at „Danias" Stiftere og Organisateurer ikke havde Begreb om en

Begravelseskasses videnskabelige Grundlag og Technik, og „Regnskabsoverslaget" desaarsag var fuldstændigt Peer-Degnsk Latin, — har „Berlingske Tidende" ved en senere Leilighed forsikkret sine Læsere om, at dette Institut hvilede paa et „videnskabeligt Grundlag"! At Jesper Ridefoged finder Peer Degns Latin „videnskabelig", er jo ganske i sin Orden.

Geheimeraad Bræstrups vilkaarlige Fortolkning af den ministerielle Cassation af 7de Januar havde under min Kamp mod Politiet antaget forbausende Dimensioner. Vilkaarligheden culminerede, da jeg i Begyndelsen af Marts Maaned bekjendtgjorde i „Berl. Tid.", at jeg „forat gjøre mine udgivne Skrifter bekjendte i en videre Kreds", agtede at oplæse udvalgte Stykker af samme. Den første Oplæsning blev berammet til Tirsdagaften den 3die Marts og skulde bestaae af: 1. Om Jordens Befolkning og Religioner (af „Universalgeographi", Side 27, 361 og 365); 2. hvorledes kan Arbeiderstanden forbedre sin Stilling osv. (af „Fem folkelige Foredrag" S 71 flg.), og 3. „Arentzens første, ulykkelige Kjærlighed" (af „Danmark" Nr. 5. 1859 Sp. 59 flg.).

Samme Dags Eftermiddag sendte Politichefen mig et skriftligt Forbud mod, at jeg oplæste

Stykker af mine egne Skrifter!! Og om Aftenen blev ei alene en Mængde Politibetjente sendte hen i mit Locale forat forhindre min Oplæsning, men i flere Timer droge Politipatrouiller gjennem Helliggeiststræde og de tilstødende Gader forat adsprede Publicum, og paa Politikammeret havde den ængstelige Chef samlet hele den øvrige Politistyrke forat være beredt paa det Værste!

At en Forfatter, selv under det værste Kosakdespoti, ikke negtes Ret til at oplæse sine egne aldeles uskyldige Skrifter for Folk, er bekjendt nok. Det var kun i det constitutionelle Danmark, at en slig oprørende Vilkaarlighed og et saa topmaalt Despoti upaatalt og uhindret kunde udøves.

Toogtyvende Capitel.

At den brutale Adfærd, som blev udviist mod mig, fyldte mit Indre med retfærdig Harme, er vistnok tilgiveligt, især naar man tager i Betænkning, at den ei alene havde tilintetgjort mit lovlige Erhverv, men tillige foraarsaget mig overordentligt store Udgifter, hvorved min Familie kom haardt til at føle Vilkaarlighedens Overgreb.

Da man paa alle mulige Maader forhindrede mig fra at samles med mit Publicum, vidste jeg tilsidst ingen anden Udvei for at komme tilorde, end ved at udgive et Blad. Saaledes opstod Ugebladet „Folkelige Foredrag" eller „Sort paa Hvidt", der allerede i sit andet Qvartal opnaaede circa to Tusinde Abonenter. Jeg gav heri min hele ophobede Harme Luft og angreb skaanselløst de to Mænd, som, uden Hensyn til Lov og Ret, havde gjort utilladeligt Brug af Politistokken forat

adsplitte mit Publicum og ødelægge mig og min Familie. Og da jeg fra et Par anonyme Brevskrivere, der efter alle Criterier stode Grevinde Danner nær, fik Underretning om, at denne Dame havde væsentlig Deel i, at mine Foredrag med Vold og Magt vare blevne standsede, blev jeg opfyldt af en mægtig Uvillie mod hende. Fra dette Øieblik saae jeg i hende en ond Magt, som havde benyttet Justitsministeren og Politichefen som Redskaber til min og min Families Ødelæggelse. Hele mit polemiske Apparat blev fra nu af rettet mod hende. En overvældende Strøm af Sarcasmer, bittre Allusioner, personalhistoriske Notitser og positive Beskyldninger udslyngede jeg mod en Person, i hvem jeg ikke blot saae min egen, men hele mit Fædrelands Fjende. Og jeg stod ikke ene i Kampen; Mange sluttede sig hemmeligt til mig og leverede mig rigelig Ammunition, medens min Læsekreds Dag for Dag voxede, og Publicums Interesse for den voldsomme Kamp tiltog.

Det Maal, som jeg ved denne Polemik vilde naae, var paa den ene Side: at Grevinde Danner skulde lade mig sagsøge for de mod hende reiste Beskyldninger, da en saadan Sag nødvendigviis vilde afgjøre hendes og min Skjæbne; og paa den anden Side vilde jeg derved tiltvinge mig min

Ret til at holde Foredrag, en Ret, som man uden Lov og Dom havde berøvet mig, samt have Erstatning for det store Tab, som Autoriteternes despotiske Vilkaarlighed havde foraarsaget mig.

Dette Maal var ingen Hemmelighed. Thi deels opfordrede jeg hende offentligt i Bladene til at sagsøge mig, og deels fremsatte jeg i en Artikel i „Sort paa Hvidt" de Betingelser, paa hvilke jeg kun vilde slutte Fred med Fjenden og ophøre med mit polemiske Blad, nemlig Erstatning for det mig tilføiede Tab og Tilbagegivelsen af min lovlige Ret til at samles med mit Publicum.

At min Fjende og hendes Allierede nødigt vilde gaae ind paa en saadan Fred, var en Selvfølge. I Haab om at knuse mig med eet Slag, fik man den paa mig forbittrede Justitsminister til at anlægge to Justitssager imod mig „formedelst Fornærmelser mod Hs. Majestæt Kongen". Denne Anklage hvilede paa den aabenbar falske Forudsætning, at et literairt Angreb paa en Undersaat kunde betragtes som et Angreb paa Kongens hellige og ukrænkelige Majestæt, en Anskuelse, der hverken er begrundet i Loven eller har Antecedentier i Europas Retsannaler.

Af Frygt for, at min rette Dommer, Hr. Justitsraad Petersen, der ikke havde forhindret

mig fra at tale offentligt i Münchenerhallen, skulde være utilbøielig til at dømme mig for en Forbrydelse, jeg aldrig havde begaaet, — blev jeg draget fra mit rette Værnething (Søndre Birk) og ind under Kjøbenhavns mere smidige Criminalret. Man havde beskikket d'Herr. Procuratorer Nyholm og Nothe til Actorer, og d'Herr. Procuratorer Alberti og Berggreen til Defensorer. Jeg forkastede begge Defensorerne, „da jeg selv vilde forsvare mig". Paa Grund af urette Værnething forlangte jeg strax begge Sagerne afviste ved Kjøbenhavns Forum. Men Retten erklærede, „at min Afviisningspaastand ikke kunde tages tilfølge", og da jeg forlangte Kjendelsen indanket for Høiesteret, blev dette mig ved en særlig Kjendelse negtet. Derefter tog Realitetsproceduren sin Begyndelse. Paa Actorernes tarvelige Indlæg fulgte min vidtløftige Gjendrivelse, der in extenso blev meddeelt i „Sort paa Hvidt". Jeg beviste med en Række kraftige Argumenter, at Actorernes Anklage for Majestætsforbrydelse var urimelig og ubeviislig, og mod disse Argumenter gjorde ingen af Actorerne Indsigelse, men frafaldt Tilsvaret (!). Saaledes indlodes Sagerne til Doms.

Under hele Proceduren viste Retten mig al mulig Humanitet, og Justitssecretairen, Hr. Justits-

raad Mangor hjalp mig velvilligt tilrette, hvor jeg manglede den fornødne Sagførerpraxis. Derimod viste Hr. Assessor Behrend under Forhøret i fjerde Criminelkammer en Opførsel, der viste, at han hverken ansaae sig selv eller mig for Gentleman. Hans haanlige Smiil og borneerte Forundring over mine „Generalia", gav mig et ubehageligt Indtryk af hans Culturtrin. Dog er jeg tilbøielig til at anfee ham for bedre end hans Opførsel; naar man dagligen seer raae Forbrydere foran Skranken, glemmer man let, at Undskaben ogsaa undertiden kan stille en brødefri dannet Mand foran den.

Midt under de interessante Processer modtog jeg en Dag Besøg af en mig aldeles ubekjendt Dame, der gjorde mig forskjellige Forslag og Tilbud, imod at jeg vilde ophøre med „Sort paa Hvidt". Jeg gjorde hende da opmærksom paa, at jeg fastholdt de Fredsbetingelser, som jeg nylig havde offentliggjort i en Artikel. Naar jeg fik den mig ulovligt berøvede Borgerret tilbage og en passende Erstatningssum for det store Tab, som Politiforfølgelsen havde paaført mig, vilde Bladet strax ophøre. Jeg havde da ikke mere nogen Grund til at fortsætte et polemisk Blad, til hvis Udgivelse den brutale Politivilkaarlighed havde

trunget mig. Hvem Damen var, om hun underhandlede med mig i eget eller i en Andens Navn, var mig en aldeles ligegyldig Sag: jeg forbrede kun min Ret tilbage og mit Tab erstattet. Da man ikke ganske vilde gaae ind paa de Betingelser, som jeg opstillede, afbrød jeg Underhandlingen.

Der hengik nogen Tid, og baade Bladet og Retssagerne gik deres uforstyrrede Gang. Da indledede den omtalte Dame nye Underhandlinger ved at tilbyde mig hele den Erstatningssum, som jeg havde forlangt. Om det andet Punct, Tilbagegivelsen af den mig berøvede Ret til at holde Foredrag, kunde vi derimod ikke blive enige, da det hed, at Hs. Majestæt Kongen ikke vilde indrømme det (sic!), saalænge Justitssagerne for Fornærmelser imod ham svævede for Retten. Jeg stod saaledes i Begreb med anden Gang at afbryde Underhandlingerne, da jeg pludseligt erholdt en Meddelelse fra Generalinspecteuren for Livsforsikkringsanstalten Imperiale i Paris, Hr. Dr. H. Eikerling, at Embedet som Inspecteur ved Anstalten var vacant, og at han havde indstillet mig til samme med en saa udmærket Anbefaling, at jeg kunde være sikker paa Ansættelsen. Dette Tilbud kom ikke ganske uventet. Man havde tidligere fra samme Kant tilbudt mig

en fast Stilling som Secretair; men da de med samme forbundne Indtægter ikke syntes mig tilstrækkelige, afslog jeg Tilbudet. Med Inspecteurembedet var forbunden en aarlig Indtægt af over to Tusinde Daler i vore Penge, og deraf kunde jeg og min Familie have et anstændigt Udkomme. Spørgsmaalet var nu, om den anførte Assuranceanstalt var et solidt Pengeinstitut, saa at min Stillings Varighed var betrygget. „Berlingske Tidende" havde udspredt det Rygte iblandt Publicum, at den var aldeles usolid, ja, jeg troer endog, at Hr. Buchheister ligefrem havde erklæret den for „insolvent". Da jeg ikke havde nogen Grund til at anse „Berlingske Tidende" for aldeles paalidelig i dens Bedømmelse, skrev jeg til en Ven i Paris om at forskaffe mig paalidelige Oplysninger om det anførte Pengeinstitut. Han sendte mig kort Tid derefter flere skriftlige Erklæringer fra de franske Autoriteter og et Par ansete Pariserbanquierer, der erklærede „Imperiale" for et godt fonderet Institut med udstrakt Virksomhed og god Credit. Hvad der for mig gav disse Erklæringer fuldstændig Paalidelighed var et officielt Vidnesbyrd fra den svensk-norske Legation i Paris, som tilfældigt kom mig ihænde. Legationen havde nemlig paa en Forespørgsel fra en norsk Embedsmand erklæret:

„at Imperiale eiede en Capital paa over ti Millioner Francs, at det nød god Credit i Frankrig og blev forvaltet af meget ansete og agtede Mænd“ *). Det blev mig saaledes klart og afgjort, at „Berlingske Tidendes“ Angreb var en af disse samvittighedsløse Bladartikler, der binder Publicum en Løgn paa Ærmet, stolende paa, at det ubetinget vil tage Løgnen for absolut Sandhed, paa Grund af Bladets „anerkjendte Hæderlighed“.

At jeg baade for min egen og min Families Skyld maatte foretrække det mig tilbudte Embede for den usikkre og ubehagelige Stilling som Redacteur af et polemisk Ugeblad, er en Selvfølge; og da det omtvistede Punct i Underhandlingerne med den omtalte Dame faldt bort ved min Ansættelse i Udlandet, modtog jeg Erstatningssummen for det Tab, som den vilkaarlige Politi-

*) Samtidigt med dette officielle skriftlige Vidnesbyrd erholdt jeg et factisk, der yderligere belyste Hr. Buchheisters frække Insinuation: at Imperiale tog Præmien, men betalte ikke den forfaldne Assurancesum. Hr. Borgemester Grüner i Husum havde nemlig forsikret sin Svigerindes Liv i „Imperiale“; da hun et Par Aar derefter døde, erholdt han uden nogensomhelst Indsigelse, gjennem Banquierhuset Rothschild i Frankfurt am Main, den ikke ubetydelige Assurancesum udbetalt.

forfølgelse havde tilføiet mig, og lod derpaa Bladet gaae ind. I en „Epistel til mine ærede Læsere, kjære Venner og trofaste Tilhængere" meddeelte jeg min Ansættelse i Udlandet og Bladets Ophør. Det hedder blandt andet deri:

„Idet jeg herved tager Afsked med nærværende Blads talrige Læsekreds, føler jeg en Trang til at sige Dem Allesammen et oprigtigt, taknemmelighedsfuldt Farvel.

„Skjøndt det vistnok er de Fleste af Dem bekjendt, og uagtet jeg gjentagne Gange har udtalt det her, skal jeg dog endnu engang sige det: at jeg ikke paabegyndte Udgivelsen af nærværende Blad, „Sort paa Hvidt", fordi jeg følte en Trang til at „dyppe min Pen i sorten Gift og Øglegalde" og gjøre Skandale; eiheller fordi jeg vilde tiltvinge mig en stor Capital, hvortil der klæbede Smuds: men ene og alene, fordi jeg vilde tiltvinge mig min lovlige, af Autoriteterne krænkede Ret til at tale frit for mine Medborgere, og fordi jeg skuldeleve, efterat Hs. Excellence Justitsministeren og Geheimeraad Bræstrup paa en brutal Maade havde berøvet mig mit lovlige Erhverv.

„Med min Embedstiltrædelse ophører imidlertid enhversomhelst Grund for mig til at udgive dette Blad. Jeg behøver ikke længere at skrive forat leve, og som udenlandsk Embedsmand er det mig aldeles ligegyldigt, om Hs. Excellence Justitsministeren tillader eller forbyder mig at tale i mit Fædreland. Ved et sligt absurdt Forbud skandaliserer Hs. Excellence ikke mig, men derimod sig selv og mit Fædrelands constitutionelle Frihed. At faae ophævet dette vilkaarlige Forbud er ikke længere *min* Sag, det er *alene hans* Sag.

„Idet jeg aflægger min varmeste Tak til Alle Dem, som med Interesse og Deeltagelse have fulgt mig under Kampen mod Vilkaarlighed, og som have viist Deres Sympathi for mig og min retfærdige Sag ved at abonnere paa dette Blad, ønsker jeg Dem ret af Hjertet Held og Lykke og den almægtige Guds Beskjærmelse! Jeg beder Dem om at bevare mig i venlig Erindring, som jeg stedse vil bevare Dem i min!

„Gud beskjærme vor høitelskede Konge, vort dyrebare Fædreland og dets unge Frihed!“

Før jeg forlod Danmark, gav jeg Møde i Retten og erklærede der, at jeg skulde reise. Jeg erfarede da, at Sagerne en af Dagene vilde blive paakjendte, men at man ikke kunde forhindre mig fra at

forlade Danmark. Morsomt var det derfor, at Kjøbenhavns Pascontoir negtede at udstede mig et Pas, saameget mere, som jeg godt kunde reise uden Pas. Min egen Politimester, Hr. Justitsraad Petersen, udstedte mig derefter et Pas, som ingen Autoritet i Udlandet har forlangt at see.

Efterat have opholdt mig i et Par Maaneder i Udlandet, erholdt jeg af en Ven Underretning om, at Dommen i mine to Sager af Criminalretten var afsagt. For den paaankede Artikel i Nr. 17 af „Sort paa Hvidt" var jeg frifunden; derimod havde man dømt mig til 3 Maaneders Fængsel for den anden paaankede Artikel af Nr. 15 af samme Blad. Hvorfor Retten havde dømt mig i den ene Sag og frifunden mig i den anden, var vanskeligt at indsee; thi begge de paaankede Artikler vare i lige høi Grad fornærmelige for Grevinde Danner; og skulde den vanvittige Anskuelse gjøres gjældende, at den kongelige Majestæt kunde krænkes ved Angreb paa en af hans Undersaatter, saa maatte man nødvendigviis dømme mig skyldig for begge Artiklerne.

At jeg ikke vilde lade Sagen beroe ved den af Criminalretten afsagte Dom var en Selvfølge. Jeg skrev derfor strax til Hr. Etatsraad Politimester Crone, at jeg forlangte den Dom, der

havde erklæret mig skyldig i Fornærmelser mod Kongen, indanket for Høiesteret. Jeg underrettede ham tillige om, at jeg i December Maaned vilde komme til Kjøbenhavn forat arrangere det Fornødne med Hensyn til Sagen.

Imidlertid døde Kong Frederik den Syvende. Da det er en gammel Praxis, at Sager, som angaaer lette politiske Forseelser, hvortil en literair Fornærmelse mod Majestæten maa henregnes, hæves ved den paagjældende Konges Død, saa antog jeg, at Apellen til Høiesteret vilde bortfalde, saameget mere, som en „indirecte" Fornærmelse mod en Majestæt er en juridisk Absurditet. Den Forseelse, som Hr. Justitsraad Cassé, ene og alene af Hensyn til visse delicate Forhold, havde imputeret mig, skulde dog, efterat disse Forhold ikke mere vare tilstede, fremdeles imputeres mig. Saaledes blev da den uretfærdige Dom over mig for Fornærmelse mod Kong Frederik den Syvende, hvem jeg aldrig har havt til Hensigt at fornærme, — forkyndt mig samme Dag, da jeg med et rørt Hjerte fuldt af Taknemmelighed og Sorg ledsagede den høisalige Konge til hans sidste Hvilested! — Var det en sjælden Tactløshed at forkynde en slig Dom paa Kongens Begravelsesdag, saa var Øieblikket dog vel skikket til,

ved en slig Forkyndelse at fremkalde hos mig en levende Følelse af: at Dommen var uretfærdig!

Dagen efterat den folkekjære Konge var stedet til Hvile, blev Høiesteretsstævningen forkyndt mig; men jeg blev hverken underrettet om, hvem der var beskikket til Actor, eller om der var beskikket mig nogen Defensor, eftersom jeg tidligere havde erklæret, at jeg selv vilde forsvare min Sag. Om Høiesteret afviser Sagen, dømmer eller frikjender mig, vil Fremtiden vise. — Havde jeg virkeligen fornærmet Kong Frederik den Syvende, er jeg overbeviist om, at den høisalige Konge der, hvor hans Sjæl skal leve evigt, allerede i dette Øieblik vilde have tilgivet mig!

Treogtyvende Capitel.

Før jeg slutter denne korte Skildring af mit bevægede Liv, staaer der endnu tilbage at gjøre nogle Meddelelser om min seneste literaire Virksomhed.

I Aaret 1862 udgav jeg min „Haandbog i Universalgeographien med de vigtigste Momenter af Statistiken", et Værk, der var Resultatet af flere Aars anstrengende Studium, og til hvis Udarbeidelse et overordentligt stort Apparat blev benyttet. At dette Arbeide slet ikke blev omtalt i Pressen, ja, som sædvanligt, ei engang nævnet ved Titel blandt de almindelige Boganmeldelser i Bladene, viser til hvilken Grad vore Critikere ere hildede i „personlige Hensyn". Havde det været en lille geographisk Lærebog, som i et Par Uger bequemt kan udskrives af et større Værk, vilde Tausheden have været tilgivelig; nu, da Talen var om et Værk, der er dobbelt saa stort som

Munthes eller Rimestads geographiske Lærebøger, og som i statistisk Henseende indeholder en heel Deel Nyt, — nu blev Critikens Taushed en ligefrem Ynkelighed. Trods Tausheden har Værket dog i Løbet af halvandet Aar vundet Udbredelse, da det allerede circulerer i fire Hundrede Exemplarer, og flere lærde og belæste Mænd her hjemme og i Udlandet have skjænket det rigelig Anerkjendelse. Saaledes fortalte en norsk Geistlig mig, at han havde spurgt Hr. Stoud-Platou (et Navn, som er vel bekjendt i den norske geographiske Literatur), hvad han syntes om min geographiske Haandbog, hvorpaa han havde svaret: at han fandt den meget god. Professor L. de Decker, en Broder til Generalvicaren for Erkebispedømmet Mecheln og en af de faa franske Lærde, som har studeret det danske Sprog, tilskrev mig et Brev, hvori det hedder: „Hvor fornøiet har jeg ikke været med Deres Geographi! Jeg ønsker det Ønske, at man vil oversætte og udbrede dette udmærkede Værk i Frankrig og Belgien — Det er min oprigtige Mening, og jeg kjender temmeligt godt denne Videnskab“ *). Den bekjendte danske Forfatter

*) „Combien j'ai été content de votre géographie! Je désire vivement qu'on pût traduire et ré-

Jørgensen-Jomtou tilskrev mig: „Jeg har læst Deres Geographi, og Gjennemlæsningen deraf har indgydt mig en høi Grad af Agtelse for dens Forfatter. Jeg havde ikke troet, at Nogen her kunde udarbeide en saadan Geographi; dertil udfordres et langvarigt Studium, en utrættelig Flid, et lyst Blik og en fortrinlig Fremstillingsevne. Jeg ønsker, at den maa erholde den Anerkjendelse, som den er værdig."

Hvad christelig Literatur angaaer, besørgede jeg danske Oversættelser af P. Deharbes udmærkede populair-dogmatiske Skrifter, som Forfatteren har kaldt „Lehrbegriff". Det mindre udkom 1861, det større 1863. Dette sidste Arbeide, der fremstiller den almindelige Kirkes Lære i hele sit Omfang og desuden giver en fortrinlig kirkehistorisk Oversigt, er over 300 tættrykte Octavsider. At Oversættelsen af saadanne Værker har frembudt ganske andre Vanskeligheder end Oversættelsen af et æsthetisk eller historisk Værk, vil være enhver Theolog indlysende.

I Sommer (1863) modtog jeg i Egenskab af

---

pandre en France et en Belgique cet excellent livre. — Je parle sincèrement et jeetonnais un peu particulièrement cette science." —

„kirkelig Historiograph" Indbydelse til at deeltage i den store kirkelige Congres i Belgien. Grunden til denne Æresbevisning skyldes fornemmeligt mit Værk: Histoire de l'Eglise en Danemark depuis le neuvième siècle jusqu'au milieu du seizième, Paris & Bruxelles 1861, der vandt den franske Critiks Anerkjendelse. Skolerectoren Dr. Becelaere, hvis Bekjendtskab jeg stiftede, da han i 1853—54 opholdt sig i Kjøbenhavn for at studere de nordiske Sprog, har besørget denne Udgave; og naar undtages nogle Trykfeil i Egennavne i Noterne, vidner den om hans store Omhyggelighed og Correcthed. Samme Værk, forøget med en tredie Deel, der fører Kirkens Historie op til 1863, er i disse Dage udkommet paa Tydsk i Aschendorffs Forlagsboghandel i Münster.

Til Dr. Elsners „Deutsche Versicherungszeitung" har jeg i 1863 leveret flere Artikler over Assurancevæsenet. Ogsaa har han offentligt meddeelt Publicum, at jeg er en af Medarbeiderne af det Archiv for det theoretiske Forsikkringsvæsen, som han agter at udgive.

Mit sidste Arbeide er en „Undervisnings-Methodik", som er omarbeidet efter en Schweitserpædagogs franske Værk, og bestemt til Brug for de ærværdige Søstre af St. Josephs Kloster i Kjøbenhavn.

Efterat Du, min kjære Læser er bleven bekjendt med mit Liv og min Virksomhed, vil Du sikkert finde det besynderligt, at jeg ikke kunde finde nogen passende Livsstilling i mit Fædreland, og at det var muligt, at saa Mange herhjemme kunde ansee mig for en slet og usel Person.

Grunden hertil er dog ikke vanskelig at opdage. Jeg har erhvervet mig min videnskabelige Dannelse fornemmelig ved Selvstudium; Sligt respecteres i Udlandet, men ikke i Danmark, hvor den comiske Fordom endnu gjør sig gjældende, at videnskabelig Dannelse og Intelligents ene og alene kan erholdes ved Universitetet. Som Forfatter har jeg ikke ved Hykleri og Kammeraderi søgt at vinde Bladenes Roes og Udbasunen, der for den store tankeløse Hob har saamegen Vægt. Nogle Blades uretfærdige og hensynsløse Opførsel mod mig har jeg ikke modtaget med underdanigt Haandkys, men besvaret den med en skarp og bitter Polemik; Redacteurer taale mindst af Alle at blive slaaet tilbage eller „trukket tilvands"; de pleie gjerne at sværge paa deres Undergang, som have vanæret dem; derfra skrive sig nogle af vore Blades rasende Anfald paa mig. Jeg har som Christen ikke kunnet finde mig tilrette i den danske saakaldte Folkekirke, hvor Alt er i Vildrede, For-

virring og Opløsning; jeg har fulgt min indre Overbeviisning, er udtraadt af det Kirkesamfund, hvor man, som den bekjendte Tholuck siger, ikke er enig om saameget Positivt, som der kan ligge paa en Regl, og indtraadt i den gamle Kirke, hvor jeg fandt et fast Fundament, et videnskabeligt System, Organisation og Storhed; derved har jeg paadraget mig Had af alle dem, som ansee den lutherske Statskirke for den eneste rette Vei til Frelse og Salighed, og Foragt af alle dem, som ere uvidende nok til at ansee den katholske Kirke for et Væv af geistlig Nederdrægtighed og tyk Overtro. Jeg har som Skribent og Taler altid sagt min Mening reent ud af Posen, uden at accommodere mig efter Mængdens eller de ledende Personers Anskuelser og Ønsker; derved har jeg lidt efter lidt faaet en heel Deel Fjender, som hver i sin Kreds har skumlet over mig. Jeg har aldrig kunnet indsee, at det Hallske Ministerium var eensbetydende med Danmarks Vel og Frelse; derimod har jeg lagt Mærke til, at det som en smidig Slange har snoet sig mellem Eiderpolitik og Heelstatspolitik, og at det har baaret Kappen paa begge Skuldre, ligesom det ved et utilladeligt Maskeri med Størstedelen af Dagspressen har tilbageholdt en streng Critik af dets Handlinger og udspredt den

falske Anskuelse blandt den tankeløse Hob, at det, og kun det alene forstod at regjere herhjemme. Derfor har jeg baade i Skrift og Tale bekæmpet det, hvorved jeg har faaet en heel Skare Fjender, baade af de uegennyttige politiske Kandestøbere og af de Mange, som ere interesserede i, at det Hallske Regimente vedbliver. Jeg har savnet Penge til at kunne leve i videnskabelig Tilbageholdenhed, derfor maatte jeg benytte min Tid og min Pen til literaire Arbeider, som min Aand og mit Hjerte i lige høi Grad foragtede; derfor maatte jeg holde Foredrag for Folk. Og denne Virksomhed fremkaldte de fjendske Autoriteters Forfølgelser mod mig. Derved paadrog jeg mig alle deres Uvillie, som ikke kjendte mig og Sagens sande Sammenhæng. — See, alt dette var Grunden til, at jeg ikke kunde opnaae den beskedneste Copistplads i mit Fædreland, og at saa Mange ansaae mig for at være en intetsigende og slet Person.

Her slutter jeg mit Livs Roman, træt af saalænge at have maattet dvæle ved mit ringe „Jeg" og de Begivenheder, der udgjøre Hoved-

momenterne af mit Liv og Levnet. Men før jeg nedlægger min Pen, har jeg endnu nogle Ord at sige Dig, min kjære Læser!

Denne Selvbiographi har jeg ikke skrevet forat tilfredsstille en tom Forfængelighed; ikke heller forat give Dig en underholdende Lecture eller glæde mig selv ved at opfriske mit henrundne Livs Minder; nei, jeg har skrevet og udgivet den som et Forsvarsindlæg for Offentlighedens Domstol, og som saadant ønsker jeg det derfor ogsaa bedømt.

Naar jeg i denne min Levnetshistorie har anført saa Meget om min literaire Virksomhed, da er det ikke skeet af den sædvanlige Forfatterforfængelighed; men af Nødvendigheden forat gjendrive og tilintetgjøre den af mine Fjender udspredte Anskuelse: at jeg er en literair Nullitet.

Naar jeg har anført saa mange anbefalende og rosende Vidnesbyrd af ansete Mænd, angaaende min Moralitet og Intelligents, da er det ikke skeet, fordi jeg i stolt Hovmod vilde hæve mig over Andre, eller fordi jeg anseer mig selv for noget Overordentligt. Jeg veed meget vel, at jeg er et svagt og syndigt Menneske, der er saare langt fra den christelige Fuldkommenhed, og at Tusinde og atter Tusinde af mine Landsmænd have mere Begavelse og større Lærdom end jeg. Men jeg var nødsaget til

at gjendrive og tilintetgjøre den af mine Fjender udspredte Anskuelse: at jeg er en demoraliseret foragtelig Person, uden videnskabelig Dannelse, Kundskaber og Talent.

Naar jeg har omtalt og anført en Mængde hæderlige og ansete Mænd, der have skjænket mig deres Venskab, Velvillie, Opmærksomhed eller Anerkjendelse, da er det ikke skeet af tomt Praleri; men fordi jeg ansaae det for en Nødvendighed at gjendrive og tilintetgjøre den af mine Fjender udspredte Anskuelse: at hæderlige Folk ikke kunne være bekjendte at indlade sig med mig, — en Anskuelse, som et Par Redacteurer have styrket ved den forhaanende Insinuation om mig: „en Person, hvis Navn man nødigt nedlader sig til at nævne;" og fordi jeg fandt det nødvendigt at vise visse Personer, som ere „Noget", og som kjende mig personligt, hvor taabeligt de have opført sig, naar de paa offentlig Gade generede sig forat besvare min Hilsen!

Naar jeg har omtalt endeel Mænd paa en Maade, der nødvendigviis maa være ubehagelig for dem, da har jeg ikke gjort det af Had og Hævngjerrighed, eller fordi jeg vilde saare dem; men fordi det var nødvendigt at omtale de Mænd, hvis Opførsel mod mig har havt væsentlig Ind-

flydelse paa min Stilling og tvunget mig til Handlinger og Skridt, som ikke kunne bedømmes ret uden Kjendskab til hiin Opførsel.

Af den Krænkelse, som mine Medmenneskker i rigeligt Maal have tilføiet mig, har jeg fortiet Meget. Mange skammelige Domme har Ondskaben fældet over mig; Uretfærdigheden har ofte tilsidesat mig for de daarligste Makkere; opblæst Vigtighed har forsøgt at slaae sig til Ridder paa mig; Borneertheden har paa en plump Maade tilbageviist mit Venskab; Indbildskheden har ofte seet mig over Hovedet; og drengeagtig Kaadhed har tidt forhaanet mig; kort sagt, man har saaret mig paa alle mulige Maader og fyldt mit Bitterhedsbæger til Randen. Jeg kunde have skrevet et voluminøust Værk derom, dersom jeg uden Nødvendighed vilde have saaret Nogen eller gjengjældt Ondt med Ondt.

Men skulde Du, min kjære Læser, finde, at de Mænd, hvis fjendske Opførsel mod mig jeg var nødsaget til at omtale, ere blevne behandlede af mig med for megen Bitterhed, — da beder jeg Dig at erindre, at Uret gjør bitter og Modgang haard, og at jeg under mit bevægede Liv er bleven saa vant til at føre et skarpt polemisk Sprog, at jeg i Virkeligheden ikke mener det saa slemt,

som jeg siger. Jeg er heller ikke saaledes opfyldt af blind Uvillie mod mine Modstandere, at jeg ikke skulde være istand til at see deres Fortrin og tilstaae det for Andre. Saaledes erklærer jeg med stor Beredvilligheden, at Hr. Redacteur Bille er en talentfuld Journalist, at Hr. Erik Bøgh er en begavet Visedigter, at Hr. Dr. jur. Casse er en human dygtig Mand, at Hr. Geheimeraad Bræstrup er en ædel og kundskabsrig Person, at Hr. Etatsraad Crone er en liberal, ivrig Embedsmand. — Jeg hader Ingen, men er endog altid rede til at række min værste Fjende Haanden til Forsoning.

Jeg veed ikke, kjære Læser, hvad Mening Du har om mig, esterat Du har læst mit Livs Roman. Jeg ønsker blot, at min Bog maa have overbeviist Dig om, at jeg ikke er saa slet, som mit Rygte. Og om Du end ikke kan skjænke mig Din Velvillie og Anerkjendelse, saa haaber jeg, at Du dog idetmindste ikke mere vil istemme Fordømmelsesdommen over mig.

Og dermed tager jeg Afsked med Dig.

Gud skjænke Dig og os Alle Sandheds Erkjendelse, Lykke og Fred!

Han beskjærme Kongen og Danmarks Rige!

Kjøbenhavn, paa St. Stephansdag 1863.

W. J. Karup.

Navne-Register

over de i dette Værk forekommende Personer, til hvilke Forfatteren er traadt i nærmere eller fjernere Forhold.

Andersen, H. C., Professor. S. 43, 58, 59, 161.
Alberti, Procurator. S. 241.
Bagger, C., Sognepræst til Løvborg. S. 16.
Borgen, V. A., Prof., Ridder. S. 25.
† Boisen, Pastor. S. 40.
Bille, Redacteur af „Dagbladet". S. 44, 127, 149, 154 flg., 231 flg., 261.
† Bang, Balthasar de, Proprietair, Ridder. S. 51. flg.
Borup, Billedhugger i Amerika. S. 51, 58.
Boll, Marinemaler i Christiania. S. 51, 57.
Bille-Brahe, Kmh., Minister. S. 62.
† Blankensteiner, Fr., Assessor, Kirkeforstander. S. 103.
Buchanan, J. M., Ministerresident. S. 131, 132.
Bonaparte, Fyrst Luciano, Hunsprælat hos H. H. Paven. S. 132.

† Brock, General i den norske Armee. S. 135.
Berling, Kammerherre. S. 140.
Buchheister, Redacteur. S. 140, 244, 245.
Bræstrup, Geheimeraad. S. 149 flg., 168 flg., 177 flg., 201, 205 fl., 208, 214, 222 flg., 227 flg., 236 flg.
Braun, Kjøbmand i Fredericia. S. 191.
Bøgh, C., Redacteur af „Folkets Avis". S. 149, 155 flg., 163 flg., 261.
Berggreen, Procurator. S. 241.
Behrend, Assessor i Criminalretten. S. 242.
Becelaere, Dr. phil., Skolerector i Hamburg. S. 254.
Caroline Amalie, Enkedronning af Danmark. S. 38.
Clausen, P., Theatermaler. S. 51.
† Cowper, Alice, Miss. S. 69 flg.
Chapuy, Pater Regens S. J. i Münster. S. 107, 111.
Ciampi, C., Dr. phil., Prof. i Rom. S. 132.
Cipolla, G., Sognepræst, Dr. og Prof. i Moraltheologi ved Seminario Romano. S. 132.
Casse, Dr. juris, Justitsminister. S. 151, 153, 169, 178, 181 flg., 189, 208 flg., 214, 219 flg., 223, 240, 246 flg., 249, 261.
Crone, Etatsraad, Politidirecteur. S. 186, 190, 248, 261.
Coppenrath, Dr. theol., Sognepræst til St. Knuds Kirke i Fredericia. S. 191.

Djurhuus, Provst paa Færøerne. S. 14.
Dreyer, de, Frk., Hofdame. S. 47.
Depozzo, P., Sognepræst i Schweits. S. 97.
Diotallevi, V. B., Prof., Dr. phil., academisk Præsident i Rom. S. 132.
Diorio, V., Dr. med. og Prof. i Zoologi ved Univ. i Rom. S. 132.

Danneskjold-Samsøe, Greve, Generalpostdirecteur. S. 141.
Danner, Lehnsgrevinde. S. 239, 248.
Decker, L. de, Professor i Theologien. S. 252.
Ebeling, Cand. theol., philosophisk Manuducteur. S. 51, 90.
Ehring, Kjøbmand i Münster. S. 106.
Erslew, T., Cancelliraad, Forfatterlexicograph. S. 120. 122.
Erculei, Dr., Prof. i græsk Literatur ved Seminario Romano, samt Secretair ved den græske Section af det vaticanske Bibliothek. S. 132.
Eikerling, Dr. phil., Generalinspecteur. S. 230 flg., 245.
Elsner, Dr. phil., Redacteur. S. 234, 254.
† Frederik den Syvende, Konge af Danmark etc. S. 47 flg., 192, 223, 226 flg., 249, 250.
† Freund, Justitsraad, Møntmester. S. 51, 53, 54.
Frey, Pater S. J. i Münster. S. 107 flg., 111.
Ferlisi, M., Patriarch af Antiochia. S. 132.
Faber, Justitsraad, Telegraphdirecteur. S. 141.
Gerson, Jul. Chr., Redacteur af „Fyens Avis". S. 30, 192.
Grüder, H., Sognepræst til St. Ansgarii Kirke i Kjøbenhavn. S. 90, 91, 92, 97, 115.
Gleerup, Cancelliraad, Bureauchef i Rigsdagen. S. 142 flg.
Hauch, C., Conferentsraad, Prof. ved Univ. i Kjøbh. S. 42, 45, 72.
Horneman, E., Componist, Ridder. S. 51, 57.
Henneberg, Xylograph. S. 51, 55.
† Hartz, Proprietair. S. 51, 55.

Hartmann, Professor, Componist. S. 58.
Hartmann, Frue, født Jacobsen. S. 58.
Haas, Professor i London. S. 62.
Holst, H. P., Professor, Theaterdirecteur. S. 74, 140.
Homann, Sognepræst i Westphalen. S. 105.
Hansen, J. A., Redacteur, Rigsraad og Rigsdagsmand. S. 126, 138, 181.
Hedlund, Redacteur af Gøtheborgs „Handels- och Sjøfartstidning". S. 133.
Hauleville, de, Redacteur en chef for „Universel". S. 139.
Høst, Andr. Fr., Cancelliraad, Universitetsboghandler. S. 139, 165 flg.
Hjort, Politifuldmægtig. S. 172, 197.
† Ingemann, Conferentsraad. S. 31.
Ingemann, Lucie, Enke-Conferentsraadinde. S. 32.
Irgens, General i den norske Armee. S. 133.
Jensen, J., Professor, Seminarieforstander. S. 35 flg.
Jensen, Johannes, Portraitmaler. S. 51, 57, 90.
Jacobsen, D., Genremaler i Paris. S. 57.
Jensen, Rejnholdt, Redacteur, Landmaaler, Folkethingsmand. S. 167, 168, 180, 181.
Jomtou, Jørgensen. S. 253.
Karup, Chr. G. L., Redacteur, Bogtrykkerieier i Asfens. S. 11.
Krogh, A. L., Sognepræst til Maibølle. S. 15.
Knauer, Cantor ved Frue Kirke. S. 21.
† Kierkegaard, Søren, Dr. phil., Skribent. S. 22.
Klee, Fr., Justitsraad, Contoirchef, Ridder. S. 27.
Karup, Georg, Associe af Firmaet Stultz & Co. i London. S. 39, 66.
† Kraft, Landskabsmaler. S. 51, 57.

Karup, J. Theod., Particulier i London. S. 119.
Karup, Nielsine Catharina Birgitta, f. Rasmussen, Forfatterens Hustru. S. 140.
Lund, Kammerassessor, Cantor ved Helliggeistes Kirke. S. 21, 51, 54.
† Lunding, Kmh., Cabinets- og Statssecretair. S. 43 flg.
† Lassen, Oscar, Xylograph. S. 51.
Lichtle, Sognepræst til St. Olafs Kirke i Christiania. S. 133.
Lange, Archivar, Kirkehistoriker. S. 133.
Limkilde, Kjømbmand, Eier af Pantheon i Odense. S. 191.
Madvig, J. N., Conferentsraad, Dr. phil., Professor ved Kjøbenhavns Universitet. S. 25, 176.
Meyer, Eduard, Redacteur af „Folkebladet". S. 42.
Marcussen, Generalkrigscommissairinde. S. 51, 57.
Müller, Johann Georg, Biskop af Münster. S. 107, 113.
Melchers, Paulus, Biskop af Osnabrück. S. 107.
Menne, J., Grosserer, Kirkeforstander. S. 122.
Mussa, Dr. og Prof. i Theologien. S. 123.
Müllen, Major. S. 126, 207.
Malou, Biskop af Brügge. S. 131.
Meyer, Th., Restaurateur. S. 149, 170.
Meyer, Cand., Medarbeider af „Folkets Avis". S. 164.
Monrad, Biskop, Conseilspræsident. S. 181.
Mangor, Justitsraad, Justitssecretair. S. 242.
Nielsen, Politiinspecteur. S. 150.
Nyholm, Procurator. S. 241.
Palmieri, A., Professor i Rom. S. 132.
Petersen, Sigurd, Historieskriver i Christiania. S. 133.
Ploug, Cancelliraad, Departementschef. S. 142.
Petersen, Marinus, Boghandler. S. 192.

Petersen, Over-Politibetjent a. D. S. 203.
Preetzmann, Politiassistent a. D. S. 206.
Petersen, Justitsraad, Birkedommer. S. 224, 240, 248.
Platou, Stoud, Borgemester i Bergen. S. 252.
Rung, Syngemester ved det kgl. Theater. S. 21.
Ring, Billedhugger i Høganæs. S. 51, 57.
Rahr, Toldcontrolleur i Vestindien. S. 51.
† Reitzel, Cancelliraad, Universitetsboghandler. S. 58. 59.
Rørdam. H. C., Dr theol. S. 102.
Rothe, Lic. theol. S. 102.
Rørdam, Dr. phil. S. 130.
Rota, A. A., Pater, Prof. i den h. Veltalenhed og Liturgi i Collegio Romano. S. 132.
Rossi, de, G., Dr. med. og Prof. ved Univ. i Rom. S. 132.
Rasmussen, H., Eier af „Phønix". S. 172.
Rasmussen, Forretningsfører for „Dania". S. 235.
Rothe, Procurator. S. 241.
† Spang, P., residerende Capellan til Helliggeistes Kirke i Kjøbenhavn. S. 16 flg.
† Stage, Regisseur ved det kgl. Theater. S. 21.
Saabye, Billedhugger i Rom. S. 51, 57.
† Saabye, Generalkrigscommissair. S. 51.
Sperling, Line, Frue, f. Marcussen. S. 57.
Svendsen, Pianist. S. 90.
Suhr, Bloch, Dr. phil. S. 118, 119.
Sanguinetti, Professor i Botanik ved Universitetet i Rom. S. 132.
Stillmann, Architekt. S. 176, 177.
Schulin, Greve, Amtmand. S. 191.

Tscherning, Oberst. S. 138, 181.
Thorsøe, Institutbestyrer, kgl. Translateur. S. 235.
Valle, E., Pater, Prof. i Poesien ved Collegio Romano. S. 132.
Wiinholt, Camilla Birgitta, f. Karup. S. 10, 52.
Wiinholt, P. C., Forstcandidat, kgl. Skovfoged til Skovbjørstrup. S. 10.
Wiseman, Cardinal, Erkebiskop af Westminster. S. 89.
Wertemberg, Pater S. J. i Münster. S. 107, 111.
† Zinn, Frue Agentinde. S. 51, 58, 59.

Fuldstændig Fortegnelse

over **W. J. Karups** samtlige trykte Skrifter.

I. Tidsskrifter og Samlinger.

Zion, Tidsskrift for kirkelig Literatur og Kunst. 1. Hefte. 1854.

Folkets Talsmand, et Ugeblad for den arbeidende Classe. Udgivet af Kjøbenhavns Arbeiderforening. 1858.

Danmark, politisk-æsthetisk Ugeblad. 1859.

Ny Adresseaviis (senere „Folkets Avis"), Nyheds- og Avertissementstidende. Nr. 17—24. 1860.

„Billetten", et Miniaturblad. 1861.

Skandinavisk Forsikkringstidende for alle Grene af Assurancevæsenet. Udgivet af en Comitee. 1862—63.

„Folkelige Foredrag" eller „Sort paa Hvidt", Polemisk Ugeblad. 1863.

Fem Ungdomsaar. Samlede Digterarbeider (1848—1853). 1853.

Fem folkelige Foredrag. Samlede og udgivne 1862.

II. Theologiske Skrifter.

1 Apostelen Petri Levnet. 1854.
2 Du skammer Dig ved at være en Christen! 1854. Efter Bouhours.
3 Christus, skildret af en Hedning og en Jøde. 1854.
4 Gudsfrygt. Efter Lammenais. 1854.[1])
5 Epistel til Nordens Mænd og Qvinder, samt den Tridentinske Troesbekjendelse paa Latin og Dansk med Henviisning til d. h. Skrift. 1854.
6 Aabent Sendebrev til Dr. H. C. Rørdam. 1854.
7 Luthers Dom om Pavedømmet. Fra det Svenske. 1854.
8 Den katholske Kirke i Danmark. Kirkehistoriske Skildringer fra det niende til Midten af det sextende Aarhundrede. 1859.
9 Besvarelse af nogle høist vigtige Spørgsmaal angaaende den hell. Skrift og den rette evangeliske Lære. 1859. (I Skriftet „Christendommen, Protestantismen og Freden".)
10 „Enten — Eller", og hvad deraf følger. 1859. (smst.)
11 Protestantismens Falskhed. Af Biskop Malou af Brügge. Oversat fra den franske Original og ledsaget med en Indledning om de skandinaviskkirkelige Forhold. 1859.
12 Passionsandagt. Af P. Crasset. Oversat fra det Franske og ledsaget af et indledende Forord. 1860.

---

1) Nr. 1—4 findes i "Zion".

13 Via Crucis eller Korsveien. 1860 (anden Udgave 1863).
14 Histoire de l'Eglise en Danemark, depuis le neuvième siècle jusqu'au milieu du seizième. I—II. Paris & Bruxelles. 1861.
15 Katholsk Catechismus af P. Deharbe. Oversat fra Tydsk. 1861.
16 Fuldstændig Lærebog i den katholske Religion, med et Omrids af Kirkehistorien. 1863.
17 Geschichte der katholischen Kirche in Dänemark vom Beginn bis zur Gegenwart. I—III. Münster 1863.

III. Juridiske Skrifter.

18 Belysning af Politiforbudet af 24 Dec. 1860. (I Skriftet „Nødværge".)
19 Om Ægteskab ialmindelighed og om lutherske, katholske, muhamedanske, mormonske, skotske og morganatiske Ægteskaber iærdeleshed. En familieretlig Afhandling. 1863. (F. F.)
20 Salve til Hs. Exc. Justitsministeren. Remonstration og Deduction contra den ministerielle Cassation af Forfatterens Foredragsbevilling. 1863.
21 Fuldstændig Tilsvar contra Actor Procurator Nyholms Indlæg i Actionssagen Nr. 1. 1863. (F. F.)
22 Mit Forsvarsindlæg contra Actor Procurator Rothes Indlæg i Actionssagen Nr. 2. 1863. (F. F.)

IV. Politiske og sociale Skrifter.

25 Om Folkeoplysningen i en constitutionel Stat. En Række ledende Artikler. 1858. (F. T.)
24 Motiveret Forslag til en Reform af det offentlige Undervisningsvæsen. 1858. (F. T.)
25 Frihedens Sag i Rusland. 1858. (F. T.)
26 Til Hovedstadens Vælgere! Opraab fra Kjøbenhavns Arbeiderforening i Anledning af Folkethingsvalgene 1858. (F. T.)
27 Til den danske Arbeider! 1858. (F. T.)
28 Om Arbeiderassociation. 1858. (F. T.)
29 Den staaende Hær og Garnisonsmilitairvæsenet, betragtet fra et folkeligt Standpunct. En Række Artikler. 1858. (F. T.)
30 Om vore Arbeiderforeninger. 1858. (F. T.)
31 Napoleons Forhold til Italien. 1859. (D.)
32 Den italienske Nationalitets Sag. To politiske, ledende Artikler. 1859. (D.)
33 Opraab til Folket i Anledning af Dieblikkets Gjæring. 1859.
34 Nogle politiske Correspondentsartikler i „l'Universel". 1860.
35 Om Kong Frederik den Syvende som Menneske. Betragtet fra et politisk Standpunct. 1862. (Fem F. F.)
36 Hvorledes kan Arbeiderstanden forbedre sin Stilling i aandelig, politisk og materiel Henseende? 1862. (smst.)
37 Frisindet Appel til Stormagterne. 1862. (smst.)
38 Livsforsikkringens Betydning for Arbeiderstanden. 1862. (S. F. T.)

39 Kjøbenhavns Vampyr eller Belysning af Asfistentshuset. 1863. (F. F.)
40 Hvorledes Grundloven skal komme til at gjælde lidt mere end til Wandsbeck. 1863. (F. F.)
41 Om Pantecontoirer. 1863. (F. F.)
42 En Mønsteranstalt for en folkelig Syge- og Livsforsikkringskasse. 1863. (Sk. F. T.)

V. Philosophiske Skrifter.

43 Om Kjærlighed og Jalousi. 1862. (F. F.)
44 Himmerige og Helvede i Fornuftbelysning. 1862. (F. F.)

VI. Historisk-geographiske Skrifter.

45 Kongeriget Danmark med Hertugdømmerne. Lærebog i Fædrelandets Geographi. 1846.
46 Choleraens Historie. 1858. (I „Vestfyenske Avis".)
47 Topographi af Utahs Hovedstad eller „det nye Jerusalem" ved Saltsøen. 1858. (I „Vestfyenske Avis".)
48 Beskrivelse af Frederiksborg Slots Brand d. 16. og 17. Dec. 1859, tilligemed en Beretning om dette kgl. Slots Oprindelse og Mærkværdigheder. 1859.
49 Digteren H. C. Andersens Levnet. Tildeels efter X. Marmiers franske Original. 1861.
50 Universalgeographi med de vigtigste Momenter af Statistiken. En Haandbog for Skolen og Livet. Med 15 geographisk-statistiske Tavler. 1862.

51 Prindsesse Alexandra, en personalhistorisk Skizze. 1863. (F. F.)
52 Assurancevæsenets Historie. 1862. (Sk. F. T.)

VII. Polemisk-critiske Skrifter.

53 Svar paa Hr. E. S.'s Critik over mit Værk: betitlet „Fem Ungdomsaar". 1853. (Kjøbenhavnsposten).
54 Belysning af de katholske Herrers Erklæring osv. 1855. (Flyveposten.)
55 En Frimurer indlistet som Kirkeforstander. 1857. („Rappee.")
56 Audiatur et altera pars! Svar paa Hr. Billes Artikel, betitlet „Politiske Mikrokosmer". 1858. (Morgenposten.)
57 Prof. R. Nielsen og Studenterne. 1859. (D.)
58 „Retsvidenskabeligt Foredrag", forsaavidt Overfald henhører under det Criminalretlige, til Publicums Oplysning om det Erik Bøghske (alias Kjøge-Nielske) journalistiske og juridiske Standpunct. 1860. (Nyhedsposten.)
59 Nødværge mod d'Hrr. Billes og Bøghs umotiverede journalistiske Overfald og det mærkelige Forbud mod de Karupske Foredrag. 1860.
60 Polemisk Debat med Hr. Cancelliraad Høst, i Anledning af dennes „Erklæring" i Dagbladet for 5. Jan. 1860. (Berlingske Tid.)
61 Er dette ikke et tredobbelt Brud paa Grundloven ad administrativ Vei? 1862. (Morgenpost.)
62 Svar paa Hr. Billes Anmeldelse af „Skandinavisk Forsikringstidende". 1862. (Sk. F. T.)

63 Erklæring contra „Aalborgposten", „Aarhuus Avis" og „Fyens Stiftstidende". 1863. (Folk. Av.)
64 Belysning af Hr. Ridderstads Forslag angaaende Forsikkringsvæsenet i Sverrig. 1863. (Sk. F. T.)
65 Critisk Belysning af „Normaludkast for Sygekasser. 1863. (Sk. F. T.)
66 Critisk Bemærkning om Begravelsesselskabet „Dania" og lidt Polemik i Anledning af samme. 1863. (Adressecont. Eftr.)

VIII. Practiske Skrifter.

67 Om Correctur. En fuldstændig Veiledning til at corrigere literaire og typothetiske Feil i Bogtryk. Med en typolithographisk Tavle. 1860.
68 Om Lægens Bedømmelse af det menneskelige Liv, til Veiledning for Livsforsikkringsselskaberne. Oversat efter Dr. Wards engelske Original. 1862. (Sk. F. T.)
69 Hvad kan der vel skrives derom? Veiledning i Forsikkringsbibliographien. 1862. (Sk. F. T.)
70 Underviisnings-Methodik. 1865.

IX. Æsthetiske Skrifter.

1. Satirer.

71 Om de Lærde. En Maigave for Philosopher, Philologer, Digtere, Politikere, Redacteurer og Critikere. 1855.

72 Paa Literaturens Marked. Dramatisk Skizze. 1857.
73 Vise om Klampenborg. 1857.
74 Propheten Sommer, satirisk Digt. 1857.
75 Skandinavismen practisk og upractisk, satirisk Digt. 1857.
76 Pensionisterne og Rigsraadet, versificeret dramatisk Scene. 1857.
77 Kometen kommer! Satirisk politisk Vise. 1857.
78 Østergades Carneval, satirisk Vise. 1857.
79 Den stille Uge, satirisk Vise. 1857.
80 Kunstacademiet, satirisk Digt. 1857.
81 Oldrikkeren, satirisk Digt. 1857.
82 Ved Sundtoldens Ophør. To satiriske Digte. 1857.
83 En fürchterlig Ballade. 1857.
84 De forskjellige Tidsaldere. 1857.
85 De fire Stænder. Sangspil i een Scene. 1857.
86 Til en Ex-Reservelieutenant. Digt. 1857.
87 Et Aar efter. Satirisk Novelle. 1857.
88 Sluppen Danmark i Havsnød. Politisk-satirisk Digt. 1857.
89 „I Kongens Navn!" Satirisk Ballade. 1857.
90 Luftskipperen paa Taget. Satirisk Vise. 1857.
91 Recept paa moderne Dannelsesmixtur. 1857.
92 Tidens Motto. Satirisk Vise. 1857.
93 Metamorphose af et Par Skipperbeen. Versificeret Fortælling. 1857.
94 Det er Homøopathi. Digt. 1857.
95 Livets Bazar. Vise. 1857.
96 Revolution og Reaction. To politisk-satiriske Digte. 1857.

97 En kjøbenhavnsk Brandvise. 1857.
98 Digt til Pastoren paa Ladegaarden. 1858.
99 En Gardinpræditen af Madam Sørensen. 1858.
100 Nutidens Afgud. Satirisk Digt. 1858.
101 Før Valgdagen. Dramatisk Scene. 1858.
102 Den gamle Skjald og Bjørnen. En Fabel. 1858.
103 Feiltagelsen. Versificeret Fortælling. 1858.
104 Confirmandinden. Vaudeville-Monolog. 1858.
105 Moderne Danaider. Politisk-satirisk Digt. 1858.
106 Kjøbenhavnsposstens Afsked fra Underverdenen. Digt. 1858.
107 Den arabiske Kjøbmand Ali-el-Shirwans Skildring af Livet i Kjøbenhavn, i Breve til hans Broder i Mekka. 1858.
108 Hr. Bille den Lille. En Parodi. 1858.
109 Sennora Pepita. Digt. 1858.
110 Et Eventyr i Frederiksberg Have. Dramatisk Skizze. 1858.
111 „De komme!" Digt ved Rigsdagens Samling. 1858.
112 Atter et Sammenstød! Satirisk Digt. 1858.
113 „Barnet kom s'gu dog ind!" Dramatisk Skizze. 1858.
114 Gjensærdet i Vimmelskaftet. Dramatisk Spøg. 1858.
115 „Naar med Damp Pepita" osv. Satirisk Digt. 1858.
116 Paa Veien til Himmerige. Fortælling. 1858.
117 Universum. Satirisk Tidshistorie og Politik. 1857.
118 Satirisk-politisk Revue. 1858.
119 Den Gjerrige. En Characteerskizze. 1859. (D.)

120 Variationer over „Elsk mig lidt og elsk mig længe." Digt. 1863.
121 En fürchterlig Bombe. En mærkelig Drøm. 1863.
122 Humoristisk-satiriske Deviser. 1863.
123 Ulæsket Kalk for Frimurere. Frit efter Alban Stolz. 1863.
124 Danmark, en geographisk-satirisk-statistisk-humoristisk Skizze. 1865.*)

---

2. Fortællinger og Noveller.

125 Betlerens Datter. Novelle. 1859.
126 En mærkelig Nedkomst. Fortælling. (Bearbeidelse). 1859.
127 En uskyldig Feiltagelse. Fortælling. 1859.
128 Spøgelset paa Taarnkammeret. Fortælling. 1859.
129 Skolemesteren som Spion. Fortælling. 1859.
130 Arentzens første ulykkelige Kjærlighed. Fortælling. 1859.
131 De Opvakte i Norge. Novelle. 1859.
132 Lidt Arabisk for Hr. Sørensen. Fortælling. 1863.
133 Biskop Balle og Overdynen. Fortælling. 1863.

---

*) De under Nr. 72—118 anførte Satirer have været publicerede i det satirisk-politiske Folkeblad „Rappee"; de fra 120—124 have været trykte i Ugebladet „Folkelige Foredrag".

134 Bonden i det kongelige Theater. Fortælling. 1863.
135 En rigtig Procurator. Fortælling. 1863.*)

---

3. Romaner.

136 Daisy Burns eller Barnlig Kjærlighed, af J. Kavanagh. Oversat fra Engelsk. I—III. 1853.
137 John Appeljohn, „Manden, som meente det godt," af Douglas Jerrold. Oversat fra Engelsk. 1854.
138 Een iblandt Tusinde eller Henrik den Fjerdes Dage, af James. Oversat fra Engelsk. I—III. 1855.
139 Forstand og Hjerte, af Austen. Oversat fra Engelsk. I—III. 1856.
140 Hovedstadens Mysterier og Aabenbarelser. Original Roman. I—II. 1863.

---

4. Lyriske Digtninger og Leilighedsdigte.

141 Nattevandrerfesten. Digt. 1847. (Novelletidenden).
142 Digtninger. 1848.
143 Farvel til høisalig Kong Christian den Ottende. Digt. 1848. (Flyveposten).
144 Betlerens Klage og Til Aftensolen! To Digte. 1849. (Flyvepost.s Nytaarsgave).
145 En Aften i Klosterkirken. Et Tidsdigt. 1850.

---

*) Af Fortællinger og Noveller have Nr. 125—131 været optagne i Danmark; Nr. 132—135 i „Folkelige Foredrag".

146 Fuglens Sang paa Kirkegaarden. Digt. 1850. (Gerſons nye Børneven).
147 Fredshymne for Danmark, med Muſik af E. Horneman. 1851.
148 Nat og Skygger, Fragmenter af en Digters Liv og Poeſi. 1851.
149 Belial og Alma, en dramatiſk Digtning. 1853.
150 Lyriſke Digte. I—II. Samling. 1853.
151 Otilia. Et lyriſt Fragment. 1853.
152 Livsvandring. En Cyclys Digte. 1853.
153 Zahra, en metriſk Fortælling. 1853.*)
154 Otilia Chriſtiane og Johanne Emilie. Et Sørgedigt. 1856. (Avertisſementstidende).
155 Stormen paa Kjøbenhavn 1659. To Digte i Anledning af Mindefeſten paa Alhambra 10—11 Febr. 1859.
156 Velkomſthilſen og Farvel til mine Tilhørere. To Digte. 1861.
157 Julehilſen til min Tilhørerinde. Et Digt. 1862.
158 Til P. Roh, Profeſſor i Theologien. Et Digt. 1863. (Berl. Tid.).
159 Ved Biſkoppen af Osnabrücks Viſitats. To Digte. 1863.

5. Religieuſe Digte og Pſalmer.

160 Den hellige Nat, et Juledigt i tre Sange. 1848.
161 Chriſti Død og Pintſepſalme, to chriſtelige Digte. 1853. (F. U.).

*) De digteriſke Arbeider Nr. 149—53 ere ſamlede i Fem Ungdomsaar.

162 Lovsynger Herren! katholsk Psalmebog. 1857.*)
163 Glæde i Gud. Et Digt. 1856 (anden Udgave 1860).
164 „I Himlen som hernede" og „Jesu, Dig jeg elsker ene." To Psalmer (metriske Bearbeidelser). 1862.

I 1863 har Forfatteren desuden leveret flere Bidrag til „Deutsche Versicherungszeitung", der udkommer i Berlin.

---

*) Nogle faa metriske Bearbeidelser i denne Psalmesamling hidrøre fra anden Haand. Forresten bestaae Psalmerne deels af Originaler, deels af Oversættelser og Bearbeidelser af berømte latinske og tydske Hymner. I Skand. Kirketid. findes ogsaa endeel mindre metriske Oversættelser og Bearbeidelser, som skyldes Forfatteren.

Indhold.

Side

Forord . . . . . 1.

Første Capitel. Fødsel og Familie. Oldefaderens mærkelige Dødsaarsag. Herkomst. Barndomshistorie. Tidligste Forfatterskab. Skolegang i Kjøbenhavn. Lærernes Vidnesbyrd. Confirmation . . . . . 7.

Andet Capitel. Forsøg i theatralsk Retning. I Boghandelen. Samtale med Søren Kierkegaard. Videre Uddannelse. Første offentlige Optræden som Forfatter. En ondskabsfuld Insinuation. En Titel, som urigtigt er tillagt Forfatteren . . . . . 20.

Tredie Capitel. Poetiske Forsøg. Første Digtsamling. Besøg i Ingemanns Hjem. Reise til Møens Klint. Adgangseramen paa Jonstrup Seminarium. Ophold paa Seminariet. Audients hos Enkedronning Caroline Amalie. Vidnesbyrd fra Seminarieforstanderen . . . . . 30.

Side

Fjerde Capitel. Nye Studier. „Den hellige Nat." „En Aften i Klosterkirken." Bekjendtskab med Confr. C. Hauch og Prof. H. C. Andersen. Anbefales af denne sidste til Kongen. Insinuation angaaende en Bemærkning af Forfatteren om H. C. Andersen. Anbefales af Confr. Hauch til Kongen. Forhold til Kmh. Lunding. Historien om den kongelige Reiseunderstøttelse . . . . . 40.

Femte Capitel. Studium af den hegelske Philosophi og af Strauß. Digteriske Studier. Levemaade og Costume. Omgangskreds. Besøg hos Balthasar de Bang. I Justitsraad Freunds Huus. Hos Assessor Lunds og Proprietair Hartz's. Kullereisen. Forhold til forskjellige Kunstnere og Familier i Kjøbenhavn. H. C. Andersen og en Forlægger. Digterisk Virksomhed . . . . . 49.

Sjette Capitel. Første Udenlandsreise. Ophold i London. Nye Studier. Phrenologiske Experimenter. Characteristik af London. Udflugter til forskjellige Steder i England. Anglicansk Religieusitet. Hvilken christelig Confession er den rette? Besøg og Andagt i Westminster-Abbedi . . . . . 61.

Syvende Capitel. Kirkehistoriske Studier. Digtsamlingen „Fem Ungdomsaar." Bladcritiken derover.

Side

„Belial og Alma", en philosophisk-dramatisk Digtning. Lyriske Digte og Critik over samme . . . 72.

Ottende Capitel. Katholske Tendentser. Bekjendtskab med Pastor Grüder. Overgang til Katholicismen. Motivering af dette Skridt. Hvad er Katholismen? 86.

Niende Capitel. Overbeviisningens Manifestation. Forhold til „Skandinavisk Kirketidende". Lærervirksomhed. Det episke Digt „Christi Kirke". Epistel til Nordens Mænd og Qvinder. Controvers med Dr. theol. H. C. Rørdam. Assessor Blankensteiners Fjendskab. Afsked fra Lærervirksomheden og Vidnesbyrd for samme . . . . . 97.

Tiende Capitel. Udenlandsreise til Vestpreussen. Ophold hos en Landsbypræst. Psalmedigtning. Ophold i Münster. Bekjendtskab med fremragende Geistlige dersteds. Geistlige Exercitier i Jesuiterklosteret. Valfart til det hellige Naadebillede i Telgtes Capel. 105.

Ellevte Capitel. Pennefeide med nogle „katholske Herrer". Digtet „Glæde i Gud". Dr. Bloch Suhrs Opførsel mod mig, angaaende samme. Satiriske Artikler i Ugebladet „Rappee". Det satiriske Skrift „Om de Lærde". Grunden til Smudspressens Angreb paa Forfatteren. Grosserer Mennes Pressesag mod mig . . . . . 115.

Side

Tolvte Capitel. Foredrag i Arbeiderforeningen. Redacteur af sammes Blad „Folkets Talsmand". Bondevennernes Opposition mod mig. Polemik med „Dagbladet". Udtrædelse af de politiske Foreninger. 125.

Trettende Capitel. Forfatter den danske Kirkes Historie. Critik over samme. Oversættelse af Biskop Malous berømte Værk. Lærer til Minister Buchanans Sønner. Ministerens anbefalende Vidnesbyrd. Udnævnes til Medlem af Videnskabernes Academi i Rom. Bliver Secretair ved den apost. Præfectur for Nordpolarlandene. Reise til Sverrig og Norge. Bekjendtskab med Redacteur Hedlund i Gøtheborg. Opholb i Christiania. Bekjendtskab med flere bekjendte norske Personligheder. Reise over Dovrefjeld til Trondhjem. Reise til Finmarken. Altengaard. Reise i Nordlandene, samt til Hammerfest og Nordcap. Italiensk og engelsk Reiseselskab. Bekjendtskab med General Brock . . . . . 130.

Fjortende Capitel. Redacteur af „Danmark". Beskrivelse af Frederiksborg Slot og sammes Brand. Det politiske Flyveskrift: „Opraab til Folket". Pressens Polemik imod det. Bestyrelsen af Bondevennerne udbreder samme. Correspondenceartikler til „l'Universel". Nye religieuse Skrifter. Bogen „Om

Side

Correctur". Pressens Critik derover. Interessante Forsøg paa at erholde en fast Livsstilling . . . . 136.

Femtende Capitel. „Folkelige Foredrag". Første Optræden i den gl. Studenterforeningsbygning; derefter i „Apollosalen". Stærke Angreb af „Dagbladet" og „Folkets Avis". Politiforbudet. Sammenkomster med Politichefen og Justitsministeren i denne Anledning. Det første „folkelige Møde" i Apollosalen og Polemik med Hr. Bille. Publicums Applaus. Miniaturbladet „Billetten". Skriftet „Nødværge": Polemik med Hr. E. Bøgh og Hr. Bille, Belysning af Politiforbudet. Angreb af Provindspressen og Smudsbladene. Der tages Vidner paa en Bladredacteurs Uvidenhed. Cancelliraad Høsts „Erklæring" og Polemik i Anledning af samme. Hr. Billes Opførsel ved denne Leilighed . . . . . 145.

Sextende Capitel. Pressens Taushed lige over for Politiforbudet. Interpellation i Rigsdagen angaaende samme. Geheimeraad Bræstrups Forbud casseres af Justitsministeriet. Publicums forhøiede Interesse for „Folkelige Foredrag". Optræden i „Phønix" og Aarsagen dertil. Nye Conflicter med Politiet. Første Række Foredrag sluttes; Publicums Bifaldsyttringer. En skjøn og værdifuld Gave fra en Til-

Side

hører. Ildesindede Tumultuanter. Politichefens Vægring at sende Politi til Ordens Opretholdelse. Militairassistance og sammes Virkning. Nyt temporairt Politiforbud. Afholdelsen af et religieust Foredrag Langfredag og første Paaskedag forhindres ved en betydelig Politistyrke. Klage til Justitsministeren over Politichefens lovstridige Adfærd. Interpellation i Rigsdagen angaaende Forbudet mod den religiense Tale. Levende Debat i Anledning af Interpellationen. . . . . 168.

Syttende Capitel. Provindspublicumets Interesse for „Folkelige Foredrag". En Fløbebonde. Foredrag i Roeskilde og Localbladets velvillige Anmeldelse af samme. Foredrag i Helsingør. Politimesterens mærkelige Opførsel i denne Anledning. Interessante Underhandlinger paa Politikammeret sammesteds. Publicums Bifald derfor. Foredrag i Frederiksborg. En fornem Tilhører. I Fredericia. Foredrag i Pantheons Theater i Odense. Polemik med Red. Gerson i Anledning af Angreb og Insinuation i „Fyens Avis". Udgivelsen af „Fem folkelige Foredrag". . . . . 183.

Attende Capitel. Religieust Foredrag. Nogle Provindsblades falske Referat af samme. Foredrag mod

Side

Kongemaitressér. Den ministerielle Cassation af 7. Jan. 1863. Pressens Holdning lige over for samme. Cassationens Følger. Protest mod Cassationen. Sammenkaldelse af et Folkemøde og Politiforbudet mod samme. Verbal Kamp med Politiet paa Gaden. Politiets brutale Opførsel mod Publicum. Private Foredrag; c. 700 Deeltagere tegne sig til samme. Politiforbud derimod . . . . . 195.

Nittende Capitel. Interpellation i Folkethinget angaaende Politivilkaarligheden. Justitsministerens svævende Besvarelse. Folkemødet i Münchenerhallen. Reflexioner over den ministerielle Cassation. Forfatteren har som Taler aldrig krænket Loven. Justitsministerens og Politichefens Ligegyldighed for Andres demoraliserende Foredrag. Forfatterens Virksomhed som Taler. Udsigt over Foredragenes Indhold. Münchenerhalmødets Beslutning . . . . 207.

Tyvende Capitel. Folkemøde i Kjøbenhavn. En comisk Politiordre. Skildring af Kampen med Politiet. Klageadressen til Hs. Maj. Kongen over Politichefens vilkaarlige Adfærd. Vedtages med uhyre stor Majoritet. Grunden til, at Adressen ikke indgives. 225.

Ectogtyvende Capitel. Bekjendtskab med Dr. Eikerling. Studier af Forsikkringsliteraturen. Redacteur af

Side

„Skandinavisk Forsikkringstidende". Anmeldelse af samme. Polemik i denne Anledning. Forfatterens Sammentræf med Hr. Bille. Dennes practiske Fortolkning af Pressefovens § 11. Hans indirecte Fremme af tydsk Literatur i Danmark. Forfatterens Forhold til Begravelsesselskabet „Dania". Polemik med Hr. Thorsøe. „Berlingske Tidende" som „Jesper Ridefoged". Politivilkaarlighedens Culmination. Forbud mod Oplæsning af Forfatterens trykte Skrifter. 230.

Toogtyvende Capitel. Ugebladet „Sort paa Hvidt". Polemik med Justitsministeren og Politichefen. Motivet til Kampen mod Grevinde Danner. Polemikens Formaal. Fredsbetingelser. Justitsministeren bevæges til at anlægge to Justitssager mod Forfatteren. Denne drages fra sit rette Værnething. Defensorerne forkastes. Proceduren. Rettens Opførsel mod Forfatteren. Besøg af en ubekjendt Dame. Sammes Underhandlinger med Forfatteren. Et Embede i Udlandet tilbydes denne. Imperiales Soliditet; „Berlingske Tidendes" Polemik med samme belyst. „Sort paa Hvidt" ophører. Forfatterens Afskedsord til hans Publicum. Sidste Møde i Retten. En morsom Pashistorie. Afreise fra Danmark. Criminalretsdommene. Critisk Bemærkning om samme. Forlanger Sagen indanket for Høiesteret.

Kong Frederik den Syvendes Død. Justitsens fortsatte Anstrengelser angaaende Sagen . . . . . 238.
Treogtyvende Capitel. Seneste literaire Virksomhed. Bedømmelse af Forfatterens Universalgeographi. Indbydes til den kirkelige Congres i Belgien. Udgaver af hans danske Kirkehistorie paa Fransk og Tydsk. Medarbeider af tydske Forsikkringsskrifter. Hans Underviisnings-Methodik. Grunden, hvorfor han er bleven miskjendt og tilsidesat i Danmark. Slutningsord til Læseren. . . . . 251.